

Golden State Realty **JASSI GILL**
Broker/Owner

Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento
Ph:510-304-9292
Refinance Now
@ZERO COST
Call Sukhi Gill:510-207-9067
CA DRE Lic.#01180969

All International Channels
"Entertainment" is his middle name!

MR IPTV

THE ULTIMATE IPTV SERVICES

*Live TV *4K Channels *Sports *Movies
*Documentaries *PPV *News
*Bollywood/Hollywood Movies
*Web Series *Music *Local Channels

ਆਈ ਪੀ ਟੀ ਵੀ ਲਾਈਵ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਘਰ ਬੈਠੇ ਦੇਖੋ!
CALL OR TEXT BOBBY: +1-909-278-7147

Certified Insurance Agent **Global Green**
INSURANCE AGENCY

ਹੈਲਥ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ:510-487-1000
MANN@GGIABA.COM
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Twenty-Fifth Year of Publication ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ **Price 50¢**
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 26, Issue 46; November 15, 2025 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ ਮੈਟਰੋ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਕਾਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ 9 ਮੌਤਾਂ

ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨੇਟ ਨੇ ਸ਼ਟਡਾਊਨ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਵੱਲ ਚੁੱਕਿਆ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ ਮੈਟਰੋ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਕਾਰ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲ ਗਈ। ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਨੇੜਲੇ ਤਿੰਨ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ। 9 ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ। ਇਹ ਧਮਾਕਾ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ ਮੈਟਰੋ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਗੇਟ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਇਆ। ਸਾਇਕਲ ਨਗਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੈੱਲ ਯੂਨਿਟ ਜਾਂਚ ਲਈ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ।

ਧਮਾਕਾ ਇੰਨਾ ਭਿਆਨਕ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਪਾਸੇ ਮਲਬਾ ਖਿੰਡ ਗਿਆ। ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਦਿੱਲੀ-ਐਨਸੀਆਰ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਅਲਰਟ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੋਇਡਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਲਰਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ।

ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਹੋਇਆ ਧਮਾਕਾ ਇੱਕ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਸੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਸਧਾਰਨ ਹਾਦਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਧਮਾਕਾ ਸੀ।

ਧਮਾਕਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ?
ਸੋਮਵਾਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ 20 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਫਟੀ? ਗੈਸ ਸਿਲੰਡਰ ਜਾਂ ਵਿਸਫੋਟਕ? ਰਹੱਸ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੀ ਹਾਂ, ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੇੜੇ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਧਮਾਕਾ ਇੱਕ ਵਿਸਫੋਟਕ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਸਫੋਟਕ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ।

ਧਮਾਕਾ ਸੀ।ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਧਮਾਕੇ ਸਮੇਂ ਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਇੱਕ ਸੱਕੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਐਲਐਨਜੇਪੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ।

ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਨਿਊਜ਼ ਏਜੰਸੀ ਏਐਨਆਈ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਆਈ20 ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ। ਧਮਾਕੇ ਵਿੱਚ ਨੇੜਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ:ਸੈਨੇਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਟਡਾਊਨ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਸ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੜੇ ਦੇ ਕਈ ਮੈਂਬਰ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ।ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੀਖਣ ਵੇਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੈਨੇਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੰਡਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੇ ਇੱਕ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਫ਼ੋਰਡੇਬਲ ਕੋਅਰ ਐਕਟ ਟੈਕਸ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੇਟਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ 60-40 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਵੇਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਫਿਲਹਾਲ, ਹੁਣ ਜੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਇਸ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਦੇਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਖ਼ਰੀ ਸਮਝੌਤਾ ਪਾਸ ਹੋਣ 'ਚ ਕਈ ਦਿਨ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੈਨੇਟਰਾਂ ਨੇ ਸਦਨ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ 30 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੰਡਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪੂਰਨ-ਸਾਲ ਦੇ

ਵੇਟਿੰਗ ਕਰਨ ਲਈ 60-40 ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਵੇਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਫਿਲਹਾਲ, ਹੁਣ ਜੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਇਸ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਦੇਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਖ਼ਰੀ ਸਮਝੌਤਾ ਪਾਸ ਹੋਣ 'ਚ ਕਈ ਦਿਨ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੈਨੇਟਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੇ 40 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਟਡਾਊਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੇਟਿੰਗ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਾਲੀ ਵੇਟਿੰਗ 'ਚ

ਵਿਨਿਯੋਗ ਬਿੱਲਾਂ ਦਾ ਪੈਕੇਜ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਨੇਟਰਾਂ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਹਨ ਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਧ ਮਿਆਦ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦੁਬਾਰਾ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਲੜੇਗਾ। ਡਿਕ ਡਰਬਿਨ ਤੇ ਟਿਮ ਕੇਨ ਵਰਗੇ ਅਹਿਮ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਤੇ ਅਫ਼ੋਰਡੇਬਲ ਕੋਅਰ ਐਕਟ ਸਬਸਿਡੀ ਤੇ ਲੋਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਰਗੇ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵੇਟਿੰਗ 'ਯਕੀਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਅਫ਼ੋਰਡੇਬਲ ਕੋਅਰ ਐਕਟ ਸਬਸਿਡੀ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਸ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

Sukhsimranjit Singh LLB, LLM, Ph.D
Mediator and Arbitrator, JAMS
ਸਿਵਲ, ਬਿਜ਼ਨਸ, ਪਰਿਵਾਰਕ, ਠੇਕੇ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮੀਡੀਏਟਰ ਅਤੇ ਆਰਬੀਟਰੇਟਰ ਸੁਖਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।
Do you have Civil, Business, Family, Contractual or Property Disputes?
Winner of SCMA Peacemaker Award, Dr. Singh is an internationally Acclaimed Mediator and Arbitrator.
Call: 503-910-8767
Case Manager: Julie McCool, Email: jmccool@jamsadr.com
Mediation helps save money, completed within a day and save your relationship!
Four Locations: LOS ANGELES, SAN FRANCISCO, SACRAMENTO, VISALIA/ FRESNO, NEW YORK

Raja SWEETS & CATERING
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS
ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਵਰਤੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with Portable Tandoor for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets

Items Serving:
All kinds of Sweets
Snacks & Food
Chaat & Tikki Stall
Pani Puri Stall
Bhel Puri / Pav Bhaji
Faleeda Kulfi

Catering Services:
Wedding Ceremonies
Receptions
Birthday Parties
Religious Gatherings
Corporate Events
Picnics / Bar-b-que

Additional Services:
Warmers
Chaffing Dishes
China & Silverware
Linen Rental
Waiters & Bartenders

Raja Sweets & Indian Cuisine
31053 Alvarado Blvd., Union City CA 94087
Ph. (510) 489-9130 Fax (510) 489-9111

Raja Indian Cuisine & Bar
1275 W. Winston Ave., Hayward CA 94543
Ph. (510) 264-5330 Fax (510) 264-5345

Call Makhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party
1-866-FOR-RAJA (367-7252)
www.RajaSweets.com

GLOBAL TRUCK PERMITS
18 years of experience

Services
-We do Same day IRP Plates
-Truck Permits
-New company
-Truck ELD
-Trucking compliance

Rajinder Singh
159 D'Arcy Pkwy, Lathrop, CA 95330
Phone: 209 636 0880

ਸਨਸੈਟ ਇੰਡੋ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਫਲਸਫੇ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਸਨਸੈਟ ਇੰਡੋ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਪੂਰਬ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਫਲਸਫੇ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਰਾਮਾਤੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੀਕ ਨਹੀਂ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਖਤਿਆਰ

ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੀਵਨ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਨਿਰਭਉ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੀਫ਼ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਖੇ ਕਥਾਵਾਚਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਤਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਹੀ ਸਹੀ ਤਾਰੀਖ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਮਨਾ ਰਹੇ। ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਤਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ 1469 ਦਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਨਮ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਕੱਤਕ ਕਿ ਵਿਸਾਖ' ਵਿਚ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਆਪਣੇ ਮੀਚ ਕੇ ਪਲਕ ਝਪਕਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੇਸ਼-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਕਾਲਪਨਿਕ ਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਖੀਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਸਿੰਘ ਬੋਧਾਰਾਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸੋਚ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਿਲਾਪ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਔਸ਼ਧੀ ਹੈ। ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਵੜੈਚ, ਕੁਲਦੀਪ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖੰਗੂੜਾ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਮੀ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲਕਟ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜਗਪਾਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਤੇ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਆਏ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ — ਸੱਚ, ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ — ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰੇਕ ਤਬਕੇ ਲਈ ਰਾਹਦਾਰੀ ਹੈ। ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੰਜ ਮਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕੈਂਸਰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ ਵਸੀਅਤ ਰਾਹੀਂ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਰਿਪੋਰਟ: ਹਰਦਮ ਮਾਨ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆ/ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਸੀਆ, ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ

ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਮੁੱਚੇ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਸਿੱਧਾ

ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਹੋਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ, ਬੁਲਾਰੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ।

ਦਿਹਾਤੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ 'ਆਤਮ ਰਸ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ' ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਅਰੰਭਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਭਾਈ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੰਦਨ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥਿਆਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਪਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਇੱਕ ਪੰਥ ਇੱਕ ਸੋਚ) ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ

ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇ।

Singh Enterprises, LLC

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਹੋਲਸੇਲਰ ਸਪਲਾਇਰ

Restaurant/Retail (Manufacturer/Importer/Wholesaler)

ਅਸੀਂ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਹੋਲਸੇਲ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਰਸੋਈ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਤੰਦੂਰ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਮਸਾਲੇ/ਦਾਲ/ਬਾਸਮਤੀ ਚਾਵਲ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪੈਕਿੰਗਜ਼ ਇੰਪੋਰਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

Amardeep Singh (CEO) Ph: 303-645-3739, Cell-303-396-2536

Fax: 866-460-0303. www.singhenterprisesco.net

6769 East 50th Avenue, Commerce City, CO 80022.

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY

ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ
ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ

DPF Cleaning ਅਤੇ Baking
ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ

ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP
• 3 Axle Alignment \$199
• Trailer Alignment \$150

Grand Opening

Special Price for Truck Wash

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ
ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿਚ
HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

www.globalmultiservices.com

info@globalmultiservices.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 500+ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

Manpreet S. Bains

Personal Injury and Wrongful Death Attorneys

Case Results*

\$10 MILLION

Motorcycle vs. Truck Collision

\$8 MILLION

Wrongful Death

\$5.25 MILLION

Traumatic Brain Injury

\$1.1 MILLION

Burn Injury

\$1.1 MILLION

Pedestrian vs. Motor Vehicle Collision

*Past Performance

Not a Guarantee of Future Results

WILLIAM E. WEISS
Of Counsel

Offices in San Francisco and Union City

No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made

CONTACT US AT:

Phone: (510) 474-0028 • E-mail: info@thebainsfirm.com

www.thebainsfirm.com

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੱਕੀ 42 ਸਾਲ 5'3" ਪੋਸਟ ਗਰੈਜੂਏਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੜਕੀ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਮਰ 40-45 ਸਾਲ ਹੋਵੇ। ਜਾਤੀ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਤਲਾਕਸੂਦਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ। ਚਾਹਵਾਨ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਮ 7 ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਫੋਨ ਨੰਬਰ +1 (734) 306-0580 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ। ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਬਾਇਓਡਾਟਾ E-Mail: kaurgurvinder1965@yahoo.com 'ਤੇ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

45-48

Jat Sikh Sandhu family looking for a suitable match for their daughter, born June 1995, height 5'3". Working as Veterinary Doctor (DVM) in Bay Area California on H1B Visa (Green Card applied). Parents are living in India. Looking for educated and professional match. Preference to Jat Sikh living in U.S. Please contact with full biodata and picture to Bicki Dhillon at Cell/WhatsApp 630-261-5723 or email bdhillon776@gmail.com. No Marriage bureau contact please.

43-46

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਸਥਾਪਿਤ, ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ ਕਲੀਨਸ਼ੇਵ ਲੜਕੇ ਉਮਰ 28, ਕੱਦ 5'8" ਲਈ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਸੁੰਦਰ, ਸੂਝਵਾਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਨੇ Business and Accounts Management, ਵਿਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਯੂਐਸਏ ਨੰਬਰ: (317) 260-8950, ਵ੍ਹਟਸਐਪ ਨੰਬਰ 98720-33235 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਜਾਂ paramjit12913@gmail.com 'ਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Jatt Sikh Malhi family looking for a USA citizen/Green card holder match for their Decembe, 1991 born son, height 5'11". He has done Diploma in Hotel Management. Parents are living in India, father retired from government job, mother is housewife and one sister is married. Contact us at: +91 98783 42510 (WhatsApp)

41-44

Seeking an educated and professional match (American citizen or Permanent Resident) for a 1992-born Punjab boy (Ramdasia and others), 5'8". Education: B.Tech, MBA (IIT Delhi), MS in Business Analytics (University of Colorado). Currently working as a Business Analyst in Chicago, USA; H1B picked recently. Belongs to a well-educated and reputed family. Caste no bar. Please contact at +91-7589242016 (WhatsApp) and +1-7204996020.

41-44

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

Homeopathicvibes

Harminder Singh Gill

Homeopathic Consultant and Practitioner

D.H.M.S.; B.C.I.H

(Ex Homeopathic Medical officer Punjab Govt.)

Now we have two locations:

940 E. El Camino Real, Sunnyvale, CA 94087

39039 Paseo Padre Pkwy, Suite# 209 (upstairs), Fremont, CA 94538

We also do Virtual appointments for long distance patients.

Ph: (408) 737-7100

www.homeopathicvibes.com

We sell and ship homeopathic remedies through out North America.

Sistar Mortgage
A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans
Available In Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859
balbir.grewal@sistarmortgage.com
www.sistarmortgage.com
<https://www.nmlsconsumeraccess.org>

‘ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਾਈਨਜ਼’ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦੋ HISTORICAL SIKH SHRINES

‘ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਾਈਨਜ਼’ ਕਿਤਾਬ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਨਗਰਾਂ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਨੇਪਾਲ, ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਅਸਲ ਇਤਿਹਾਸ, ਪਿੰਡ/ਨਗਰ ਜਾਣ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਅਤੇ ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ 850 ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਨਗਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਅਸਲ ਇਤਿਹਾਸ ਹਨ।

ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਧੀਆ ਆਰਟ ਪੇਪਰ ‘ਤੇ ਛਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਦਾ ਭਾਰ 4 ਕਿਲੋ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਕੋਰੀਅਰ ਖਰਚ ਸਣੇ ਸਿਰਫ 125 ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਲਰ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਰਾਬਤਾ ਕਰੋ:
ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਫੋਨ: 224-422-4773

ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾਕਾ॥ ਕੀਨੋ ਬਡੋ ਕਲੂ ਮਹਿ ਸਾਕਾ॥
ਸਾਧਨ ਹੋਤਿ ਇਤੀ ਜਿਨਿ ਕਰੀ॥ਸੀਸੁ ਦੀਆ ਪਰ ਸੀ ਨ ਉਚਰੀ॥

A & I Transport Inc.

123 E Lee Rd Watsonville, CA Ph: 831-763-7805

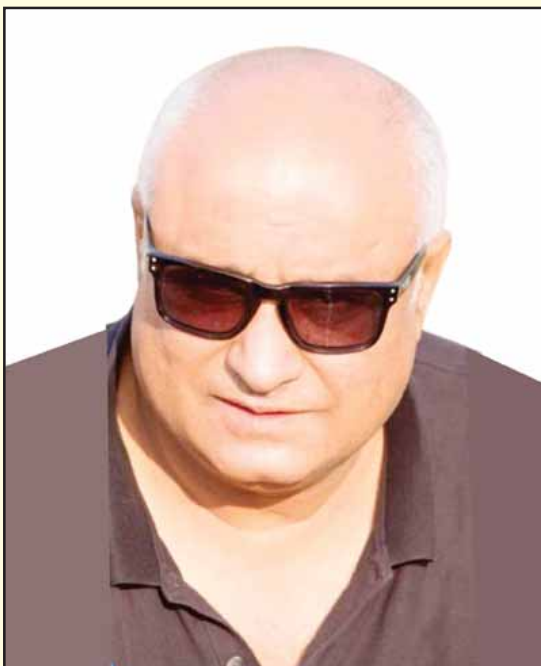

ਗਾਖਲ ਭਰਾਵਾਂ ਵਲੋਂ

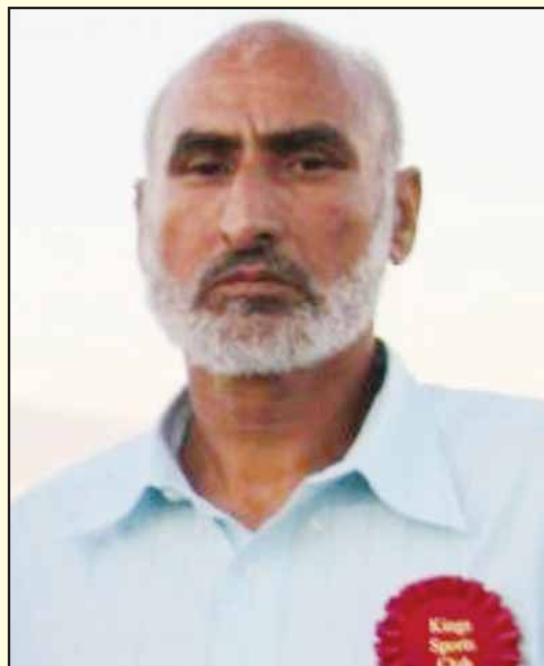

ਨੌਵੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ,
ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ
ਜੀ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ
ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਕੋਟਿ-
ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਣਾਮ!

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤ, ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ, ਇੱਕ ਬੇਮਿਸਾਲ, ਅਨੋਖੀ, ਅਦੁੱਤੀ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਧਰਮ, ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਕਾਰਨ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਧਰਮ ਦੀ ਚਾਦਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ

ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਦੇ ਰਾਖੇ, ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਲਈ
ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ,
ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ
ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ
ਕੋਟਿਨ-ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਣਾਮ!

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ
ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Items Serving:	Catering Services:	Additional Services:
• All kinds of Sweets • Snacks & Food • Chaat & Tikki Stall • Pani Poori Stall • Bhel Poori / Pav Bhaji • Falooda Kulfi	• Wedding Ceremonies • Receptions • Birthday Parties • Religious Gatherings • Corporate Events • Picnics / Bar-b-que	• Warmers • Chaffing Dishes • China & Silverware • Linen Rental • Waiters & Bartenders

Follow us on:
ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
Toll Free 1-866-FOR-RAJA
www.rajasweets.com
 msbains@rajasweets.com

Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with Portable Tandoor
for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets

Raja Sweets & Indian Cuisine **Raja Indian Cuisine & Bar**
 31853 Alvarado Blvd. Union City CA 94587 1275 W Winton Ave. Hayward CA 94545
 Ph. (510) 489-9100 Fax (510) 489-9111 Ph. (510) 264-9300 Fax (510) 264-9345

Call Makhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party

1-866-FOR-RAJA (367-7252)
www.RajaSweets.com

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ, ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ, ਜਨਮਦਿਨ, ਪਾਰਟੀ ਲਈ
 200 ਤੋਂ 1000 ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਖਾਣ ਲਈ ਹਾਲ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੈ।

SERVICES INCLUDE

• CATERING • SILVERWARE • CHINAWARE • DECORATED HALL • LINEN	• SEVERAL BAR OPTIONS • SECURITY • WAIT STAFF • FULL SETUP INCLUDING
TABLE CLOTH, NAPKINS, CHAIRS ETC. |
|--|---|

PARADISE BALLROOMS

4100 Peralta Blvd. Fremont, CA 94536

(510) 900-6319

info@paradiseballrooms.com

www.paradiseballrooms.com

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Managing Editor
Jaspreet Kaur
Editor
Lakhvinder S. Johal
Astt. Editor
Amrit Pal Kaur

Photographer
Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703
Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
Correspondents
California
Ashok Bhaura
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 130 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੇ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ

ਲੰਡਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ
ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਡਾਕਿਊਮੈਂਟਰੀ ਦੇ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ
ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੀ
ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਦਿੱਗਜ਼ ਸੰਸਥਾ ਬੀਬੀਸੀ (ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼
ਬ੍ਰਾਡਕਾਸਟਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ) ਦੇ ਦੋ ਅਹਿਮ
ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਅਹੁਦੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਤਾਜ਼ਾ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਬੀਬੀਸੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ
ਜਨਰਲ ਟਿਮ ਡੇਵੀ ਤੇ ਖ਼ਬਰ ਮੁਖੀ ਡੇਬੋਰਾ ਟਰਨੈਸ
ਨੇ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬੀਬੀਸੀ
ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਮੀਰ ਸਾਹ ਨੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਅਫਸੋਸ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।
ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ
ਬੀਬੀਸੀ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ

ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਖ਼ਬਰਾਂ
ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਪਰਖਣ
ਵਾਲੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ
ਸਟੈਂਡਰਡ ਐਂਡਵਾਈਜ਼ਰ
ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮੀਖਿਆ
ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਕਿ
ਇਜ਼ਰਾਈਲ-ਹਮਾਸ ਜੰਗ
ਦੌਰਾਨ ਬੀਬੀਸੀ ਦੀਆਂ
ਖ਼ਬਰਾਂ ਪੱਖਪਾਤੀ
ਰਹੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਦੋਸ਼ ਟ੍ਰਾਂਸਜੈਂਡਰ ਮਸਲੇ
'ਤੇ ਬੀਬੀਸੀ ਦੀ
ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ 'ਤੇ ਲੱਗੇ।

ਤਾਜ਼ਾ ਮਾਮਲਾ ਟਰੰਪ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ
ਹੋਇਆ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ ਜਨਵਰੀ 2021 'ਚ ਕੈਪੀਟਲ ਹਿੱਲ 'ਤੇ ਹਮਲੇ
ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਇਆ
ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਟਰੰਪ ਆਪਣੇ ਨਾਲ
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੱਲਣ ਤੇ ਲੜਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ
ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰਨੈਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ
ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ
ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਆ ਰਿਹਾ
ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀਸੀ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ
ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਦੂਰ
ਹਨ।

ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ 'ਡੇਟਨ ਲਾਈਫਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਐਵਾਰਡ'

ਡੇਟਨ: ਮਸ਼ਹੂਰ ਲੇਖਕ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ
ਨੂੰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਓਹਾਇਓ 'ਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ
ਲਿਟਰੇਰੀ ਪੀਸ ਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ
ਲਾਈਫਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ
ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਸ਼ਦੀ ਨੂੰ ਇਹ ਇਨਾਮ
ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ
ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਪਹਿਲੀ ਕਾਲਪਨਿਕ ਕਹਾਣੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਹੈ।
ਇਹ ਇਨਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
ਜੋ ਸਾਹਿਤਕ ਉੱਤਮਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ
ਲੇਖਣ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਹੂਆ ਮੋਇਤ੍ਰਾ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਬੰਗਲਾ ਦੇ ਨਦੀਆ
ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਰਮਪੁਰ 'ਚ ਕਰਵਾਇਆ
ਗਿਆ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸੰਸਦ
ਮਹੂਆ ਮੋਇਤ੍ਰਾ ਅਤੇ ਬੀਜੂ ਜਨਤਾ ਦਲ
(ਬੀਜਦ) ਦੇ ਆਗੂ ਪਿਨਾਕੀ ਮਿਸ਼ਰ ਦੇ
ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਸਮਾਰੋਹ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ
ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਯੁਵਾ
ਸ਼ਾਖਾ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਯੁਵਾ ਮੋਰਚਾ
(ਭਾਜਯੂਮੋ) ਦੇ ਆਗੂ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘਾ ਨੇ
ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਰੋਹ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ

ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ
ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ
ਕਾਰਨ ਬੱਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਸ
ਨਾਲ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ
ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹੂਆ
ਅਤੇ ਪਿਨਾਕੀ ਨੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਰਮਨੀ
'ਚ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨੇਟ ਨੇ...

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਲਗਪਗ ਛੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ
ਹਨ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਨੇਤਾ ਚਕ ਸ਼ੂਮਰ
ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੱਠ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ
ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪੈਕੇਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ
ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੋਟਿੰਗ ਕੀਤੀ।

ਸ਼ਟਡਾਊਨ ਦੇ 40 ਦਿਨ, ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਡਾਣਾਂ ਰੱਦ

ਫਲਾਈਟ ਟ੍ਰੈਕਿੰਗ ਵੈੱਬਸਾਈਟ
ਫਲਾਈਟਅਵੇਅਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਟਡਾਊਨ ਦੇ
40ਵੇਂ ਦਿਨ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ
ਉਡਾਣਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਅੱਠ
ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਡਾਣਾਂ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਆਂ।
ਇਕ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਏਅਰ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਕੰਟਰੋਲਰਾਂ
ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ
ਕਈ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਓਵਰਟਾਈਮ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈ
ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਵਾਜਾਈ ਮੰਤਰੀ ਸੀਨ ਡਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਬਦਤਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਮੈਂ
ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ ਮੈਟਰੋ...

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਗਏ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ।
ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ ਦੇ 10 ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ
ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਕ੍ਰਾਈਮ ਬ੍ਰਾਂਚ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੈੱਲ
ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ।
ਐਨਐਸਜੀ ਅਤੇ ਐਫਐਸਐਲ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਜਾਂਚ
ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਸਾਰੇ
ਸੀਮੀਟੀਵੀ ਕੈਮਰਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੀ
ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ
ਸੀਪੀ ਅਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਨਾਲ
ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮੋਦੀ ਨੇ ਜਤਾਇਆ ਦਿੱਲੀ

ਕਾਰ ਧਮਾਕੇ 'ਤੇ ਦੁੱਖ

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹਾ ਮੈਟਰੋ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ

ਐੱਨ.ਐੱਫ.ਐੱਲ. ਮੈਚ ਦੇਖਣ ਪੁੱਜੇ ਟਰੰਪ-ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਚੌਲਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ
ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ
ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੂਟਿੰਗ (ਰੌਲੇ) ਦਾ

ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ
ਪਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਹ
ਐੱਨ.ਐੱਫ.ਐੱਲ.
ਰੈਗੂਲਰ- ਸੀਜ਼ਨ
ਦਾ ਮੈਚ ਦੇਖਣ
ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ।
ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ
ਡੈਟਾਈਟ ਲਾਇੰਸ
ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼
ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ
ਕਮਾਂਡਰਜ਼ ਦਾ
ਮੁਕਾਬਲਾ ਸੀ।
1978 ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ

ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਿਸੇ
ਰੈਗੂਲਰ ਐੱਨਐੱਫਐੱਲ ਮੈਚ ਦੇਖਣ ਪਹੁੰਚਿਆ
ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1969 'ਚ ਕੇਵਲ ਰਿਚਰਡ
ਨਿਕਸਨ ਤੇ 1978 'ਚ ਜਿਮੀ ਕਾਰਟਰ ਮੈਚ

ਦੇਖਣ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਪਹਿਲੇ ਹਾਫ ਦੇ ਅੰਤ 'ਚ
ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓਬੋਰਡ 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਹੂਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ

ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਹਾਊਸ ਸਪੀਕਰ ਮਾਈਕ ਜਾਨਸਨ
ਨਾਲ ਇਕ ਸੁਇਟ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਖੇਡ ਬੁੱਕ
ਦੌਰਾਨ ਮੈਦਾਨ 'ਤੇ ਕਰਵਾਏ ਇਕ ਸਮਾਰੋਹ
ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਇਹ ਜਾਰੀ ਰਹੀ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ-ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਸੰਮਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਚੁਣੌਤੀ

ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਫਾਂਸੀ
ਘਰ ਦੇ ਨਵੀਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਧਨ ਦੀ
ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਦਿੱਲੀ
ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮੇਟੀ
ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸੰਮਨ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ

ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ
ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ
ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਯਾ 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਕੀਤਾ
ਅਤੇ ਧਮਾਕੇ ਵਿੱਚ ਜਾਨਾਂ ਗੁਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ
ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀਤੀ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ
ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ
ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ
ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ
ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਮਾਕਾ
ਇੱਕ ਖੜ੍ਹੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ
ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਮ ਵਾਹਨਾਂ
ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ
ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ, ਪੰਜਾਬ, ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ
ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਅਲਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ
ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਦਿੱਲੀ
ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ
ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਜੱਜ ਸਚਿਨ ਦੱਤਾ
ਦੀ ਬੈਂਚ ਕਰੇਗੀ।

ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੇ ਸਿਸੋਦੀਆ
ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮੇਟੀ
ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ
ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ
66, 68, 70, 82 ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ
ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ
ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਆਗਿਆਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ
ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਭਰਵਾਂ ਇਕੱਠ

ਬੈਰੀਕੇਡ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਲਾਠੀਚਾਰਜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਸੌਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅੱਜ ਭਰਵਾਂ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਧਰਨਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਗੇਟ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੇਟ ਨੰਬਰ 3 ਨੂੰ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੇਟ ਨੰਬਰ 1 ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਆਈ ਕਾਰਡ ਦਿਖਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪਰ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਆਈ ਕਾਰਡ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਕੱਠ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਗਿਆ।

ਇਸੇ ਮੌਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਝੜਪ ਦੇਖੀ ਗਈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ 'ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਭੀ ਬੈਂਕ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਚਾਓ

ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਕੈਂਪਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗੇਟ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ

ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਕੰਵਰਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟ ਜਾਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬੈਰੀਕੇਡ ਤੋੜਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਹੰਗ ਵਾਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਚੌਕ ਮੋਹਾਲੀ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਟਰੈਫਿਕ ਜਾਮ ਹੋਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਭਰ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਾਰਾਂ ਨਾਕਾਬੰਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆਂ, ਨਵੇਂ ਸ਼ੁੱਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲੜੀ, ਗਾਇਕ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕੂ, ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਵਲੋਂ ਪੀ.ਯੂ. ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਤੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਤਿਧੇਯੀ ਬੀਤੀ। ਇਥੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਕਾਲੇ ਦੌਰ 'ਚ ਧੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਭਲਾਈ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਵੱਚਨਬੱਧਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇਣ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਰਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਗੁਰੂਆਂ-ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਇਥੇ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਣ 'ਚ ਕਦੇ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। 'ਆਪ' ਆਗੂ ਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਟਕਦੀਆਂ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਰੀਕ ਐਲਾਨਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਲਾਠੀਚਾਰਜ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ।

ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਵਲੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਹਾ ਹੋ ਕਿ ਬੇ ਉਠ ਦੇ ਲੋਕ ਤਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਰੇਣੂ ਵਿਗ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ, ਰਚਨਾਤਮਕ ਤੇ ਸਹੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ: ਐਸ.ਕੇ.ਐਮ.

ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਆਗੂ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਵਾਲ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖਵਾਲ, ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਜੰਗਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੋਰ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਿਹਾਲਗੜ੍ਹ, ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੜਬਾ ਆਦਿ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਤਦ ਤੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਰਥਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਗੀਆਂ।

ਪੀ.ਯੂ. ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਅਸਫਲ ਰਹੀ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮੋਹਾਲੀ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ, ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ. ਸਿੰਧੂਪੁਰ ਦੇ ਕਾਕਾ ਸਿੰਘ ਕੋਟੜਾ, ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ. ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦੇ ਆਗੂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀਰਾ, ਡਕੌਦਾ ਤੋਂ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜਗਿੱਲ, ਭਾਨਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਾਜ ਜਟਾਣਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਪੜਵੰਤ ਨਜ਼ਰ ਆਏ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਦਿਲਜੀਤ ਦੋਸਾਂਝ ਦਾ ਔਕਲੈਂਡ ਸ਼ੋਅ ਰੋਕਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਅਤੇ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਦਿਲਜੀਤ ਦੋਸਾਂਝ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦੀਆਂ ਹਾਲੀਆ ਧਮਕੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਪਰਬ ਵਿੱਚ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਈਵ ਕੰਸਰਟ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਪਰਬ ਕੰਸਰਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਹੰਗਾਮਾ

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਰਬ ਵਿੱਚ ਦਿਲਜੀਤ ਦੋਸਾਂਝ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਦੌਰਾਨ, ਕੁਝ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਮਰਥਕ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਸਟੇਜ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਕਰ ਲਿਆ। ਦਿਲਜੀਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਨੇ ਉਸਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤਾਤੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਪੰਨੂ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿਲਜੀਤ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਸਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੀ।

ਹੁਣ, ਔਕਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ੋਅ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ

ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਪੱਖੀ

ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਆਕਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਦਿਲਜੀਤ ਦੋਸਾਂਝ ਦੇ ਅਗਲੇ ਕੰਸਰਟ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪੋਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਪੰਨੂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦਿਲਜੀਤ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਨੂੰ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਧਦਾ ਦਬਾਅ

ਦਿਲਜੀਤ ਦੋਸਾਂਝ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਧਮਕੀਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਤੱਤ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਏਜੰਡੇ ਵਿੱਚ ਘਸੀਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਛਵੀ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਿਲਜੀਤ ਦੋਸਾਂਝ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਮਕੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਹਾਲੀਆ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਕਲਾ ਧਰਮ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਸਾਮ ਦੀ ਡਿਬਰੂਗੜ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੰਬੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਛੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ

ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ 23 ਅਪ੍ਰੈਲ 2023 ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਸ 'ਤੇ 'ਓ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਾਮ ਦੀ ਡਿਬਰੂਗੜ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਖਤਰਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ NSA ਲਗਾਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 'ਵੋਟ ਚੋਰੀ ਵਿਰੁੱਧ' 26 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਰਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਵੋਟ ਚੋਰੀ, ਗੱਦੀ ਛੋੜ' ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵੋਟ ਚੋਰੀ ਵਿਰੁੱਧ 26 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਫਾਰਮ ਭੇਜੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ 26,30,845 ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਫਾਰਮ ਵਾਲੇ ਟਰੱਕ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਰਵਿੰਦਰ ਦਾਲਵੀ, ਵਿਜੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘਲਾ, ਰਣਦੀਪ ਨਾਭਾ ਅਤੇ ਕੁਲਜੀਤ ਨਾਗਰਾ ਨੇ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਕੇ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਸਤਖਤ ਮੁਹਿੰਮ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਵੋਟ ਚੋਰੀ' ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਇਹ ਹੁੰਗਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਸੀ। ਵਿਜੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘਲਾ ਨੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸੰਸਦੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ

ਤੱਕ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਸਤਖਤ ਮੁਹਿੰਮ ਤੋਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਲੀ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਬੈਂਸ ਤੇ ਦੀਪਕ ਬਾਲੀ ਵਲੋਂ ਬਾਬਾ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ ਸੱਦਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੀਪਕ ਬਾਲੀ ਨੇ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ ਸਤਿਸੰਗ ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੈਂਸ ਨੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ 23 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 'ਸਰਬ ਧਰਮ ਸੰਮੇਲਨ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸੰਮੇਲਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਧਰਮ (ਹੱਕ-ਸੱਚ) ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੇ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਸਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ

ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਬਾਲੀ।

ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ।

ਹੁਣ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਵੀ ਵੀਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਹੁਣ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਉਤੇ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਲਈ ਸਟੱਡੀ ਅਤੇ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯਾਤਰੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਪਡੇਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਵਿਜ਼ਟਰ ਵੀਜ਼ੇ, ਸਟੱਡੀ ਪਰਮਿਟ ਅਤੇ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਬਦਲਾਅ ਨਾਲ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਉਤੇ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮ, ਜੋ ਜੂਨ 2024 ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਸਾਲ ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਅਮਲ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁਣ ਵੀਜ਼ਾ ਜਾਂ ਪਰਮਿਟ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੋਰਟ ਆਫ਼ ਐਂਟਰੀ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਢਾਂਚੇ ਤਹਿਤ ਸਟੱਡੀ ਪਰਮਿਟ

ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਟੱਡੀ ਪਰਮਿਟ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਪਣੀ ਮਾਨਤਾ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਟੇਟਸ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਯੋਗ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨਾ

ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਵੈਧ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸਟੇਅ ਦੌਰਾਨ ਯੋਗਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ। ਨਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਇਥੇ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ ਉਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਇਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲਰਨਿੰਗ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਕਾਦਮਿਕ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਰਮਿਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਬੰਦ ਕਰ

ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਟੱਡੀ ਪਰਮਿਟ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਜ਼ਟਰ ਵੀਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵੀਜ਼ਾ ਧਾਰਕ ਆਪਣੀ ਸਟੇਅ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਉਤੇ ਵੀ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਨਿਯਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਉਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਾਉਣਗੇ, ਜੋ ਕਿ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

'ਕੱਟਾ' ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦ ਘਟਾਉਂਦੇ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ: ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ

ਕਟਿਹਾਰ: ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਵਾਡਰਾ ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਕਟਿਹਾਰ 'ਚ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਰੈਲੀ 'ਚ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ 'ਕੱਟਾ' ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ

ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ 'ਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ 'ਕੱਟਾ' ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਭੇਜਿਆ-ਰੇਣੂ ਵਿਗ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੈਨੇਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਪੀ.ਯੂ. ਦੀ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਪ੍ਰੋ. ਰੇਣੂ ਵਿਗ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਡੀਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ (ਸ਼ਡਿਊਲ) ਆਖਰਕਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਕੁਲਪਤੀ ਅਤੇ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੀ.ਪੀ. ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ 11ਵੀਂ ਇੰਡੀਆ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਾਇੰਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੌਕੇ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਹੇ ਗਏ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ 'ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਚਾਓ ਮੋਰਚਾ' ਰਾਹੀਂ ਧਰਨਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਟੀਚਰਜ਼ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਨਿਹੰਗ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਪੁੱਜੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਚੋਣ ਸ਼ਡਿਊਲ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਸੈਨੇਟ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ।

ਮਾਲਕੀ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਿਸਨੇ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ 'ਡਾਕਟ੍ਰਾਇਨ ਆਫ ਐਸਟੋਪਲ' (ਰੋਕ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ) ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਸੋਧੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝੀਏ ਤਾਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਇਸਦਾ ਸਹੀ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ, ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਘਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਹੜੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ?

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੋਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਗੋਇਲ (2025) (ਛ 1099) ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਬਕਾਇਆ ਕਿਰਾਇਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ - ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਹੁਣ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਿਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਸਲ

ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕਿਰਾਇਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਤਿਆਗ ਡੀਡ ਨੇ ਵੀ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਸਬੂਤ - ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਓਨੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਿੰਨੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਵਸੀਅਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ - ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ (ਭਾਵ, ਮੁਦਈ) ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪ੍ਰੋਬੇਟ (ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ) ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਮਾਲਕ ਦੀ ਲੋੜ - ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸਨੈਕਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਲੋੜ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ: ਜਥੇਦਾਰ ਗੜਗੱਜ

ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ): 'ਸੰਨ 1947 ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜਾਨੀ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਵਿਰਾਸਤ ਇੱਥੇ ਰਹਿ ਗਈ।' ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਤੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੜਗੱਜ ਨੇ ਇੱਥੇ ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮੂਲ ਅਤੇ ਮੁੱਢ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮਨ ਤੇ ਸਾਂਤੀ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਗੜਗੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ 17 ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ

ਲਈ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ, ਔਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਡੀਆਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਤਿਉਂ ਸੰਭਾਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਂ ਬੱਚਾ ਪਤਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਨਿੱਝਰ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਚ ਖੁਲਾਸਾ

ਲੰਡਨ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਜਾਸੂਸਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਗੂ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਪਿੱਛੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ। ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਜਾਰੀ ਨਵੀਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ 'ਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਬਲੂਮਬਰਗ ਓਰੀਜਨਲਸ' ਦੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੱਛਮ ਨਾਲ ਵਿਗਤੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਕੁਝ ਗੁਪਤ ਕਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵਿਚਾਲੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਸਨ,

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੂਹ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਵੀਡੀਓ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ 'ਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਆਪਸ 'ਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਤਿੰਨ ਸੰਭਾਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਨਿੱਝਰ, ਅਤਵਾਰ ਸਿੰਘ ਖੰਡਾ ਅਤੇ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਨਸ਼ਰ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ

ਸਿੱਖ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਯੂਕੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਡੈਨ ਜਾਰਵਿਸ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਜੁਲਾਈ 2023 ਤੋਂ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅਧਾਰਿਤ ਪੰਨੂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਅੰਗ-ਰੱਖਿਅਕਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਨਿੱਝਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਗੜ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸਫ਼ੀਰ ਵੀ ਵਾਪਸ ਸੱਦ ਲਏ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸ ਲਈ ਖਰੀਦੇ 144 ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ 144 ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਇਕ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਸ ਦੀ

ਜਾਂਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਪੱਤਰ ਹੁਣ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਵੀ ਵਾਇਰਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੋਡ ਸੇਫਟੀ ਫੋਰਸ ਲਈ ਥੋਕ ਵਿੱਚ 144 ਟੋਇਟਾ ਹਾਈਲਕਸ ਵਾਹਨ ਖਰੀਦਣ ਵੇਲੇ ਟੋਇਟਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਡਿਸਕਾਊਂਟ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਗਤ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਟੋਇਟਾ ਹਾਈਲਕਸ ਵਾਹਨ 'ਤੇ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਅਕਤੀ ਗਤ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਛੋਟ ਦਾ

ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 144 ਟੋਇਟਾ ਹਾਈਲਕਸ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ 'ਤੇ ਲਗਭਗ 14.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਰਾਜਪਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ।

ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਐੱਸ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਮੁਅੱਤਲ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਲਾਂਬਾ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਨਵਾਂ ਐੱਸ.ਐੱਸ.ਪੀ.

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ/ਤਰਨ ਤਾਰਨ: ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੀ ਐੱਸ ਐੱਸ ਪੀ ਰਵਜੋਤ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੁਰੰਤ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਆਈ ਪੀ ਐੱਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਲਾਂਬਾ ਨੂੰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਪੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲੀਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰੇਟ (ਪੀ ਸੀ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦਾ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਵਜੋਤ ਗਰੇਵਾਲ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ

ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੀ ਐੱਸ ਐੱਸ ਪੀ ਡਾ. ਰਵਜੋਤ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਦੋ ਡੀ ਐੱਸ ਪੀਜ਼ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ

ਗਿਆ ਹੈ। ਐੱਸ ਐੱਸ ਪੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਐੱਸ ਪੀ (ਡਿਟੈਕਟਿਵ) ਰਿਪੁਰਦਮਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੀ ਆਈ ਏ ਸਟਾਫ਼ ਇੰਚਾਰਜ ਪ੍ਰਭਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਕਥਿਤ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਵਧੀਕੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ। ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਐੱਸ ਐੱਸ ਪੀ ਰਵਜੋਤ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੀ ਐੱਸ ਐੱਸ ਪੀ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ

ਸੀ ਕਿ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਝੂਠੇ ਪੁਲੀਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਲੰਘੇ ਦਿਨ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲੀਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਐੱਸ ਐੱਸ ਪੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ -ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਂਸਲਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ, ਸਰਪੰਚ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤੇ 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਝੂਠੀ ਐਫ ਆਈ ਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਥਿਤ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

15 ਨਵੰਬਰ, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਕਰਵਟ

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗੱਦੀ ਸੰਭਾਲਿਆਂ ਅਜੇ ਪੌਣਾ ਕੁ ਸਾਲ ਹੀ ਬੀਤਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਲੱਠਮਾਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪੈਰ ਉਖੜਣੇ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਟੈਰਿਫ ਨੀਤੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਅੱਥਰਾਪਨ ਵੀ। ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਟੈਰਿਫ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਉਗਰਾਹਣ ਦੇ ਦਮਗਜ਼ੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਉਸਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਿਹਤ ਲਈ ਮਾਫਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਵਾਣਾਂ ਵਲ ਜਾ ਰਹੀ ਉਸਦੀ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਤਿੜਕ ਰਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਸਬੂਤ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਮੇਅਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਨਿਊਯਾਰਕ ਨੂੰ 'ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਰਾਜਧਾਨੀ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਹੁੰਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਪਾਰਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨਗਰ ਦੇ ਮੇਅਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨੀ ਹੀ ਵੱਡੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਇਸ ਚੋਣ ਸੰਬੰਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੋਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਪਰੰਪਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਧੁਸਮਾਰ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ 2024 ਵਿਚ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਮੁੜ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਲਗਭਗ 9 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਵਿਵਾਦ-ਗੂਸਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਮੇਅਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੋਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜ਼ੋਹਰਾਨ ਮਮਦਾਨੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਈਨਜ਼ ਤੋਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਾ ਮੇਅਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਮੇਅਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਵੱਡੀ ਚਰਚਾ 'ਚ ਰਹੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਰਵਿਸ ਸਲੀਵਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੇਅਰ ਐਂਡਰਿਊ ਕਿਓਮੇ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹਾਰ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜ਼ੋਹਰਾਨ ਮਮਦਾਨੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਮਦਾਨੀ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ 34 ਸਾਲ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਏਨੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਮਮਦਾਨੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਨਿਊਯਾਰਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਫੰਡ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ 400 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਚਮਤਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਮਦਾਨੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਗਾਣੇ ਗਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਵੀ ਵਿਚਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਮੀਰਾ ਨਾਇਰ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੇ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਨਾਂਅ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ 34 ਸਾਲ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮਮਦਾਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਹੋਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਸੱਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੁਈਨਜ਼ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਲਈ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਚ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਲ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਨੌਕਰੀਪੇਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ, ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਨਾ ਵਧਾਉਣ, ਬੱਸ ਸੇਵਾ ਮੁਫਤ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਸਤੇ ਭਾਅ 'ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਵੇਚੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸਵੇਰਾ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਮਮਦਾਨੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ, ਇਹ ਜਿੱਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਡਿਗ ਰਹੀ ਸਾਖ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਬੇਹੱਦ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਭਰਪੂਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਜੇਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਡਿਗ ਰਹੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਠੁੰਮਣਾ ਦੇ ਸਕੇਗਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਵਗਾਰਾਂ ਭਰਿਆ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵ ਰਾਜਨੀਤੀ - ਭਾਰਤੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ

ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਚਰਚਾ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸੋਝੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਲੋਕ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸੋਚ ਨਕਾਰ ਕੇ 'ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ' ਅਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਸਾਧਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੱਡਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਵਿਚਾਰੀ ਜਾਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੋਝੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਸਲ, ਦੇਸ਼, ਧਰਮ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੰਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਆਮ ਲੋਕ, ਅਜਿਹੀ ਸੋਝੀ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ 34 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ੋਹਰਾਨ ਮਮਦਾਨੀ ਨੂੰ 50 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਕੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦਾ ਮੇਅਰ ਚੁਣ ਲਿਆ। ਜ਼ੋਹਰਾਨ ਮਮਦਾਨੀ 34

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ
ਫੋਨ: 98158-02070

ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਮੀਰਾ ਨਾਇਰ ਭਾਰਤੀ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਪਿਤਾ ਮਹਿਮੂਦ ਮਮਦਾਨੀ ਯੁਗਾਂਡਾ 'ਚ ਜਨਮਿਆ ਵਿਦਵਾਨ ਹੈ। ਮਮਦਾਨੀ ਲਗਭਗ 7 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਪੁੱਜਿਆ। ਉਸਨੇ ਬੋਲ੍ਹੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਥਿਤੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਇੱਕ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੇਅਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਟਰੰਪ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਜ਼ੋਹਰਾਨ ਮਮਦਾਨੀ ਵਾਂਗਰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ 29 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 260 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰਤਵੰਸ਼ੀ ਜਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਿਭਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ, ਮਾਰੀਸ਼ਸ, ਫਰਾਂਸ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਆਦਿ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 3.43 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰਤੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 29 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਜਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਾਰੀਸ਼ਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 45 ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕ, ਲੋਕ-ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਨਵੀਨ ਰਾਮ ਗੁਲਾਮ ਮਾਰੀਸ਼ਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਆਨਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ 33 ਲੋਕ ਜਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ 31, ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ 24, ਸੂਰੀਨਾਮ ਵਿਚ 21, ਫਿਜ਼ੀ ਅਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ 'ਚ 17-17 ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ 6 ਲੋਕ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਜਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹਨ।

ਕਮਲਾ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਿਸੇਸਰ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਤ੍ਰਿਨਿਦਾਦ ਅਤੇ ਟੋਬੈਗੋ 'ਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ 2010 ਤੋਂ 2015 ਤੱਕ ਚੁਣੀ ਗਈ। ਹੁਣ ਫਿਰ 2025 ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਨਿਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੈ।

ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਵਿਚ 2023 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਬਰਮਨ ਸ਼ਾਨਮੁਗਰਬਨਮ ਨੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੇ 9ਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣੇ। ਇਸ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 70.4 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਭਾਰਤੀ ਬਰਮਨ ਦਾ ਜਨਮ 25 ਫਰਵਰੀ 1957 ਵਿਚ ਸਿੰਗਾਪੁਰ 'ਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਦਾ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਸਨ। ਪਿਤਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਂਬਰਿਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੰਦਨ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਦੇਵੇਨ ਨਾਗਰ ਅਤੇ ਐੱਸ.ਆਰ. ਨਾਥਨ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਹੇ।

ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸਿਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੇਅਰ ਜ਼ੋਹਰਾਨ ਮਮਦਾਨੀ।

42 ਦੇਸ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤੀਵੰਸ਼ੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਬਣੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਸੀ। ਰਿਸ਼ੀ ਸੁਨਕ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਨ ਅਤੇ 200 ਸਾਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਸਨ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਗੁਆਨਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਮੁਹੰਮਦ ਇਰਫਾਨ ਅਲੀ ਕੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਨ। ਭਾਰਤਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਨੇਤਾ ਪਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ 2017-18 ਤੋਂ 2024 ਤੱਕ ਮਾਰੀਸ਼ਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ। ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਵੀ 2022 ਤੋਂ 2024 ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਏਰਿਕ ਬਰਾਡਕਰ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ ਸਿੰਘ 2019 ਤੋਂ 2024 ਤੱਕ ਮਾਰੀਸ਼ਸ ਦੇ ਸਰਵੋੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਹੇ। ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਬਰਤਾਨੀਆ, ਅਸਟਰੇਲੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਸਮੇਤ 15 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ 200 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਰਮਿਆਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਛਾਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 100 ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚੋਂ 60 ਵਿਅਕਤੀ ਕੈਬਨਿਟ ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਭਾਰਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੱਡੇ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਕਮਲਾ ਹੈਰਿਸ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਾਈਮ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਨੇ 100 ਉਭਰਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਟੈਕਨੋਕਰੇਟ ਹਨ।

ਇੱਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਰਜੀਨੀਆ ਸਟੇਟ 'ਚ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟ ਗ਼ਜ਼ਾਲਾ ਹਾਸ਼ਮੀ ਗਵਰਨਰ ਚੁਣੀ ਗਈ।

ਸਾਬਕਾ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋਅ ਬਾਇਡਨ ਦੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਵਿਚ 130 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰਤੀ ਚੰਗੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਟਰੰਪ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿਚ 80 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਚੰਗੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਰਿਸ਼ੀ ਸੁਨਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਪਟੇਲ, ਗਗਨ ਮਹਿੰਦਰਾ, ਸੀਮਾ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਤਨਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ, ਵਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੋਜਨ ਜੋਸੇਫ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸ 18-19ਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਚੰਗੇਰੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਓਪਰੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੋਹਰੀ ਬਣ ਕੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ। ਖੇਤਰ ਭਾਵੇਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਸੀ

ਜਾਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦਾ, ਲੇਖਣੀ ਦਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦਾ, ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਪਾਈਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰਾਹ ਦਸੇਰਾ ਬਣੇ। ਅੱਜ ਵੀ ਜਦੋਂ ਪੂਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ, ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਰਵਾਸ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਵਸੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਜਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ-ਲਿਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ।

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅੱਜ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕੁਝ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨਸਲੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੱਡੇ ਗਰੁੱਪ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਯੂ.ਕੇ. ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਕੱਢਿਆ ਵੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਡਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਵਿੰਗੋ-ਟੇਡੇ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈਕੇ ਉਥੇ ਪੁੱਜੇ। ਗ਼ਲਤ ਬਿਆਨੀ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ।

ਪਰ ਵੇਖਣਾ ਹੋਏਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਰਹਿਣਗੇ? ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਾ ਪਰ ਉਥੋਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨਾ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਹੀ ਹੈ।

ਅਸਲ 'ਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਰੁੜੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਨਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲੋਕ-ਹਿਤਸੈਫੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਦੋਰ ਭਾਵੇਂ ਡਿਕਟੇਟਰਾਨ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਉਭਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਅੰਤ ਜਿੱਤ ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਸੂਝਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਾਤ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਾਤ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਤੁਤੀ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਹਿੱਤ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਵਸੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਸਾਂਝ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਜੀਉਣਾ-ਮਰਨਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਉਥੇ ਭਾਰਤਵੰਸ਼ੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਜਾਂ ਪੁਨਰ ਗਠਨ ਵਿਚ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਇਕ ਅੰਗ ਸੌ ਰੰਗ!

ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਗੱਲ ਕੌੜੀ, 'ਪੱਕੇ' ਦੇਸਤਾਂ ਤਾਈਂ ਲੜਾਇ ਦਿੰਦੀ। ਬਿਨਾਂ 'ਤੇਲੇ' ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬੋਲਦੀ ਐ, 'ਗੁਲ' ਹੋਰ ਦੇ ਹੋਰ ਖਿੜਾਇ ਦਿੰਦੀ। ਕਦੇ 'ਅੰਦਰਲਾ ਸੱਚ' ਜੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ, ਬਣੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਸਾਥ ਛੁੜਾਇ ਦਿੰਦੀ। ਸੁਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ 'ਬੇਸੁਰੀ' ਜਦੋਂ ਹੋ ਜਾਏ, ਦਰਸ਼ਕ ਸੁੱਤਿਆਂ ਤਾਈਂ ਦੁੜਾਇ ਦਿੰਦੀ। ਜੇਕਰ ਸ਼ਹਿਦ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੋ ਜਾਏ ਮਿੱਠੀ, ਵਿਗੜੀ ਦੋਸਤੀ ਫੇਰ ਜੁੜਾਇ ਦਿੰਦੀ। ਹੁੰਦੀ 'ਹੱਡੀ' ਨਾ ਜੀਭ ਦੇ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ, ਲੇਕਿਨ ਹੱਡੀਆਂ ਬਹੁਤ ਤੁੜਾਇ ਦਿੰਦੀ!

ਟਰੰਪ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰਾਨ ਮਮਦਾਨੀ ਦੀ ਜਿੱਤ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਡੈਮੋਕਰੇਟ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਜ਼ੋਰਾਨ ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਐਂਡਰਿਊ ਕੂਓਮੋ ਅਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਕਰਟਿਸ ਸਲੀਵਾ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ 'ਆਲਮੀ ਵਿਤੀ ਸਰਮਾਏ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ' ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸਿਟੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦਾ ਮੇਅਰ ਬਣਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਮਮਦਾਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਯੁਗਾਂਡਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲਿਆ। 34 ਸਾਲਾ ਮਮਦਾਨੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਮੂਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੇਅਰ ਹੈ। ਮਮਦਾਨੀ ਨੂੰ 50.6%, ਜਦਕਿ ਕੂਓਮੋ ਨੂੰ 41.2% ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ।

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਜਿਨਸੀ ਫ਼ੋਡਫ਼ਾੜ ਦੇ ਦੌਰਾ ਨਾਲ ਦਾਗੀ ਕੂਓਮੋ ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਚਹੇਤਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਿਫ਼ਾਇਤੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਮਮਦਾਨੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ 'ਚ ਸਫ਼ਲ ਰਹੀ। ਉਸਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਘੋਰ ਨਸਲਵਾਦੀ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮੋਫੋਬਿਕ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਹਮਲੇ ਝੱਲਣੇ ਪਏ ਪਰ ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਉਹ ਜਨ-ਸੰਖਿਆ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ 'ਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵੋਟ ਨਤੀਜਿਆਂ ਉਪਰ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਤਿਬ ਹੋ ਕੇ ਠੋਸ ਨੀਤੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਕਿਰਤੀ ਜਮਾਤ ਨੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਈ ਸੀ। ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਕਿਰਾਏ ਨਾ ਵਧਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨ, ਪਬਲਿਕ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ (ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ) ਖੋਲ੍ਹਣ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਦੇਖਭਾਲ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ, ਮੁਫ਼ਤ ਬੱਸਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਸਤੇ ਘਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸਨੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਟੈਕਸਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਰੋੜਪਤੀਆਂ ਉਪਰ ਹੋਰ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅੰਕੜੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ 'ਚ ਮਮਦਾਨੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ (57%) ਅਤੇ ਜੋ ਪਬਲਿਕ ਆਵਾਜਾਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਪਰ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ (62%)। ਜਦਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਮਕਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਕਾਰਾਂ ਉਪਰ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧਿਕ ਵੱਧ ਨੇ ਕੂਓਮੋ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਈ।

ਸਾਰੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਮਮਦਾਨੀ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕਜੁੱਟ ਸਨ। ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਐਲਨ ਮਸਕ ਨੇ ਐਂਡਰਿਊ ਕੂਓਮੋ ਦੀ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਉਸੇ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਓ, ਉਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਜੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜ਼ੋਰਾਨ ਮਮਦਾਨੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਮੇਅਰ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪਹਿਲੇ ਘਰ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ) ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਘੱਟੋਘੱਟ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਫੈਡਰਲ ਫੰਡ ਦੇ ਸਕਾਂਗਾ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿ ਬਤੌਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ, ਮਹਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਫ਼ਲ ਹੋਣ, ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਚ ਸਕਣ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।' ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ: 'ਮੈਂ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਜਿੱਤਦੇ ਦੇਖਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਾਂਗਾ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨੂੰ ਜਿਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੈ।' ਟਰੰਪ ਦੀ ਧਮਕੀ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ: ਜੇਕਰ ਮਮਦਾਨੀ ਜਿੱਤਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਲਈ ਫੈਡਰਲ ਫੰਡ ਰੋਕ ਦੇਵੇਗਾ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਦੇ ਹਊਏ ਦਾ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਲਈ

ਡੈਮੋਕਰੇਟ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਜ਼ੋਰਾਨ ਮਮਦਾਨੀ ਦਾ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸਿਟੀ ਦਾ ਮੇਅਰ ਬਣਨਾ ਵੱਡੇ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੀ ਮਾਇਨੇ ਹਨ? ਕੀ ਮਮਦਾਨੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਡੈਮੋਕਰੇਟ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਵਿਰੁੱਧ ਜੂਝਣ ਲਈ ਨਵਾਂ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰ ਸਕੇਗੀ? ਡੈਮੋਕਰੇਟ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮ-ਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।-ਸੰਪਾਦਕ॥

ਮਮਦਾਨੀ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਿਆ ਜਦਕਿ ਉਸਦਾ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਟਰੰਪ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਮਦਾਨੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਡੈਮੋਕਰੇਟਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਜੂਨ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਡੈਮੋਕਰੇਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵੋਟ-ਆਧਾਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਮਮਦਾਨੀ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਦੀ ਹਮਾਇਤ ਸਿਰਫ ਡੈਮੋਕਰੇਟਾਂ ਦੇ 'ਖੱਬੇ' ਧੜੇ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀ।

ਨੇ ਉਸ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਵੱਲੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਸਟੇਟ ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਉਦਾਰ ਨਜ਼ਰੀਆ ਘੋਰ ਸੱਜੇਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਗਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਘੋਰ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਗੁੱਟ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰਸੂਖ਼ ਵਧਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਬਿਜ਼ ਡੈਮੋਕਰੇਟ ਖੋਮੇ ਦਾ ਵੋਟ ਆਧਾਰ ਰਿਪਬਲਿਕਨਾਂ ਵੱਲ ਖਿਸਕਿਆ ਹੈ। 2020 ਅਤੇ 2024 ਦਰਮਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ 30 ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਰਿਪਬਲਿਕਨਾਂ ਨੇ ਡੈਮੋਕਰੇਟਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ

ਆਰਥਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਸੱਚੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਘਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਘਾਟ, ਬੰਦ ਹੋ ਰਹੇ ਸਕੂਲ, ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਰਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਘਾਣ, ਮਹਿੰਗਾਈ, ਡਿਗ ਰਿਹਾ ਜੀਵਨ-ਪੱਧਰ, ਗੋਰੇ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਗੋਰੇ ਤੇ ਭੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਆਪਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਰਗੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲ ਮੂੰਹ ਅੱਡੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਪੌਣ-ਪਾਣੀ ਪਰਿਵਰਤਨ, ਨਾਬਰਾਬਰੀ, ਕੱਟੜਵਾਦ, ਉਭਰਦਾ ਨਵ-ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ, ਨਸਲਵਾਦ, ਬਦੇਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ, ਲਿੰਗਕ ਜਬਰ ਵਰਗੇ

ਮਮਦਾਨੀ ਸਿਰਫ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਘੋਰ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਆਲੋਚਕ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਲਈ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ, ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਮੌਕੇ ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਉਸ ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਵੱਲੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਸਟੇਟ ਪੱਖੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਉਦਾਰ ਨਜ਼ਰੀਆ ਘੋਰ ਸੱਜੇਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਗਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਡੈਮੋਕਰੇਟ ਸ਼ਖ਼ਸਾਂ ਨੇ ਉਸਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਗਵਰਨਰ ਕੈਥੀ ਹੋਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਸਦਨ ਵਿਚ ਚੋਣੀ ਦੇ ਡੈਮੋਕਰੇਟ ਚੱਕ ਸ਼ੁਮਰ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਚਿਹਰੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੁੱਪ ਬੈਠੇ ਰਹੇ।

ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਪਿਛੇਕਤ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਧਨਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਟੱਕਰ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਧਨਾਵਾਂ ਦੇ ਟਾਪੂ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਮੇਅਰ ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣਾ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਵਾਲੇ ਆਰਥਕ ਵਾਅਦੇ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ੀਆਂ ਪੱਖੀ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਸਨੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਨੂੰ 'ਟਰੰਪ ਪਰੂਫ਼' ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਆਈ.ਈ.ਸੀ. (ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕਸਟਮਜ਼ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ) ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ਰਣ-ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਆਈ.ਈ.ਸੀ. ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ, ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ 165 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਦੇਣ ਲਈ 200 ਹੋਰ ਅਟਾਰਨੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਜੋਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੀਦੇ ਨੂੰ ਹਊਆ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਟਰੰਪ ਦੀ ਘੋਰ ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਗ਼ੈਰ-ਅਮਰੀਕੀ ਪਿਛੇਕਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਮਮਦਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿੱਤਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

ਮਮਦਾਨੀ ਸਿਰਫ ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਘੋਰ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਆਲੋਚਕ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਲਈ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ, ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਮੌਕੇ ਮਮਦਾਨੀ

ਖੋਹਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਟਰੈਕ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੋਟ ਦੀ ਵਿਧੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣ ਸਮੇਂ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸੰਬੰਧ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਡੇਟਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਕ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨੇ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਅਰਸੇ ਵਿਚ 45 ਲੱਖ ਵੋਟਰ ਡੈਮੋਕਰੇਟਾਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਗਏ। ਜਦਕਿ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਮਦਾਨੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਵੋਟਰ ਭਰਤੀ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲੀ। ਜਦੋਂ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੌਮੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਟਰੰਪ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ, ਉਦੋਂ ਮਮਦਾਨੀ ਦੀ ਆਰਥਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ- ਕਿਰਾਇਆ ਨਾ ਵਧਾਉਣਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਦੇਖਭਾਲ, ਮੁਫ਼ਤ ਬੱਸ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਲਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੋਸੱਕ ਆਰਥਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਵਰਗੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਚੇਤਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਵਧ ਰਹੇ ਆਰਥਕ ਸੰਕਟ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਪਿਸ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹੋਰ ਮਹਾਂਨਗਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਮਾਰ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਮਾਲੀ ਸਾਲ 2012 ਅਤੇ 2022 ਦਰਮਿਆਨ ਘਰਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ 68% ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਵਧੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਕੌਮੀ ਔਸਤ ਵਾਧਾ ਦਰ 41.5% ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਜਨ ਦਾ ਖਰਚ ਇੱਥੇ 56% ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਸਦੀ ਕੌਮੀ ਔਸਤ 46.4% ਹੈ।

ਨਵਉਦਾਰ ਆਰਥਕ ਮਾਡਲ, ਜੋ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਘਿਣਾਉਣਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਆਰਥਕ ਪਾੜੇ ਅਤੇ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੈਨੇਟਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਬਰਨੀ ਸੈਂਡਰਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੀਮਤਾਈਆਂ ਹੋਣ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਇਟਸ ਓਕੇ ਟੂ ਬੀ ਐਂਗਰੀ ਅਬਾਊਟ ਕੈਪੀਟਲਿਜ਼ਮ' ਵਿਚ ਨਵ-ਉਦਾਰ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨਾਲ ਬਣੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ,

ਅਤਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਵਾਲ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਹਨ। ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਮਾਯੂਸੀ, ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਦੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਉਸਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਖਰਬਪਤੀਆਂ-ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਖਰਬਪਤੀਆਂ ਕੋਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅੱਧੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਯਾਨੀ 16 ਕਰੋੜ 50 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੌਲਤ ਹੈ। ਸਿਖਰਲੇ 1% ਵਰਗ ਦੀ ਦੌਲਤ ਹੇਠਲੇ 92% ਵਰਗ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਕੋਵਿਡ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਛੱਤਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਵਧਦੇ ਰਹੇ। ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਵਾਲ ਸਟ੍ਰੀਟ ਫਰਮਾਂ- ਬਲੈਕ ਰੌਕ, ਵੈਨਗਾਰਡ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਸਟ੍ਰੀਟ- ਕੋਲ 20 ਲੱਖ ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਹਨ। 20% ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਵਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 400 ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਲੁੱਟ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਢਾਈ ਕਰੋੜ ਦੇ ਲਗਭਗ ਲੋਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹਨ। ਭੁੱਖਮਰੀ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਲੋਕ ਬੇਘਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਕੋਲ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਿਲ ਹਨ। ਟੈਕਸ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੱਧਾਸ਼ੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ 'ਫੂਡ ਪੈਕੇਜ' ਲੈਣ ਲਈ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਲਾਈਨ 'ਚ ਖੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਲਾਇਲਜ਼ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਬੀਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਜਦਕਿ ਹੈਲਥ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬੇਬਾਹ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਕਮਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 2021 'ਚ 19 ਮਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 60 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਕਮਾਏ। 6 ਲੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਕਾਰਨ ਮਰੇ ਹਨ। ਅਤਿਅੰਤ ਭੈੜੇ ਜੀਵਨ-ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗ, ਕੈਂਸਰ, ਡਾਇਬੀਟੀਜ਼, ਦਮਾ ਵਰਗੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਆ ਕੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ 'ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਵੈਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ 'ਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਸਲੀ

ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।' ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਉਪਰ 60% ਟੈਕਸ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਪੱਖੀ ਆਰਥਕ ਮਾਡਲ ਵੱਲੋਂ ਮਚਾਈ ਆਰਥਕ-ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਮੋਟੀ ਜਹੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਇਸਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਘੋਰ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਨਸਲੀ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਧਾਰਾ ਬਹੁਸੰਭਿਆਚਾਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਨਸਲਵਾਦੀ ਗ਼ਲਬਾ ਬੋਧਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਚੌਧਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁੰਘਾਰ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਟੇਟ ਹਰ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜ ਉਪਰ 775 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਖਰਚਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਹੋਰ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀ ਬਰੈਂਕੋ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਰਪ, ਜਪਾਨ ਆਦਿ ਕਬਿਜ਼ 'ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਕੌਰ' ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰੀਗਨ ਅਤੇ ਬੈਚਰ ਵਰਗੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਘੜੇ-ਤਰਾਸ਼ੇ ਨਵ-ਉਦਾਰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਏ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਆਪਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕੀਰਣ, ਨੀਵੇਂ ਅਤੇ ਕਠੋਰ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ-ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਬਹੁ-ਸੰਭਿਆਚਾਰਵਾਦ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਵਚਨ-ਬੱਧਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਿਲਾਜ਼ਲੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੁਨੀਆ ਉਪਰ ਅਜਿਹੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਬੋਧ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ, ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਾਮਨਿਹਾਦ ਅੱਚ ਆਰ. (ਹਿਊਮੈਨ ਰਿਸੋਰਸਿਜ਼) ਵਿਭਾਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੋਰ ਪਿਛਾਖੜੀ ਨੀਤੀ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜਿਕ ਬੇਚੈਨੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕ ਟਰੰਪਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਆ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਗਟਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਮੁਲਕ ਦੇ 50 ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੋ ਦਿਨ ਰੋਹ ਭਰੇ ਵਿਰੋਧ-ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰੰਪ ਦੀ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਵਿਚ 1 ਕਰੋੜ 20 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਮਦਾਨੀ ਵਰਗੀਆਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਰਥਕ ਮਾਡਲ ਦੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਖ਼ਸਲਤ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਜਾਣੀ। ਪਰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਕਬਿਜ਼ ਨਵਉਦਾਰ ਆਰਥਕ ਮਾਡਲ ਆਮ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਪੀੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕ ਤ੍ਰਾਹ-ਤ੍ਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਆਰਥਕ ਮਾਡਲ ਤੇ ਟਰੰਪ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਸਕੇ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਇਸ ਆਰਥਕ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਸਕੇ।

ਡੈਮੋਕਰੇਟ ਆਗੂ ਜੇਕਰ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਮਮਦਾਨੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਸ਼ਰਕ ਲੈ ਕੇ 2026 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਠੋਸ ਨੀਤੀ ਘੜ ਕੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਟੱਕਰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤੀ ਖ਼ਸਲਤ ਕਾਰਨ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਘੋਰ ਪਿਛਾਖੜੀ ਟਰੰਪਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦੀ। ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕਾਰਪੋਰੇਟ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਨਵ-ਉਦਾਰ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਇਸ ਕਦਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਗਿਣਨਯੋਗ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਜੇਕਰ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਮਮਦਾਨੀ, ਬਰਨੀ ਸੈਂਡਰਸ ਵਰਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲਵੀਆਂ ਨੀਤੀ-ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦਿਸਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਤਬਦੀਲੀ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਛੋਟੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨੀ ਕੋਲ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਜੇ ਇਹ ਮੌਕਾ ਵੀ ਖੁੰਝ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਖੁਆਰੀ ਪੱਲੇ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹੌਸਲੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਮਲ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੌਕੇ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ, ਸਬਰ ਅਤੇ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਭਾਵੀ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ

ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਨਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਮਲ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਚੱਲਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਫਰ ਕਾਹਲੀ 'ਤੇ' ਸਹਿਜ ਵੱਲ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੀ ਤੋਰ ਸਹਿਜ 'ਤੇ' ਕਾਹਲੀ ਵੱਲ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਹਰ ਕਿਰਿਆ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਤੋਂ ਸਹਿਜ ਵੱਲ ਆਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਮਲ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ

ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖ ਉਭਾਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਹਸਤੀ

ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ ਉਭਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਅਮਲ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗੱਲ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਚੱਲਣਾ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਹਿਰਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀਆਂ ਸੌਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚਲਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਹਿਰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਦਾ ਰੰਗ ਭਰਪੂਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬਹੁਤੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਪਤਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵੱਧ ਤੇਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 1857 ਦਾ ਗ਼ਦਰ, 1910ਵਿਆਂ ਦੀ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ, 1789 ਦੀ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕਰਾਂਤੀ ਆਦਿ ਲਹਿਰਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵੱਧ ਤੇਜ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈਆਂ। ਉਹਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਚੀਨ ਦਾ ਬੱਕੋ-ਹਾਰੇ ਮੁਲਕ 'ਤੇ' ਸੁਪਰਪਾਵਰ ਬਣਨਾ, ਅਤੇ ਕਨੇਡਾ ਦੇ ਮੂਲ-ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਚੱਲੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ।

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਭਰ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਵਾਸਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਭੜਕਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ' ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭੜਕਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2007 ਦੀ ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਵਿਰੁੱਧ ਲਹਿਰ 'ਤੇ' ਲੈ ਕੇ, ਭਾਈ ਰਾਜੇਆਣਾ ਦੀ ਫਾਂਸੀ, ਬੇਅਦਬੀ

ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਲੰਮਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ' ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸਹਿਜ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਕਾਬਲੋ-ਤਾਰੀਫ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਹਿਜ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪਰਪੱਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਅੱਜ ਉਭਰ ਰਹੀ ਲਹਿਰ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਮੂਹਿਕ ਅਗਵਾਈ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਲਹਿਰਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸੌਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮੂਹਿਕ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮੁਕਾਉਣਾ ਲਗਪਗ ਅਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਲੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਸਮੂਹਿਕ ਅਗਵਾਈ ਉਭਰਨ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਵਖਰੇਵੇਂ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਤਾਲ-ਮੇਲ ਬਣਾਓ। ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਬੈਠਕਾਂ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਰੂਰ ਬਰਕਤ ਪਾਉਣਗੇ।

ਤੀਜੀ ਗੱਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਲਈ ਉਸ ਅੰਦਰ ਬੌਧਿਕ ਪਰਪੱਕਤਾ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਮਨੋ-ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ। ਉਹੀ ਧਿਰ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਸੋਚਣ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਢਾਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਅਣਗੌਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ

ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਹੈ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਐਲਗੋਰਿਦਮਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਡਰ, ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ, ਬੇਚੈਨੀ ਅਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸੰਦ ਵਰਤਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੇ ਸਿਦਕ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਦਰ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਫੈਰੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਚੌਥੀ ਗੱਲ, ਕੋਈ ਵੀ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰ ਓਨਾ ਚਿਰ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਸ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਉਸ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਭਰਵੀਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੀ ਲੈ ਲਵੋ। ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜਿੱਤਣਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀ ਬਾਰੀਕ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸੱਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮਰਦਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੀ ਮੈਲੀ ਸੋਭਿਆਚਾਰਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ

ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਜਲੌਅ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਦਾ ਅਮਲ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਜਲੌਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਖਲੀਕੀ ਅਮਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਵੇਂ-ਉਵੇਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਗਰਮੀ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਵਧਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਅਮਲ ਦੇ ਪਰਗਟ ਹੋਣ ਨੂੰ ਹੁਣ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ।

ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਖ ਵੱਲ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦਾ ਸਫਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਉੱਚੇ ਇਖਲਾਕ ਦੀਆਂ ਜ਼ਾਮਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਤਿ-ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਲਈ ਇਸ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਣ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਫੇਰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ।

ਪੰਜਵੀਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਗੱਲ, ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਲਹਿਰ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਕੋ ਗਤੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਇੱਕੋ ਰੰਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਰਵਾਨੀ ਫੜਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਵੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਜਦੋਂ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕੰਮ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾ ਹੀ ਹੋ ਜਾਣੇ ਹਨ।

ਓਨਾ ਚਿਰ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਉੱਤੇ ਨਿਸਚਾ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਦਕ ਨੂੰ ਨਾ ਡੋਲਣ ਦੇਈਏ। ਗੁਰੂ ਭਲੀ ਕਰੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਦਰਦ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣਿਆ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਇਕੱਠ

ਭਾਰੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੇਟ ਸੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਦਾਖਲ

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਭੰਗ ਹੋਈ ਸੈਨੇਟ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉੱਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬੇਮਿਸਾਲ, ਲਾਜਵਾਬ, ਅਨੋਖਾ, ਵਿਲੱਖਣ, ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਜੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਫੋਨ: 99150-91063

ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਦਾਸ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਅਨੋਖੀ ਦਾਸਤਾਨ ਸੀ ਜੋ ਕਦੇ ਕਦੇ ਹੀ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਫਿਲਾਸਫੀ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਰੇਤਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਇਕੱਠ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਆਇਆ ਨਹੀਂ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਰਵੇਗਾ, ਉੱਥੇ ਪਛਤਾਵਾ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਪਛਤਾਵਾ ਚੰਗਾ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਦਿਲਚਸਪ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਪਛਤਾਵਾ ਦਿਲ ਦੀ ਦਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਇਕੱਠਾਂ ਬਾਰੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਵਲ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਇਕੱਠ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਫੜਨ ਤੇ ਇਕੱਠ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਕੱਠ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਪਏ ਰੋਸ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਸਾਂਝ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪੁਲੀਸ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਬਹਿਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀ ਗੁਫਤਾਰ ਤੇ ਰਫਤਾਰ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਦਾ ਹੀ ਅਕਸਰ ਅਣਕਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸ ਇਕੱਠ ਬਾਰੇ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ

ਕਰੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਅੱਖੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਇਹੋ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਅੱਜ ਇਵੇਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਦਰਦ ਇੱਕ ਥਾਂ ਉੱਤੇ 'ਇਕੱਠਾ ਤੇ ਇਕਾਗਰ' ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕੇ ਦਰਦ ਦੀ ਕੋਈ ਬਾਤ ਜਾਂ ਸਾਖੀ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਜਨਮ ਲੈਣਗੇ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਕਸਰ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸਤ ਉਲਾਰ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਵਧਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ

ਤਾਂ ਇਕੱਠ ਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਉਸ ਇਕੱਠ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਕਸਰ ਬਹੁਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਸ਼ਬਦ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਸ਼ਬਦ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲੋਕੇ ਜਨਤਕ ਜਜ਼ਬਾਤ ਹੀ ਉਪਰਲੀ ਸਤਹ ਉੱਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ, ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅੰਗਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਦੋਂ ਗੇਟ ਨੰਬਰ ਦੋ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੇਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸੇ ਗੇਟ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਗਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਉੱਥੇ ਸੈਂਕੜੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਅਤੇ ਬੱਸਾਂ ਵੀ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ। ਮੀਡੀਆ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਕਿੱਨਾ ਚਿਰ ਖਲੋਤੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਿਕ੍ਰੂਐਸਟ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਤਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਫ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੀਂ ਲਗਭਗ ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਉੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਜੁਝਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੇਟ ਨੰਬਰ ਇੱਕ ਵੱਲ ਜਾਓ, ਉੱਥੇ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਖਬਰ ਮਿਲ ਗਈ ਕਿ ਸੈਂਕੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਦੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗੇਟ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ

ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਾਠੀ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਲੋਕ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਸ ਗੇਟ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਖਰੜ ਤੋਂ

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੈਰੀਕੇਡਿੰਗ ਅਤੇ ਧਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ।

ਉਬਰ ਰਾਹੀਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਹਰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਇੰਨੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਲੰਮੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਾਮ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਅਸੀਂ 800 ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਹੀ ਗੇਟ ਨੰਬਰ ਦੋ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ।

ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਮੈਂ, ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ, ਡਾਕਟਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਫੈਸਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਅੰਤਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਬੀਐਸਸੀ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਟੀਮ, ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿੱਧੂਪੁਰ ਦੇ ਕਈ ਆਗੂ ਤੇ ਵਰਕਰ, ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸੁਖਜੀਤ ਕੌਰ, ਅਤੇ ਅੰਧੀ ਦਰਜਨ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਟੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋ ਇਕੱਠ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕਈਆਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂ ਉਹ ਸੰਗਏ ਸਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ

ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾਵਲ ਵਾਂਗ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੜੇ ਚਿਰਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਉਪਰ-ਉਪਰ ਖੇਡਦਿਆਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੰਘਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਕਦੇ ਘੱਟ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੀੜਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਦੱਬੀਆਂ-ਘੁੱਟੀਆਂ ਹੀ ਇਸ

ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ-ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਬੋਝ ਸੁੱਟ ਕੇ।

ਅੱਜ ਇੱਕ ਡੂੰਘੀ ਪੀੜ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮਿੰਟਾਂ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਦੀ ਪੀੜ ਜਨਤਕ ਪੀੜ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉੱਘੇ ਲੇਖਕ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਗਰਗ ਜੋ ਅਕਸਰ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਬੇਬਾਕ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲ ਆਪਣੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ 20- 25 ਬੰਦੇ ਹੀ ਸਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਲਕਾਰਾ ਮਾਰ ਕੇ 'ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚਲੋ' ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ 300 ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਸਵਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਅਚਾਨਕ ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ? ਕਿਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ? ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਹ ਉਸ ਪੀੜ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਦੱਬੀ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਕਸਰ

ਹੀ ਹਰ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਪੂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ, ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ, ਭਾਨਾ ਸਿੰਘ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਰਿਮਲਜੋਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਗਲਾ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ,

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ, ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਰਾਂ ਅਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਹੋਰ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੱਖਰਾ ਲੇਖ ਲਿਖ ਕੇ ਛੇਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ। ਦਰਅਸਲ ਹਕੀਕਤ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਇਕੱਠ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਹੀ ਪਹਿਲੂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਲੇਖ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਠ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੋਗੇ ਪਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਹੀ ਸਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਕਈ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਹਰ ਇੱਕ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਕੱਠ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੀ ਇਸ ਨਾਲ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕੱਤਰਤਾ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇਕੱਠ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਲਈ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਇਕੱਠ ਕਈ ਪਾਸਿਆਂ ਵੱਲ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਹੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਡੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਪੀਜੀਆਈ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਨੰਬਰ ਗੇਟ ਤੋਂ ਬੋਝੀ ਦੂਰ ਵੀ ਕਈ ਕਾਫਲੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੱਕ ਜਤਾਈ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਲੰਘੀ 10 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਚਾਓ ਮੋਰਚਾ' ਦੇ ਸੱਦੇ ਤਹਿਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਖਾਸਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਹਕੂਮਤੀ ਜ਼ਬਰ ਖਿਲਾਫ ਬੁਲੰਦ ਰੋਹਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਚਾਓ ਮੋਰਚਾ' ਵੱਲੋਂ 10 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ 11 ਵਜੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸੱਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਐਨਾ ਜੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਸੈਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨ 9 ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। 10 ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਸਵੇਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ

ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਫੋਨ: +9198885-44001

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਗੇਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਲਾਏ ਬੈਰੀਕੇਟ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲਿਆਂ ਅੱਗੇ ਟਿਕ ਨਾ ਸਕੇ। ਮੋਹਾਲੀ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਪੈਰਾ ਮਿਲਣੀ ਫੋਰਸ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਈਆਂ ਰੋਕਾਂ ਖਾਸਕਰ ਮੋਹਾਲੀ ਦੇ ਫੇਜ਼-6 'ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੋੜ ਕੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਾਮਿਸਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਭਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਹੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਉੱਪਰ ਹੱਕ ਜਤਾਈ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੁੜ ਕੇਂਦਰਤ ਹੁੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 28 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਅਤੇ ਸਿੱਭੀਕੇਟ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਗੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਬੱਝੀ ਸੀ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਭਗਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਮਹੂਰੀ ਅਮਲ ਵਾਲੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਚੁੱਭਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਨੀਤੀ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਤੇ ਸਿੱਭੀਕੇਟ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਖਾਸਾ ਬਦਲਣ ਦੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਚੁਣੀ ਜਾਂਦੀ 91 ਮੈਂਬਰੀ ਸੈਨੇਟ ਦੇ 49 ਮੈਂਬਰ ਵੋਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, 36 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ 6 ਮੈਂਬਰ ਐਕਸ-ਆਫੀਸ਼ੀਓ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਭੀਕੇਟ ਦੇ 18 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 15 ਚੁਣ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸਮੇਤ 3 ਮੈਂਬਰ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤਹਿਤ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਵੱਲੋਂ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਸਮੇਤ ਕਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ 1904 ਦਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਸਿੱਭੀਕੇਟ ਅਤੇ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। 1904 ਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ

ਵੀ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਮਲਾ ਸਿੱਭੀਕੇਟ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਜਰੂਰੀ ਹੈ, ਜੇ ਸਿੱਭੀਕੇਟ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਚਰਚਾ ਲਈ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸੈਨੇਟ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋਏ ਬਗੈਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੈਨੇਟ ਤੇ ਸਿੱਭੀਕੇਟ ਮਿਰਚਾਂ ਵਾਂਗ ਚੁੱਭਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਲੱਗਭੱਗ ਦੋ ਸਾਲ 'ਤੇ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਲੱਗਭੱਗ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਇਕ ਸਟੈਂਪ ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਨਾ ਰਹੇਗਾ ਬਾਸ ਤੇ ਨਾ ਵਜੇਗੀ ਬਾਂਸੁਰੀ' ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਵਾਂਗ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਖੁਦ ਦੇ ਬੋਧੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਹੱਥ ਦੇਣ ਲਈ 28 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਸੈਨੇਟ ਤੇ ਸਿੱਭੀਕੇਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਰਫ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ, ਬਲਕਿ ਜਮਹੂਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਰਾਹੀਂ ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਿਰੇ ਦੇ ਗੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਖਿਲਾਫ ਉਠੇ ਲੋਕ ਰੋਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 28 ਅਕਤੂਬਰ ਵਾਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਸੈਨੇਟ ਤੇ ਸਿੱਭੀਕੇਟ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ ਲੇਕਿਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। 28 ਅਕਤੂਬਰ ਵਾਲਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਜੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬਣਦੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਭਾਗੀਦਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਹੀ ਰੋਕਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੈਨੇਟ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੋਕ ਰੋਹ ਕਾਰਨ ਬਹਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁਰਾਣਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮੁਲਤਵੀ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਿਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੀ ਜਾਰੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਚੋਣ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ 'ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਚਾਓ ਮੋਰਚਾ' ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਸ ਜਮਹੂਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਚੋਣ ਲੜ ਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਕ ਸਦੀ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ 1904 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਵੱਧ ਜਮਹੂਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਕੈਂਚੀ ਫੇਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦੇ ਹੋਏ ਸੈਨੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਚੁਣ ਕੇ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਬਾਡੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਜਮਹੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਉੱਪਰ ਹੱਕ ਜਤਾਈ ਨੂੰ ਰੋਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਡੂੰਘਾਈ

ਨਾਲ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ 1882 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਸਨ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੌਥੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

1947 ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਵੀ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚਲਾ ਮੁੱਖ ਕੈਂਪਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਇਸੇ ਨਾਮ ਤਹਿਤ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਆਲੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਕੈਂਪਸ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸਨੇ ਸੋਲਨ ਵਿਚਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਦਫ਼ਤਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 1956 ਵਿਚ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੋਲਨ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ 550 ਏਕੜ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। 1966 ਤੱਕ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਾਲਜ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਇਸਦੇ ਖੇਤਰੀ ਕੇਂਦਰ ਜਲੰਧਰ, ਰੋਹਤਕ ਤੇ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਚ ਸਨ। 1966 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਰੁਤਬੇ 'ਇੰਟਰ ਸਟੇਟ ਬਾਡੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ' ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਤਹਿਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ- ਤਿੰਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੇ 20-20 ਫੀਸਦ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣਾ ਸੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ 40 ਫੀਸਦ ਹਿੱਸਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ (ਕੇਂਦਰ) ਨੇ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਰਾਜ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੇ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

1973 ਤੱਕ ਆਉਂਦਿਆਂ-ਆਉਂਦਿਆਂ ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਈ। ਇਹ ਤੱਥ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ 1990 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਦੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ 1997 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਲਜ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਹੋਂਦ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੀ ਜੁੜੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ

ਹੋਂਦ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ 20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 60:40 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2020-21 ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਾਂਟ-ਇਨ-ਏਡ ਨੂੰ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 45.30 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ 75 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਲਜ ਅਟੈਚ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਗਭੱਗ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁੰਜੇ ਮੋਹਾਲੀ 'ਤੇ ਦੂਜੇ ਪੁੰਜੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ/ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੱਕ ਦੇ 194 ਕਾਲਜ ਅਟੈਚ ਹਨ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਕੇਂਦਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਜਿਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉੱਪਰ ਵੀ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਾਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੂਬੇ ਬਣੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨੀ ਪਈ ਹੈ। 1966 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਪਰ ਨਵਾਂ ਸੂਬਾ ਹਰਿਆਣਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਜਿਉਂਦਾ ਆਉਂਦਾ ਲਮਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਵਸਾਇਆ ਗਿਆ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ/ਹੈ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਲੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਚਾਓ ਮੋਰਚਾ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਲੱਗਭੱਗ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਅਧਾਰਿਤ ਵਕਤੀ ਗੱਠਜੋੜ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਰਗੀਆਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਮਲ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਜਰੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 10 ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਵਰਗੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਬੈਰੀਕੇਟ ਲਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਰਹੀ ਸੀ, ਕੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ 10 ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਕਿਉਂ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਰਹੀ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਪੂਰਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਕਤ ਕੀ ਸੀ। ਇਹੋ ਸਵਾਲ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ 1997 ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਹਮਾਇਤ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਥਾਂ ਜੇਕਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦਿਨ ਦਾ ਵੇਖਣੇ ਪੈਂਦੇ। ਮਤਲਬ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਚਿਹਰਾ ਵੀ ਨੰਗਾ ਕਰਨਾ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਲਵਲੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਰਗੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ 'ਮਸ਼ੀਨੀ ਪਹੁੰਚ' ਵਾਲਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਆਪ' ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਜੜ੍ਹੀ ਤੇਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਬੇਲੋੜੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਵਿਚ ਫਸੇ ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚੱਲੇ ਅੰਦੋਲਨ ਤੇ ਹੁਣ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜ਼ਬਰ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਲੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਦ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛਾ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਉੱਠੀ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਚਿੰਗਾਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਗ ਲਾਏਗੀ ਕਿ ਉਹ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਪਿਤ ਮੱਲਣਗੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਜਾਗ ਲੱਗੇ, ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਸੈਨੇਟ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਹੁੰਚੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ), ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ 'ਆਪ' ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਣਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ। ਸੋ ਅੱਜ ਜਦ ਅਸੀਂ ਭਾਜਪਾ ਵਰਗੀ ਅਜਿਹੀ ਫਿਰਕੂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮੇਤ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਏ, ਬੀ, ਟੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਨਤਕ ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀ ਵਧੀਆ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਵਿਲੱਖਣ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਕਤੂਲ ਖੁਦ ਚਲ ਕੇ ਕਾਤਲ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀਆਂ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਖੁਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ ਅਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦਾ ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਦਬਾਅ ਦੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ, ਧਰਮ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਕੀਦਾ ਮੰਨਣ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਹਿੱਤ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ, ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਤਾਂ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੀ, ਇਸ ਨੇ

ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਬਾਅਦ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਨਹੀਂ ਬਾਪੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਹੋਣੀ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਜੋ ਸਮਾਂ-ਸਥਾਨ ਨਿਯਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੱਝ ਹੋ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਸੱਤਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਸੁਸੇਭਿਤ ਹੋਏ। ਚੇਚਕ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਸੰਨ 1664 ਵਿਚ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਹ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੋ ਬੋਲ ਬੋਲੇ, 'ਬਾਬਾ ਬਕਾਲੇ'।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਬਕਾਲੇ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਇਕੱਤਵਾਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਭਰੇ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਰਧਾਲੂ ਮੱਖਣ ਸਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਤੋਂ 'ਗੁਰੂ ਲਾਧੇ ਰੇ' ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿਵਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਅਨਿੰਨ ਭਗਤ ਦੁਰਗਾ ਮੱਲ ਜੀ ਵਲੋਂ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਥਾਪਨਾ ਦਵਾਈ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਕਰੀਬ 43 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸੰਨ 1664 ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸੰਭਾਲੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਜੀ ਬੋਧਿਕ, ਨੈਤਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਦਿੱਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਪਰਪੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਾਮ ਤੇ ਢਾਕਾ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਉਦੋਂ ਉਹ ਅਸਾਮ ਵਿਚ ਸਨ ਜਦੋਂ ਸੰਨ 1666 ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਦੀ ਕੁਖੋਂ ਪਟਨਾ ਵਿਖੇ ਪੁੱਤਰ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਨਾਨਕੀ ਚੱਕ (ਅਜੋਕਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ) ਨਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨ ਵਸਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਉੱਥੇ ਵੱਸ ਗਏ। ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਫੈਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ। ਲੋਕਾਈ ਤਰਾਹ-ਤਰਾਹ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਖੇ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹੀ ਤਾਂ ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਬੋਲ ਕਿ 'ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਧਰਮੀ ਕੌਣ ਹੈ?' ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿਚ ਸਰ੍ਹੋ-ਬਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਥਾਹ ਭੀੜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 24 ਨਵੰਬਰ 1675 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜਲਾਦ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੀਸ ਧੜ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। (ਇਹ ਸਥਾਨ ਅਜੋਕਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀਸ ਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਹੈ।)

ਇਹ ਕੌਰਸਾ ਕਾਰਜ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹੋਇਆ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ। ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸਿੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਬਣ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਭਵਿੱਖੀ ਨਸਲਾਂ ਲਈ ਜ਼ਬਰ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੱਚ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਰਤੋ ਪਹਿਰੇ ਵਿਚੋਂ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਨਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨਿਧੜਕ ਹੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੀਸ ਲੈ ਆਨੰਦਪੁਰ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੱਖੀ ਵਣਜਾਰੇ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਭਾਈ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਧੜ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ। (ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਸਾਹਿਬ ਹੈ।) ਇਸ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖ ਜਿਹੜਾ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਿੱਖ ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਦਿੱਖ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਲਕ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਕਿ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਦੱਬੇ-ਕੁੱਚਲੇ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਡਰਦਿਆਂ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਸ਼ੇਰ ਬਣ ਗੱਜਣ ਲਗੇ। ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸਮਈ ਦਿਹਾੜਾ ਉਸ ਲੋਕ-

ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣ ਗਿਆ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿਸਕ ਰਹੀ ਸੀ। 'ਚਿਤੀਓ ਸੇ ਮੈਂ ਬਾਜ਼ ਤੁਝਾਊ, ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਊ', ਤਬੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਕਹਾਊ'। ਗੁਰਵਾਕ ਨੇ ਧੌਣ ਸੁੱਟ ਤੁਰਦੀ ਲੋਕਾਈ ਅੰਦਰ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕ ਦਿੱਤੀ। 'ਵਹ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਮਰਦ ਅਗੰਮਤਾ ਵਰਿਆਮ ਅਕੋਲਾ। ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ'। ਜ਼ਾਬਰ ਹਾਕਮ ਤੇ

ਮਜ਼ਲੂਮ ਪਰਜਾ ਵਾਲਾ ਪਾਤਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਜ਼ਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਥਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸੇਵਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦਰਮਿਆਨ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ, ਹੱਕ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਮੈਦਾਨੇ-ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਉਣ ਲਗੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੁੰਜ ਸਨ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਉਪਰੰਤ ਇੱਕ ਤਕਤੀ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਬਣ ਉਭਰਨ ਲਗੇ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਗ਼ਜ਼ਬ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਆ ਗਈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਰੋਹ ਤੇ ਬਦਲੇ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਐਨੀ ਪ੍ਰਜਵਲਿਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਇਸ ਕਦਰ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 19 ਅਕਤੂਬਰ 1677 ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ 'ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਜਾਮਾ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਜਮਨਾ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਤਾਂ ਭੀੜ ਵਿਚੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੀ ਨੰਗੀ ਤਲਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਉਹ ਵਾਰ ਬਚਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਪਰ ਹਾਂ, ਖਾਫ਼ੀ ਖਾਨ ਦੇ ਮੁਆਸਰੇ ਆਲਮਗੀਰੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਜਬੇ ਬਾਣ ਲਾਗਯੋ॥ ਤਬੇ ਰੋਸ ਜਾਗਯੋ॥' ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਐਨਾ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁੱਝ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ 27 ਅਕਤੂਬਰ 1677 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਦੋ ਇੱਟਾਂ ਵਗਾਹ ਮਾਰੀਆਂ। ਬੋਸ਼ਕ ਇਹ ਹਮਲੇ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਪਰ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਦੀ ਚਿਣਗ ਜ਼ੋਰ ਫੜਨ ਲਗ ਪਈ ਸੀ।

ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਅਵਾਜ਼ 'ਤੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈਆਂ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਜਾਉਣ ਦੀ ਪਿਰਤ ਪੈ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਲੋਕ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਉਭਰੀ। ਜੰਗੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਠਾਠਾ ਮਾਰਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜੰਗੀ ਮੁਸੱਕਤਾਂ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਤਲਵਾਰਬਾਜ਼ੀ, ਨੇਜਾਬਾਜ਼ੀ, ਘੋੜਸੁਆਰੀ ਵਰਗੇ ਜੰਗੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਉਭਰਨ ਲਗੀ। ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੇਸ, ਕੰਘਾ ਕੜਾ, ਕਛਹਿਰਾ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਵਾਲੀ ਵੱਖਰੀ ਦਿੱਖ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। 'ਭੈਅ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤ

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਨਹਿ ਨਹਿ ਭੈਅ ਮਾਨਤ ਆਨ॥' ਵਾਲੀ ਸੱਚ ਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਓਤ-ਪੋਤ ਸਿੱਖ, ਹੱਕ ਸੱਚ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਜ਼ਾਬਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਜੂਝਣ ਲਗੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਉਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਤੇ ਸੱਚਾ ਧਰਮੀ ਜੀਵਨ ਹੋਰਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਮੁੱਚਾ ਸਮਾਜ ਇਸ ਨਵੀਂ ਉਦੇ ਹੋਈ ਕੌਮ ਵੱਲ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤੱਕਣ ਲਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਰਭੈ ਮੌਜੂਦਗੀ ਗਰੀਬ ਤੇ ਨਿਆਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਢਾਬ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਮਜ਼ਬੂਰ ਤੇ ਲਾਚਾਰ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਮੁਸੀਬਤ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਆ ਦੱਸਦੇ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਰਣ ਹੋਣ ਲਗਾ। ਦੱਬੀ ਕੁਚਲੀ ਜਨਤਾ ਸਵੈਮਾਣ ਵਾਲੀ ਲੋਕ-ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਬੱਝ ਗਈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾ-ਭਾਵ, ਨਿਰਮਾਣਤਾ, ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣ ਦਾ ਚਾਅ, ਭੁੱਖੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਬੁਰਕੀ ਪਾਉਣਾ, ਜ਼ਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਵਰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਆਚਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਤੱਥ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਬੀਜ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬਾਪਤੇ ਨਾਲ ਬੈਰਾਗੀ ਮਾਧੋਂ ਦਾਸ ਤੋਂ ਸਿੰਘ ਸਜੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਉਹ ਨੰਦੇੜ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਸੀ, ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਾਗਰੂਕ ਲੋਕ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪ੍ਰਵਾਨਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਫੌਜ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾ ਕੇ ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਾਂ ਦੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕਤਲ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਵਾਹੀਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣਾ ਖਾਲਸਾ-ਰਾਜ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਰ-ਬਰ ਕੰਬਣ ਲਗੀ। ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਨੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਬਣੀਆਂ। ਸੰਨ 1799 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਇਹ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਨਮੱਤਾ ਖਾਲਸਾ-ਰਾਜ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਸਮਿਆਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬੇ ਅਤੇ ਕਦੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਬਣ ਗੁੰਜੇ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਬੂਲਿਆ, ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਵੀ ਇਸ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਬਣ ਖੜਤੇ। ਕਦੇ ਇਹ ਲੋਕ-ਸਮੂਹ ਕਿਸਾਨੀ ਘੋਲ ਬਣ ਸਮਾਜਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਬਣ ਉਭਰੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਮਾਰੇ ਮਾਰ ਕਰਦੇ ਹੜ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸਿਰ-ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਭਲਾਈ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੇ ਹੱਕ ਸੱਚ ਲਈ ਡੱਟ ਜਾਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਖੂਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਇਹ ਖਾਸਾ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।

ਸਮੁੱਚਤਾ ਵਿਚ ਆਖੀਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਜ਼ਾਬਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਡੱਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਜੋਕੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ, ਆਓ! ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਮੋਢੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਤਨੋ-ਮਨੋ ਅਪਣਾਈਏ। ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੱਕ, ਸੱਚ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਸੰਗ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ।

ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ: ਸੈਂਡਰਾ ਬੁੱਲਾਕ

ਸੈਂਡਰਾ ਬੁੱਲਾਕ ਨੇ ਕਦੇ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਜੋ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ:

ਉਹ ਲਿਖਦੀ ਕਿ 'ਕਈ ਵਾਰ ਵਾਪਸ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਤਾਘ, ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਇੰਨੀ ਪ੍ਰਬਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ- ਦੁੱਖ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੁੱਖ ਨਾਲ, ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਦੇਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ। ਪਰ ਫਿਰ ਮੈਂ ਠਹਿਰ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ। ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਰਤਾਅ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਛੁਪਿਆ ਦਰਦ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ, ਕਿ ਅਣਹੋਂਦਾਂ ਭਾਰ ਜੋ ਉਹ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਜ਼ਖਮ ਜੋ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ। ਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਸਮਝ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ... ਉਹ ਨਫਰਤ ਤੇ ਸਾਡੇ

ਦੀ ਅੱਗ 'ਚ ਸੜ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਜਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।' ਹੋਰ ਕੋਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਜਾ ਕੋਈ ਕੀ ਦੇ ਸਕਦੀ?

ਹਰ ਲੜਾਈ ਸਾਡੀ ਤਾਕਤ ਅਜ਼ਮਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੀ। ਹਰ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਲਿਖੀ ਗੱਲ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਚੁੱਪ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਵੰਡ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਜੋ ਜੀਏ ਹੋਏ ਸੁ ਉਗਵੈ ਮੁਹ ਕਾ ਕਹਿਆ ਵਾਉ॥
ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਟੁੱਟ-ਫੁੱਟ ਦਾ ਅਕਸ ਬਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਂਗੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਕਤਵਾਹਤ ਚੁਣਦੇ ਹਨ- ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ- ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਹੈ।

ਪਰ ਮੇਰਾ ਰਾਹ ਹੋਰ ਹੈ।
ਮੈਂ ਸੰਤੁਲਨ ਚੁਣਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਜ਼ਤ ਚੁਣਦੀ ਹਾਂ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ- ਮੈਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚੁਣਦੀ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੀ ਉਹ ਜਵਾਬ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

-ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ

ਗਦਰੀ ਬੀਬੀ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਾਟਕ 'ਖਿੜਦੇ ਰਹਿਣ ਗੁਲਾਬ' ਦਾ ਸਫ਼ਲ ਮੰਚਨ

ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ, ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ, ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਲੋਂ ਲੰਬੇ ਅੰਤਰਾਲ ਪਹਿਲੇ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ, ਸ. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਸ. ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸ. ਜਗਤ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਵੰਡਾ, ਸ. ਸੁਰੈਣ

ਅਨੀਤਾ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕ ਕੀਲੇ

ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵੰਤ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਪਰਤ ਰਹੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ

ਦੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ

ਨੇ ਬੀਬੀ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵਿਵਰਣ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ ਨੇ ਵੀ ਗਦਰੀ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਨੈਨਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਸਿੰਘ ਛੋਟਾ, ਸ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਣੂ ਗਣੇਸ਼ ਪਿੰਗਲੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵਿੱਢੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ, 17 ਨਵੰਬਰ 1915 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਪਿਛਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸੋਚ

ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗਦਰੀ ਬੀਬੀ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸ਼ਦਾਬਦੀ ਦਾ ਵਰ੍ਹਾ ਹੈ। ਗਦਰੀ ਬੀਬੀ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੁਨਿੰਦਾ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਹੋਰਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਮਨੀਲਾ ਰਹਿੰਦੀ ਬੀਬੀ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ,

ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਗਦਰ ਮਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਤੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਕੀਦੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਬਾਕੀ ਗਦਰੀਆਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਪਿਛਾਹ ਖਿੱਚ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਸਮਾਜਕ ਉਲਝਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਖ਼ਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਗਦਰ

ਬਲਿਦਾਨ ਦੀ ਗਾਥਾ ਨੂੰ ਇਕ ਨਾਟਕ 'ਖਿੜਦੇ ਰਹਿਣ ਗੁਲਾਬ', ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਟਕਕਾਰਾ ਅਨੀਤਾ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਨੀਤਾ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਇੰਨੀ ਗਹਿਰੀ, ਜੀਵੰਤ ਅਤੇ ਭਾਵਪੂਰਤ ਸੀ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਗਦਰੀ ਬੀਬੀ ਗੁਲਾਬ ਕੌਰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਆਪ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਮੰਤਰ-ਮੁਗਧ ਹੋਏ ਸਰੋਤੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਨਾਟਕ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੇ-ਅਖਤਿਆਰ ਹੋ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ।

ਅਨੀਤਾ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਲੋਕ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਭਾਜੀ ਗੁਰਸਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਕਲਾਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਸਰਨ ਭਾਜੀ ਵਲੋਂ ਪਾਏ ਡੂੰਘੇ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚਲਦੀ ਉਹ ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਾਟਕ ਦੀ ਵਿਧਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਲੋਕ ਨਾਟਕ ਹੀ ਹਨ।

ਨਾਟਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਰਾਜ ਬਰਾਤ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਇਕ ਗੀਤ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਇਕ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਗਦਰ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਆਚਲ ਹੋਅਰ ਨੇ ਵੀ ਮਸਾਣੀ ਵਾਲੇ ਮੀਕੇ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੀਤ ਸੁਣਾਇਆ। ਡਾ. ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਕਿੰਗਰਾ

ਚੰਨ ਅਤੇ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਜੂਨ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਨੈਨਦੀਪ ਚੰਨ ਦੀ ਸਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਅਨੀਤਾ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਦੇ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦਾ ਇਹ ਆਖ਼ਰੀ ਨਾਟਕ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫੋਰਮ ਵਾਂਗ ਹੀ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਈਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਦਾ ਗਦਰ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ' ਵਲੋਂ ਯੂਥਸਿਟੀ ਅਤੇ ਕਾਨਕਰਡ ਵਿਚ ਅਤੇ ਇੰਡੋ ਅਮੈਰੀਕਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਬੇ-ਏਰੀਆ ਵਲੋਂ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਟਕ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਦਿੱਲੀ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਡਾ. ਸਵੈਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ।

ਹਰਜਿੰਦਰ ਢੇਸੀ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ੌਂਤਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਈਵਾਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਆਸ ਪਰਗਟਾਈ ਕਿ ਚੰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਨਿਗਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਵਾ ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਗੀਤ ਨਾ ਗਾਇਆ!

ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਗੁੰਮਨਾਮ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੰਨੇ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲਾਲਚ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲੱਗਾ ਕੰਮ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾ ਕੇ ਭਗਤਾ ਗਏ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਧੁੰਦ ਵਿਚ ਗਵਾਚ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਨਾਇਕਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਗੀਤ ਲਿਖਿਆ, ਨਾ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖੀ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਪਤਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਇਲਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਭਲਾ ਕਿਸ ਨੇ ਮਨਾਉਣੀ ਹੋਣੀ! ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਗੁੰਮਨਾਮ

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 647-535-1539
+91-98726-02296

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵੀ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਸਿੰਘਪੁਰ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਏਗਾ। ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੈਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਓਥੇ ਗ਼ਦਰ ਦਾ ਬੜਾ ਭਖ਼ਵਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿੰਘਪੁਰ ਵਿਚ ਦੋ ਦੇਸੀ ਪਲਟਨਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਇੱਕ ਸੀ 'ਪੰਜਵੀਂ ਲਾਈਟ ਪਲਟਨ' ਤੇ ਦੂਜੀ ਸੀ 'ਮਲਾਇਆ ਰਿਆਸਤੀ ਗਾਈਡ'। ਦੋਵੇਂ ਪਲਟਨਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਲਟਨਾਂ ਵਿਚ 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਗ਼ਦਰੀ ਸਾਹਿਤ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ, ਕਨੇਡਾ, ਸੰਘਈ, ਮਨੀਲਾ ਤੇ ਹਾਂਗਕਾਂਗ 'ਤੇ 1914 ਦੇ ਸਤੰਬਰ-ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬੀ ਸਿੰਘਪੁਰ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਉਤਰਦੇ ਅਤੇ ਗ਼ੁਰਦਵਾਰੇ ਤੇ ਪਲਟਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬ ਲਈ ਉੱਠਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ। ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਈ ਵਰਕਰ ਤੇ ਆਗੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਲਟਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁਜਤਬਾ ਹੁਸੈਨ, ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਫੈਲੋਕੇ, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਚਰਤ, ਗਿਆਨ ਚੰਦ, ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੌਲੇਨਗਲ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਰਸੂਲਪੁਰ ਤੇ ਪੀਨਾਂਗ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਸਾਰਜੰਟ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਗ਼ਦਰੀ ਸਾਹਿਤ ਤਕਸੀਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪਲਟਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਸਦਾ ਫੌਜੀਆਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਜਜ਼ਬਾ ਬੜੇ ਪ੍ਰਬਲ ਵੇਗ ਨਾਲ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੋਇਆ। ਉਧਰੋਂ ਤੁਰਕੀ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੋਧ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫੌਜੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਉਤੇਜਨਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ

ਕੀਤਾ।

ਜਦੋਂ ਗ਼ਦਰੀ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਿੰਘਪੁਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ ਉਦੋਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਪਲਟਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਛੱਤੀਵੀਂ ਸਿੱਖ ਪਲਟਨ ਤੇ ਇੱਕ ਗੋਰਾ ਪਲਟਨ ਵੀ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਇੱਕ ਪਲਟਨ ਸਿੰਘਪੁਰ ਦੇ ਗੋਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਕੋਰ ਦੀ ਸੀ। ਕੋਈ ਗੁਪਤ ਚਿੰਨ੍ਹੀ ਹੱਥ ਲੱਗ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਸੂਹ ਲੱਗ ਗਈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਮਲਾਇਆ ਰਿਆਸਤੀ ਗਾਈਡ ਨੂੰ ਸਿੰਘਪੁਰ ਤੋਂ ਪੀਨਾਂਗ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਛੱਤੀਵੀਂ ਸਿੱਖ ਪਲਟਨ ਤੋਂ ਇਹਤਿਆਜ਼ਨ ਹਥਿਆਰ ਰਖਵਾ ਲਏ। ਪਰ ਪੰਜਵੀਂ ਪਲਟਨ ਵੱਲੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿੰਤ-ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਲਟਨ ਨੇ 15 ਫਰਵਰੀ 1915 ਦਾ ਦਿਨ ਬਗ਼ਾਵਤ ਲਈ ਚੁਣਿਆ। ਇਸ ਦਿਨ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗ਼ਦਰ ਦੀ ਤਰੀਕ ਨਾਲ ਸਾਇਦ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਪਲਟਨ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪ-ਮੁਹਾਰ ਉੱਠੇ ਰੋਹ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ।

ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ 15 ਫਰਵਰੀ 1915 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਗ਼ਦਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਯਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫ਼ਸਰ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਰਭੋਲੇ ਖਾਣਾ ਖਾਦਿਆਂ ਹੀ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 15 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਲਟਨ ਅਗਲੇ ਦਿਨ 16 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। 15 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਲੋਢੇ ਵੇਲੇ ਪਲਟਨ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹਥਿਆਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਉਹ ਅਸਲੋਂ ਹੱਥਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਥੇ ਟੀਚੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗ਼ਦਰ ਮਚਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਪੁਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪਲਟਨ ਏਹੋ ਸੀ। 36ਵੀਂ ਸਿੱਖ ਕੋਲ ਤਾਂ ਹਥਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਮੁੰਦਰੀ ਕੰਢੇ 'ਤੇ 'ਕੈਡਮਸ' ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਮਸਾਂ ਅੱਸੀ ਕੁ ਆਦਮੀ ਸਨ।

ਲੋਢੇ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਵਕਤ ਆਇਆ ਤਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਅਸਲਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ। ਫਿਰ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਗੋਰਾ ਫੌਜੀ ਜਾਂ ਅਫ਼ਸਰ ਅੱਗੇ ਆਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਬਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਟੁਕੜੀਆਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ। ਇੱਕ ਜਰਮਨ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਕੈਪ ਵੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਤੁਰ ਪਈ। ਦੂਜੀ ਹੈੱਡਕੁਆਟਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਾਨ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵੱਲ ਤੁਰ ਗਈ। ਚਾਰ ਕੁ ਮੀਲ ਲਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਬਾਰਕਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਕੋਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕੋਤਵਾਲੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਾਂਭਣ ਵਾਸਤੇ ਤੀਜੀ ਟੁਕੜੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸੜਕੇ ਪੈ ਗਈ।

ਸਖ਼ਤ ਮੁੱਠ-ਭੇੜ ਉਪਰੰਤ ਜਰਮਨ ਕੈਪ

ਉੱਤੇ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੈਪ ਕਮਾਂਡਰ ਜੈਰਰਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਤੇ ਸੱਤ ਨਿੱਕੇ ਅਫ਼ਸਰ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇੱਕ ਜਰਮਨ ਕੈਦੀ ਵੀ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੈਪ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਰੇ ਜਰਮਨ ਕੈਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪਰ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਜਰਮਨ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ

‘ਸਾਂਝੇ ਦੁਸ਼ਮਣ’ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮਿਲ ਕੇ ਲੜਨ ਦੀ ਸੋਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਸੰਭਵ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਫੌਜੀ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਗਏ।

ਕਰਨਲ ਦੀ ਕੋਠੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਗ਼ਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆਂ ਹੀ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਕੋਰ ਦੇ ਦੋ ਗੋਰੇ ਅਫ਼ਸਰ ਦੌੜ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਕੰਢੇ ਲੱਗੀ ਬੋਤੀ ਵਿਚ ਖਲੋ ਕੇ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸੂਚਨਾ ਉੱਤੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਕੋਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅਫ਼ਸਰ 86 ਆਦਮੀ ਲੈ ਕੇ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਬੰਗਲੇ ਅੰਦਰ ਵੜਨ ਤੇ ਬੰਗਲੇ ਦੀ ਕਿਲ੍ਹਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਗਏ।

ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਗਈ ਟੋਲੀ ਨੇ ਕਈ ਗੋਰੇ ਅਫ਼ਸਰ ਤੇ ਆਮ ਗੋਰੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ। ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗੋਰੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਤੇ ਇੱਕ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਗੋਰੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੋਰੇ ਦੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਆਖਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਨ-ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਟੋਲੀ ਟੁਕੜੀਆਂ ਵਿਚ ਖਿੰਡ ਗਈ। ਇਹ ਟੁਕੜੀਆਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਟੋਲੀ ਘਾਟ ਵੱਲ ਜਾ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਨਾ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਐਵੇਂ ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਕੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਫਿਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਏਨੇ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰ ਰਿਡਾਊਟ ਤੇ ਜੰਗੀ ਬੋਤੋ ਦੇ ਐਡਮਿਰਲ ਮਾਰਟੀਨ ਜੈਰਮ ਨੇ ਵਾਰਿਸਲੈਂਸ ਰਾਹੀਂ ਐਧਰੋਂ-ਓਧਰੋਂ ਕੁਮਕ ਸੱਦ ਭੇਜੀ। ਇੱਕ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਖੜਾ ਸੀ। ਮਲਾਇਆ ਦੀ

ਰਿਆਸਤ ਜੌਹੌਰ ਨੇ ਵੀ ਵਾਇਰਲੈਂਸ 'ਤੇ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਦਿਆਂ 150 ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜੀ ਸਿੰਘਪੁਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੋਰੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪੁਲਸੀਆਂ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਕਰ ਲਏ ਗਏ। 16 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਹੀ ਬੋਤੋ ਦੇ ਅੱਸੀ, ਸ਼ਾਹੀ ਤੋਪਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਇੱਕੀ, ਸਿੰਘਪੁਰ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਕੋਰ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਤੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪੰਝੀ ਸਿਵਲੀਅਨ ਗੋਰੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਾਹੀ ਤੋਪਖ਼ਾਨੇ ਦਾ ਕਰਨਲ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਵੱਲ

ਵਧਿਆ। ਓਧਰ ਗ਼ਦਰੀ ਸਭ ਕੁਝ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਜਾਣ ਕੇ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋ ਕੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਟੁਕੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਬੈਰਕਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੇ। ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖਿੰਡ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੈਰਕਾਂ ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਗੋਰਿਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੈੱਡਕੁਆਟਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਗੋਰੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਆ ਗਿਆ। ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ ਖਿਲਰੇ ਹੋਏ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰਨਾ ਤੇ ਫੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਈ ਤਾਂ ਭੁੱਖ-ਤੇਹ ਦੇ ਮਾਰੇ ਕਾਬੂ ਆ ਗਏ। ਅਜੇ ਗ਼ਦਰੀ ਫੜੇ ਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। 'ਪੰਜਵੀਂ ਲਾਈਟ ਪਲਟਨ' ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਨਾਲ ਦਬਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 41 ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, 3 ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 162 ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੇ ਹੋਰ ਬਾਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਤੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜੇ ਬਾਗ਼ੀ ਬੋਤੀ ਕੁ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਿੰਘਪੁਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯਤਨ ਆਪ-ਮੁਹਾਰਾ ਤੇ ਵੇਗ-ਮੱਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਮਨਚਾਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਅਟੱਲ ਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਹੈ।

ਇਹ ਬੜੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਉਹੋਂ ਪੱਖ ਹੀ ਉਜਾਗਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਪੱਖ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਓਹਲੇ ਵਿਚ ਰਹੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਖੋਜ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ

ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦ-ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਤੱਕ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਬਗ਼ਾਵਤ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਸੀ। ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਇਸ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ 'ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ਼ਦਰ ਸਾਜਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਰੌਲਟ ਰੀਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 'ਅਮਰੀਕਾ' ਦੀ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਜਿਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਫੌਜੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਣ ਚਾੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ (ਪੰਜਵੀਂ ਪਲਟਨ ਦੀ) ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਸਿੰਘਪੁਰ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵਾਂਗ 130ਵੀਂ ਬਲੈਚ ਰਜਮੈਂਟ ਨੇ ਵੀ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰੰਗੂਨ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪਲਟਨ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਠਾਣ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇੱਕ ਗੋਰੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਪਹਿਰੇ ਹੇਠ ਰੰਗੂਨ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਏਥੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਗ਼ਦਰ' ਦੇ ਪਰਚੇ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤੇ। ਪ੍ਰਭਾਵਸਰੂਪ ਪਲਟਨ ਜਨਵਰੀ 1915 ਵਿਚ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਬਾਗ਼ੀ ਹੋ ਕੇ ਗ਼ਦਰ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਰਟ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕਰਕੇ ਦੋ ਸੌ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈਆਂ। ਚਾਰ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ 59 ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਘਟਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਡਾਕਟਰ ਅਸਦੁੱਲਾ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪਰਚੇ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਈਰਾਨ ਤੇ ਮੈਸੋਪੋਟਾਮੀਆ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਫੌਜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਦਾ ਰਿਹਾ। 24ਵੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਅਮੀਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਬਾਗ਼ੀਆਨਾ ਰੁਚੀਆਂ ਕਾਰਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ ਵਜੀਦ ਕੇ, ਮੌਲਵੀ ਬਰਕਤਉਲਾ, ਮੌਲਵੀ ਹਾਫਿਜ਼ ਅਬਦੁੱਲਾ, ਅਬਦੁੱਲਾ ਨਾਹਲ, ਮੁਜਤਬਾ ਹੁਸੈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਗ਼ਦਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਕੋਣ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਨ ਤੇ ਬਕੌਲ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਆਸਤਕ ਜਾਂ ਨਾਸਤਕ ਹੈ ਸਗੋਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਮੁਢਲੀ ਸ਼ਰਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨੀ ਸਮਝਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਹ 'ਮਨੁੱਖ' ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਧਰਮ-ਨਿਖੇੜਵੇਂ ਹਵਾਲੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੇਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਵੰਡੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਨਫ਼ਰਤ ਨੂੰ ਨੱਲੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਗ਼ਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਵਲਗਣ ਟੱਪ ਕੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤਰੀ ਭਾਵ ਨਾਲ ਜੂਝ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਏ ਸਨ।

ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਵੈਰ, ਈਰਖਾ ਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਹੈ ਮੋਕਸ਼!

ਯੂਨਾਨ ਵਿਚ ਇੱਕ ਜੋਤਸ਼ੀ, ਰਾਤ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਖੂਹ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਖੂਹ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਆਕਾਸ਼ 'ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਸਨ, ਚੰਦ-ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਖੂਹ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਚਿੱਲਾਇਆ। ਨੇੜੇ ਦੀ ਹੀ ਝੌਂਪੜੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਬੁੱਢੜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ।

ਉਹ ਯੂਨਾਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜੋਤਸ਼ੀ ਸੀ। ਸਮਰਾਟ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਣ ਉਸਦੇ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ।

ਉਸਨੇ ਬੁੱਢੜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਖ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਕਿਸਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ! ਮੈਂ ਯੂਨਾਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ

ਵੱਡਾ ਜੋਤਸ਼ੀ ਹਾਂ। ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ, ਨਕਸ਼ੱਤਰਾਂ ਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜਾਣਕਾਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਮਰਾਟ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਜਾਣਨ ਲਈ। ਮੇਰੀ ਫੀਸ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਭਵਿੱਖ ਮੈਂ ਬਿਨਾਂ ਫੀਸ ਦੇ ਦੇਖ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਤੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਆ ਜਾਵੀਂ।

ਉਹ ਬੁੱਢੜੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਤੂੰ ਹੱਸ ਕਿਉਂ ਰਹੀ ਹੈ?' ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਹੱਸਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾ ਖੂਹ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਚੰਦ-ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ, ਨਕਸ਼ੱਤਰ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ...। ਚਾਰ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਕੀ ਹੈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੂੰ ਮੇਰਾ

ਭਵਿੱਖ ਦੱਸੇਗਾ? ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ!'

ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਸ ਜੋਤਸ਼ੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਜੋਤਿਸ਼ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਚੋਟ ਭਾਰੀ ਸੀ! ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਇੰਨੀ ਸੱਚ ਸੀ! ਸਾਹਮਣੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਖੂਹ ਹੈ, ਪਰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ! ਪਰ ਉਹ ਖੂਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਪਰ ਅੱਖਾਂ ਦੂਰ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹੀ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਦਾ ਭਰਮ ਹੈ: ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੂਰ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਆਦਰਸ਼ਵਾਦੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਕਸ਼ ਪਾਵਾਂਗੇ! ਅਜੇ, ਇਹ ਗਲਿਆ-ਸਤਿਆ ਕ੍ਰੋਧ, ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਿਆ-ਸਤਿਆ ਕਾਮ, ਇਸ ਤੋਂ

ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੋਕਸ਼ ਪਾਓਗੇ! ਬੈਕੁੰਨ ਜਾਓਗੇ! ਨਿਰਵਾਣ ਹੋਵੇਗਾ! ਅੱਖਾਂ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਦੇ ਆਕਾਸ਼ 'ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਹਨ। ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ, ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਟੋਇਆਂ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਹੋ। ਟੋਏ—ਕ੍ਰੋਧ ਦੇ, ਕਾਮ ਦੇ, ਵੈਰ ਦੇ, ਈਰਖਾ ਦੇ, ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ! ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ: ਅੱਖਾਂ ਮੋੜ ਲਿਆਓ ਧਰਤੀ 'ਤੇ। ਜਿੱਥੇ ਤੁਰਨਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਪਲ ਵਿਚ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਟੋਏ ਇੱਥੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਟੋਇਆਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਬਚ ਜਾਓ, ਤਾਂ ਉਸੇ ਬਚਾਅ ਦਾ ਨਾਮ ਮੋਕਸ਼ ਹੈ। ਮੋਕਸ਼ ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰਹੀ, ਉਹੀ ਮੁਕਤ ਹੈ।

— ਓਸ਼ੋ

ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ: ਮੀਤ ਅਨਮੋਲ

ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ 110ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

16 ਨਵੰਬਰ 2025 ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮੇ ਪੂਰੇ 110 ਸਾਲ ਹੋ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਬਹਾਦਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜੋ ਦਰਜਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਪਰ ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਲੇਖ, ਡਰਾਮੇ ਅਤੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀਆਂ ਆਦਿ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤੂਫਾਨ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਐਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ

**ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ,
ਏ.ਆਈ.ਜੀ. (ਰਿਟਾ)
ਫੋਨ: 95011-00062**

ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਦਰਸ਼ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਦਾ ਸੀ।

ਅਜਿਹੇ ਸੂਰਮੇ ਦਾ ਜਨਮ 24 ਮਈ 1896 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਰਾਭਾ ਵਿਚ ਗਰੇਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਪਿਤਾ ਸ. ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਬੱਚਾ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਉਸ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਮਾਲਵਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕੋਲ ਉੜੀਸਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਦਸਵੀਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਜਨਵਰੀ 1912 ਨੂੰ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ (ਅਮਰੀਕਾ) ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ

ਬਹੁਤ ਸਖਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਪਾਂ ਗੁਲਾਮ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਮਾਤਾ ਸਲੂਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਰਾਭੇ ਦਾ ਕਲੋਜ਼ਾ ਚੀਰ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਸਲਵਾਦ ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਮੈਨ ਕਹਿ ਕੇ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਬਾਈ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਖੁੱਸਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਗੋਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਟ ਮਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਰਾਭੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਘਰ ਕਰ ਗਈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਮ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਥਾਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਾਡੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ। ਸਰਾਭੇ ਨੇ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਬਰਕਲੇ ਵਿਚ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਖੇਤਾਂ ਅਤੇ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ।

21 ਅਪ੍ਰੈਲ 1913 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਰਾਹੀਂ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਿਆ ਤੇ ਸਰਾਭਾ ਮੁੱਢਲਾ ਮੈਂਬਰ। ਗਦਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 'ਗਦਰ ਦੀ ਗੂੰਜ' ਨਾਮਕ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਿਆ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ, ਬੰਗਾਲੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਅਤੇ ਪਸ਼ਤੋ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਛਪਦਾ ਸੀ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼-ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵੀ ਸਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਸੈਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਗਏ।

1914 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜੰਗ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲਝ ਗਿਆ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਗਦਰ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ 5 ਅਗਸਤ 1914 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਾਪੀਆਂ ਪਿੰਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਫੌਜੀ

ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਸਤਿਆਮ ਸੇਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ਣੂ ਗਣੇਸ਼ ਪਿੰਗਲੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਮੁੰਦਰ ਰਸਤੇ ਕਲਕੱਤਾ ਆਣ ਪਹੁੰਚੇ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਸਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਗਦਰੀ ਭਾਰਤ ਆ ਗਏ। ਜਤਿਨ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਚਿੰਨੀ ਲੈ ਕੇ ਸਰਾਭਾ ਅਤੇ ਪਿੰਗਲੇ ਯੁਗਾਂਤਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਰਾਸ ਬਿਹਾਰੀ ਬੋਸ ਨੂੰ ਬਨਾਰਸ

ਜਾ ਕੇ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 20,000 ਹੋਰ ਗਦਰੀ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਭਾਰਤ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਅਮਰੀਕਨ ਖੁਫੀਆ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਗਦਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਖਬਰਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤੇ ਗਦਰੀ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਪਕੜੇ ਗਏ।

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ। ਕਦੀ ਉਹ ਬਗ਼ਾਵਤ ਲਈ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕਲਕੱਤਾ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਲੁਧਿਆਣੇ ਨੇੜੇ ਲਾਡੋਵਾਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਕਮੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮੀਰਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਜਬਰਦਸਤੀ ਪੈਸੇ ਉਗਰਾਹਣ ਦਾ ਮਤਾ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੰਮ ਨਾਲ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕੂ ਲੁਟੇਰੇ ਕਹਿ ਕੇ

ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੇ ਅਮੀਰ, ਜੈਲਦਾਰ, ਸਫੈਦਪੋਸ਼ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਗਦਰੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਗਏ। 25 ਜਨਵਰੀ 1915 ਨੂੰ ਰਾਸ ਬਿਹਾਰੀ ਬੋਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਸਰਾਭਾ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲਿਆ। 12 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ 21 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਅਤੇ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਛਾਉਣੀਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਅੰਬਾਲੇ ਦੀਆਂ ਛਾਉਣੀਆਂ ਵਿਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਰਾਭੇ ਨੂੰ ਗੱਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਸ ਬਿਹਾਰੀ ਬੋਸ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਗਦਰ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 19 ਫਰਵਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਪਰ ਘਰ ਦੇ ਭੇਤੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਜਾ ਦੱਸੀ ਤੇ ਗਦਰ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ 50-60 ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਛਾਉਣੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ। ਪਰ 19 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਗਦਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ੱਕੀ ਦੇਸੀ ਪਲਟਣਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਰਹਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਟੁੱਟੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਚ ਕੇ ਸਰਾਭਾ ਰਾਸ ਬਿਹਾਰੀ ਬੋਸ ਕੋਲ ਲਾਹੌਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਸ ਦੁੱਖ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਉਹ ਕਈ ਦਿਨ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਨਾ ਉਠ ਸਕਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਗਦਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਦੇਣ। ਸਰਾਭਾ, ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ। ਪਰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸਰਾਭੇ ਦਾ ਮਨ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੜਨ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜਣ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਉਹ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਆਇਆ। 2 ਮਾਰਚ 1915 ਨੂੰ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਗਦਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਸਰਗੋਧਾ ਛਾਉਣੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਰਸਾਲਦਾਰ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੁਖਬਰੀ 'ਤੇ ਸਰਾਭਾ, ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਜੱਜ ਉਸ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ।

13 ਸਤੰਬਰ 1915 ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਲੱਗੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜਿਸ਼ ਕੇਸ ਵਿਚ 63 ਗਦਰੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਸਰਾਭਾ ਸਾਰੇ ਗਦਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਤ 24 ਗਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, 'ਸਾਰੇ ਗਦਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਜਿਆਦਾ ਮਾਣ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਰਹਿਮ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਤੱਕ ਸਾਜਿਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।' ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਗਦਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਖੁਦ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਜੱਜ ਦੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਹੋਵੇਗਾ? ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਂਸੀ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਮੈਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗੇਗੀ, ਉਨੀ ਜਲਦੀ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਵਾਪਸ ਆਵਾਂਗਾ।' 16 ਨਵੰਬਰ 1915 ਨੂੰ 19 ਸਾਲ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲਿਖਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗਦਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਗੀਤ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ,

'ਸੇਵਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਬੜੀ ਔਖੀ, ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਢੇਰ ਸੁਖੱਲੀਆਂ ਨੇ,

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝੱਲੀਆਂ ਨੇ।'

ਇਹ ਗੀਤ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਦਸੇਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਨਾਵਲ ' ਇੱਕ ਮਿਆਨ ਦੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਸਰਾਭੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਜੱਦੀ ਘਰ ਅਜੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਸਮਾਰਕ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਦੋ ਏਕੜ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਬੁੱਤ, ਅਧੁਨਿਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਅਤੇ ਪਾਰਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜੱਜ ਮੁੱਕੀਆਂ ਨਾ ਤੇਰੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ, ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ ਮੁੱਕ ਗਈ !

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਦੇਖੋ ਕਿ ਜੇ ਇਥੇ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਗਲਤੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਝੱਟ ਸੰਮਨ ਆ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਮਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤਰੀਕ ਤੇ ਤਰੀਕ ਦੇ ਕੇ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਘਸਾ ਦੇਣ, ਸਗੋਂ ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਚਲੀਆਂ

**ਕੁਲਦੀਪ ਧਨੌਲਾ
ਫੋਨ: 94642-91023**

ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਸਿਰਫ਼ ਤਰੀਕ ਹੀ ਦੇਣੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਹਰ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਖੱਲ-ਖੁਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ? ਜਿਹੜੀ ਤਰੀਕ ਉੱਤੇ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਸੇ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਹੀ ਬੁਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪਿਰਤ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਤਰੀਕ ਹੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤਰੀਕਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਬਰਬਾਦ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਮਾਂ, ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ

11 ਸਾਲਾਂ 'ਚ 50 ਗੇੜੇ, ਤੈਨੂੰ ਰੋਗ ਦਾ ਪਤਾ ਨੀ ਕੋਈ, ਵੈਦਾ ਮੇਰੀ ਬਾਂਹ ਛੱਡ ਦੇ

ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੋਇਆ ਇੰਜ ਕਿ 4 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋਤਾ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (78), ਸਵਿੰਦਰ ਜੀਤ ਕੌਰ (77) ਫਾਈਨਾਂਸ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ ਭੁਗਤਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਪੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ 11 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਅੱਧ-ਸੈਂਕੜਾ (50ਵੀਂ) ਪੇਸ਼ੀ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਿੰਦਰ ਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸੈਕਟਰ 44 ਵਿਚਲੇ ਘਰ (ਨੰਬਰ 1329) ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਲੇਨ ਨੂੰ ਫਾਈਬਰ ਦੀ ਸੀਟ ਨਾਲ ਢੱਕ ਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਕੂੜਾ-ਕਰਕਟ, ਧੂੜ-ਪੱਤੋ ਨਾ ਆਉਣ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪਿਛਲੇ 11 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਾਇਲੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਸ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋਤਾ ਚੀਫ਼ ਐਡਮਨਿਸਟਰੇਸ਼ਨ-ਕਮ-ਸੈਕਟਰੀ ਫਾਈਨਾਂਸ ਦੀ ਕੋਰਟ ਵਿਚ 4 ਨਵੰਬਰ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਪੇਸ਼ੀ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਪਾਈ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰੀਕ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਤਬੀਅਤ ਵਿਗੜ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਡਿਗ ਪਏ। ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੀ.ਐਮ.ਐਸ.ਐਚ.-16 ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ।

ਸਵਿੰਦਰ ਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਰ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਿਭਾਈ ਤੇ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਸਾਲ 4-5 ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਦੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਦੇ ਲਾਈਨਾਂ ਲਿਖ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਫਾਈਬਰ ਸੀਟ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਦਿਓ, ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਹ ਨਵੇਂ ਆਏ ਫਾਈਨਾਂਸ ਸੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਮਿਲ ਕੇ ਵੀ ਆਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਗੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਗੁੰਗਾਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਲੈ ਕੇ ਤਰੀਕ ਉੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਪਈ ਤਰੀਕ ਹੀ। ਇਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜੋਤਾ ਦਾ ਬੇਟਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਧੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਆਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜੀਅ ਇਸ ਫਾਈਬਰ ਵਾਲੇ 'ਦੇਸ਼' ਦੀਆਂ

ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਭੁਗਤਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਹ ਗੱਲ ਚਿੱਤ-ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਰੀਕ ਹੋ ਨਿਬੜੇਗੀ। ਘਰੋਂ ਦੋਵੇਂ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾੜੇ ਸਿਸਟਮ ਕਾਰਨ ਘਰੇ ਇੱਕ ਹੀ ਮੁੜਿਆ ਤੇ ਦੂਜਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਫਾਈਬਰ ਦੀ ਸੀਟ ਲਾਉਣ ਬਦਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੰਮਨਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਘੱਤੀਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਹੜੇ ਅਧਿਕਾਰੀ 11 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤਰੀਕ ਤੇ ਤਰੀਕ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਾਵੇਂ ਜਾਨ ਚਲੀ ਗਈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੇਸ ਅਜੇ ਵੀ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਗ਼ਸ ਖਾ ਕੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਡਿੱਗਣ ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕਲਰਕ ਬਾਬੂ ਨੇ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਹੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਇਆ, ਜਿੱਥੇ

ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਕੋਰਟ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਡਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਰੀਡਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਬੜਾ ਹੀ ਰੁੱਖਾ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿਪਟਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਕਿ ਪਬਲਿਕ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੇ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਹਿਰ ਜਿੱਥੇ 60-70 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲਗਪਗ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮਕਾਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਗਪਗ ਅੱਧਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਾਈਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਸੰਮਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ, ਰਾਜ ਸਭਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਵਾਕਆਉਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਟੈਕਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਨਖ਼ਾਹਾਂ, ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਫਰ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਫਤ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਮੂੰਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ?

‘ਗੜਵਾ ਚਾਂਦੀ ਦਾ’ ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ‘ਚ ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ‘ਗੜਵਾ ਚਾਂਦੀ ਦਾ’ ਗੀਤ ਇੰਨਾ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ ਗਿਆ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ‘ਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਗੀਤ ਨੇ ਹਸਨਪੁਰੀ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਕੁਝ ਗੀਤ ਇੰਨੇ ਮਕਬੂਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸੇ ਨਾਲ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੈਂਕੜੇ ਗੀਤਾਂ ‘ਚ ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਗੀਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ...

ਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਵਧਾਇਆ। ਇਥੇ ਉਸ ਨੇ ‘ਨਹੀਂ ਰੀਸਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ’ ਫ਼ਿਲਮ ਲਈ ਗੀਤ ਲਿਖੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੰਮਦ ਰਫ਼ੀ ਤੇ ਆਸ਼ਾ ਭੋਂਸਲੇ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਝ ਗੀਤ ਇੰਨੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਈ।

ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਹਸਨਪੁਰੀ ਨੇ ਗੀਤਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ‘ਚ ਵੱਖਰੀ ਪੈੜ ਪੁੱਟੀ। ਉਸ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗੀਤ ‘ਲੈ ਜਾ ਛੱਲੀਆਂ ਭੁਨਾ ਲਈ ਦਾਣੇ’, ‘ਢਾਈ ਦਿਨ ਨਾ ਜਵਾਨੀ ਨਾਲ ਚੱਲਦੀ ਕੁੜਤੀ ਮਲਮਲ ਦੀ’, ‘ਚਰਖਾ ਮੇਰਾ ਰੰਗਲਾ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੋਖਾਂ’, ‘ਘੁੰਡ ਕੱਢ ਕੇ ਬੈਰ ਨਾ ਪਾਈਏ’

ਜੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਸਾਡੀ ਤੋਰ ਤੂੰ ਦੇਖਣੀ ਗੜਵਾ ਲੈ ਦੇ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਲੋਕ ਹਿਲੇ ਮਜਾਜਣ ਜਾਂਦੀ ਦਾ

ਅਸੀਂ ਕੁੜੀਏ ਨਾ ਤੇਰੀ ਤੋਰ ਨੀ ਵੇਖਣੀ ‘ਅੱਗ ਲੋਣਾ ਗੜਵਾ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਓ ਲੋਕ ਟੁੱਟ ਜੁ ਹੁਲਾਰੇ ਖਾਂਦੀ ਦਾ।

ਇਸ ਗੀਤ ਦੇ ਮੁੱਖਭੇ ਨੂੰ ਹਸਨਪੁਰੀ ‘ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ‘ਤੇ ‘ਗੜਵਾ ਚਾਂਦੀ ਦਾ’ ਵਜੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ।

ਜਨਮ

ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ ਦਾ ਜਨਮ 20 ਅਗਸਤ 1932 ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਭਗਵਾਨ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਤੋਂ ਪਿਤਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ, ਨਾਨਕਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਕਾਲਗੜ੍ਹ ‘ਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਵੱਡੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਪੇਂਟਰ ਵਜੋਂ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਕਮਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਗੀਤ ਲਿਖੇ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਚ ਰੰਗ ਭਰੇ।

ਫ਼ਿਲਮੀ ਨਗਰੀ ‘ਚ ਐਂਟਰੀ

ਹਸਨਪੁਰੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਸ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਾਇਆ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰੋਂ ਉੱਠ ਗਿਆ। ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਤੌਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਕੰਮ ਕੀਤੇ। ਠੇਕੇਦਾਰੀ ‘ਚ ਵੀ ਹੱਥ ਆਜ਼ਮਾਇਆ। ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸੁਰਤੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਹਸਨਪੁਰੀ ਸਾਲ 1960 ‘ਚ ਮੁੰਬਈ ਗਿਆ। ਵੱਡੇ ਗੀਤਕਾਰਾਂ

ਸਣੇ ਕਈ ਗੀਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਚਮਕਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਸੰਗੀਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰ ਪੱਕੇ ਕੀਤੇ।

ਕਰੀਬ 2500 ਗੀਤ ਹੋਏ ਰਿਕਾਰਡ

ਹਸਨਪੁਰੀ ਦੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ‘ਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਸੂਰਤ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਦੇ ਰੰਗ ਨੂੰ

ਮਾਣਿਆ ਤੇ ਬਾਕੀ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਤੰਗੀਆਂ ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਰੀਬ ਢਾਈ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ, ਆਸ਼ਾ ਭੋਂਸਲੇ, ਕੇ.ਦੀਪ- ਜਗਮੋਹਣ ਕੌਰ,

ਮੁਹੰਮਦ ਰਫ਼ੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਹਰਚਰਨ ਗਰੇਵਾਲ, ਮਹਿੰਦਰ ਕਪੂਰ, ਚਾਂਦੀ ਰਾਮ ਚਾਂਦੀ, ਸਵਰਨ ਲਤਾ, ਬਖਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਅਤੇ ਪਾਲੀ ਦੇਤਵਾਲੀਆ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ। ਹਸਨਪੁਰੀ ਨੇ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਲਈ ਵੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਸਫਲ ਫ਼ਿਲਮਸਾਜ਼ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਵੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਲਈ ਲਿਖੇ ਗੀਤ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਮਨ ਜੀਤੇ ਜਗ ਜੀਤੇ’, ‘ਯਮਲਾ ਜੱਟ’, ‘ਦੁੱਖ ਭੰਜਨ ਤੇਰਾ ਨਾਮ’, ‘ਧਰਮਜੀਤ’, ‘ਮਾਂ ਦਾ ਲਾਡਲਾ’ ਸਣੇ ਕਈ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਲਈ ਗੀਤ ਲਿਖੇ। ਸਾਲ 1975 ‘ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦ ‘ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਜਿੰਦਗੀ’ ਫ਼ਿਲਮ ਬਣਾਈ, 1977 ‘ਚ ‘ਦਾਜ਼’ ਫ਼ਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ।

ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ

ਹਸਨਪੁਰੀ ਨੇ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਲਿਖੀਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ‘ਚ ‘ਐਸੀਆਂ’, ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗੀਤ’, ‘ਸਮੇਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼’, ‘ਜੋਬਨ ਨਵਾਂ ਨਕੋਰ’, ‘ਰੂਪ ਤੇਰਾ ਰੱਬ ਵਰਗਾ’, ‘ਮੇਰੀ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਜੱਟੀ ਨਾ’, ‘ਗੀਤ ਮੇਰੇ ਮੀਤ’, ‘ਕਿਥੇ ਗਏ ਉਹ ਦਿਨ ਅਸਲਮ’ ਅਤੇ ‘ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਗ਼’ ਅਦਿ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਖੰਡਵਾਦ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ‘ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੇਬੇ ਸਾਧ ਬਣੁੰਗਾ, ਨਾ ਬਣਨਾ ਪਟਵਾਰੀ, ਮੁਨਸੀ, ਨਾ ਚੁਕਣੀ ਨੇਤਾ ਦੀ ਝੋਲੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੇਬੇ ਸਾਧ ਬਣੁੰਗਾ, ਪੜ੍ਹਨ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਮਾਰ ਤੂੰ ਗੋਲੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੇਬੇ ਸਾਧ ਬਣੁੰਗਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵਿਤਾ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ

8 ਅਕਤੂਬਰ 2009 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ‘ਚ ਗੀਤਕਾਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਹਸਨਪੁਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਮਰ ਰਹਿਣਗੇ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ ‘ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ’ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 22 ਨਵੰਬਰ 2025 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-717

ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਰੱਬ ਨੇ, ਹੈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵੱਧ ਸੋਹਣੀ, ਪਾਏ ਸੂਟ ਪੰਜਾਬੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਫੁੱਲ ਰੰਗੇ, ਹੈ ਸੂਰਤ ਭੋਲੀ ਮਨ ਮੋਹਣੀ। ਨੱਚਣ ਟੱਪਣ ਪਾਉਣ ਕਿੱਕਲੀਆਂ, ਹੈ ਭਰਿਆ ਲੱਗਦਾ ਵਿਹੜਾ, ਸ਼ਾਲਾ! ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਰਨ ਤਰੱਕੀਆਂ, ਫਿਰ ਝਾਲ ਝੱਲੁਗਾ ਕਿਹੜਾ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-715

ਕਿੰਨੀ ਸਿਆਣੀ ਧੀ ਨਿਆਣੀ, ਨੱਠ ਨੱਠ ਕੰਮ ਮੁਕਾਵੇ, ਸੁਬਹ ਸਵੇਰੇ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ, ਸ਼ਾਮੀ ਵੱਲ ਮੁਰੱਬੇ ਜਾਵੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਵਟਾ ਕੇ, ਸਬਜ਼ੀ ਪੁੱਟ ਲਿਆਵੇ, ਨਿੱਕੀ ਜਾਨ ਸੌ ਸਿਆਪੇ ਮਗਰ, ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਿਪਟਾਵੇ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਚਾਅ ਨਿੱਕਤੀ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਚਲਾਣ ਸੰਦਾ, ਵਿੱਚ ਸੋਚਾਂ ਹੀ ਸਾਈਕਲ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਆਵੇ। ਕੈਚੀ ਆਵੇ ਨਾ, ਸੀਟ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨ ਜੋਗੀ ਦੇਵੇ ਹਥਾਂ ਨਾਲ, ਹੈਂਡਲ ਹੀ ਫੜੀ ਆਵੇ। ਨਾ ਕੱਦੋਂ ਵੀ ਪੂਰੀ, ਭੀ ਭਾਰ ਪਖੋਂ ਉਣੀ, ਚੱਲੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਨਾਲੇ ਕਦੇ ਖੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ। ਕਿੰਨਾ ਈ ਹੋਵੇ ਔਖਾ ਪੈਂਡਾ ਲੱਗੇ ਸੌਖਾ, ਹੱਠ ਹੋਵੇ ਇੰਝ ਜਿਉਂ ਭੱਠੇ ਰੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ। -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ‘ਨਾਕਾਮ’

ਉੱਠ ਸੁਵੱਖਤੋਂ ਗਈ ਸਕੂਲੇ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਘਰ ਆਈ ਧੀ ਦਾ ਵੇਖ ਬੁਲੰਦ ਹੋਸਲਾ, ਮਾਪਿਆਂ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ। ਧੀਏ ਸਾਈਕਲ ‘ਤੇ ਖੇਤ ਨੂੰ ਜਾਹ, ਖੇਤੋਂ ਮੂਲੀਆਂ ਗੋਗਲੂ ਪੁੱਟ ਲਿਆ ਸਿਆਲੂ ਸਬਜ਼ੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਚੰਗੀ, ਸਰੀਰ ‘ਚ ਦੇਵੇ ਖੂਨ ਵਧਾ।

ਰੱਬ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੇ ਧੀ ਹੈ ਲਈ, ‘ਮੰਨਤ’ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਤੇ ਕਰੇ ਤਰੱਕੀਆਂ, ਸਦਾ ਹੀ ਮਾਣੇ ਠੰਡੀ ਛਾਂ।। -ਮਾਸਟਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਲੰਮੇ ਫੋਨ: 925-325-2486

ਚੀਰ ਕੱਢ ਦੇ ਗੁੱਤਾਂ ਕਰੀਆਂ, ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਝਾਂਜਰ ਪਾਈ। ਸੂਟ ਕੱਢਵਾਂ ਮੇਲਵੀਂ ਚੁੰਨੀ, ਸੁਹਣੀ ਲੱਗਦੀ ਦੂਣ ਸਵਾਈ। ਚਾਅ ਸਾਈਕਲ ਦਾ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਰੌਣਕ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਆਈ ਤਾਜ਼ੀ ਤਾਜ਼ੀ ਸਬਜ਼ੀ ਭਾਜੀ, ਵਿਚ ਟੋਕਰੀ ਰੱਖ ਲਿਆਈ। -ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ ਫੋਨ: +1 403 439 2008

ਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੌਂਹਦਾ ਸੰਸਾਰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੁੱਤ ਕਿਉਂ ਲੈਂਦੇ ਵੱਧ ਪਿਆਰ। ਇੱਕ ਦੌਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੀ ਆਇਆ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਧੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਜੰਮੇ ਧੀਆਂ ਹੀ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਪੁੱਤ ਕੁਪੁੱਤ ਨਿਕਲਦੇ ਨਿਕੰਮੇ। ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਘਟਾਇਆ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਫਿਰਦਾ ਸੀ ਘਬਰਾਇਆ। -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ

ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸਲਾਹੋ ਉਨਾ ਰੱਜ ਰੱਜ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਬੱਚੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਆਗਿਆਕਾਰ। ਸਾਈਕਲ ‘ਤੇ ਖੇਤਾਂ ਤੋਂ ਤਾਜ਼ੀ ਸਬਜ਼ੀ ਪੁੱਟ ਰੱਖ ਟੋਕਰੀ ‘ਚ ਮਿੱਟਾਂ ‘ਚ ਖੇਤੋਂ ਘਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਦੇਸੀ ਸਬਜ਼ੀ ਬਣਾ-ਖਵਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਟੋਕਰ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਬਣਾਉਂਦੀ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਮੇਅਰ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਹੈ, ਤਦ ਤੋਂ ਹੀ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਟੋਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜ਼ੋਹਰਾਨ ਮਮਦਾਨੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸਿਟੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੇਅਰ ਬਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਮੇਅਰ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਿਆ ਹੈ।

ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਏਜੰਡੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਗਵਰਨਰ ਐਂਡਰੂ ਕੂਓਮੋ ਅਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਰਟਿਸ ਸਲੀਵਾ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ — ਜੋ

ਮੁਹੰਮਦ ਅਬਾਸ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 98552-59650

ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਮਦਾਨੀ ਨੂੰ 50.4% ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੂਓਮੋ ਨੂੰ 41.6% ਅਤੇ ਕਰਟਿਸ ਸਲੀਵਾ ਨੂੰ 7.1% ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ: “ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਪਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੁਰਾਣੇ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਵੱਲ ਕਦਮ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਯੁੱਗ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਦਬੀ ਹੋਈ ਕੌਮ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਰਾਤ, ਅਸੀਂ

ਪੁਰਾਣੇ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਵੱਲ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।”

ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਦੋਸਤੋ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਉਖਾੜ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਐਂਡਰੂ ਕੂਓਮੋ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਅੱਜ ਰਾਤ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਵਾਂਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਪੰਨਾ ਮੋੜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਹੀ ਸੁਣਦੀ ਸੀ। ਨਿਊਯਾਰਕ, ਅੱਜ ਰਾਤ ਤੂੰ ਇਹ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ।”

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਹਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਨਾ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ‘ਸ਼ਟਡਾਊਨ’ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦੇ ਦੱਸੇ। ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਵਾਮਪੰਥੀ ਨੀਤੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ — ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 10 ਲੱਖ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਮੁਫ਼ਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਮੀਰਾਂ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ‘ਤੇ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਕੇ 9 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

34 ਸਾਲਾ ਮਮਦਾਨੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰੋ. ਮਹਮੂਦ ਮਮਦਾਨੀ ਗੁਜਰਾਤੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾ ਮੀਰਾ ਨਾਇਰ ਓਡੀਸ਼ਾ ਮੂਲ ਦੇ ਹਨ। ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 67 ਸਾਲਾ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਐਂਡਰੂ ਕੂਓਮੋ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ, ਜਦਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਨੇ ਵੀ ਕੂਓਮੋ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਉਧਰ ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਟੈਕਸੀ ਚਾਲਕਾਂ, ਛੋਟੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਮੱਧਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼

ਉਠਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮੀਰਾਂ ‘ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਕੇ ਉਹ ਪੈਸਾ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ

ਦੇ ਮੁੱਖ ਬਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਕਰਨਾ, ਕਿਰਾਏ ‘ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਸਤੇ ਘਰ ਬਣਾਉਣਾ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੇ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਸਤੀਆਂ ਹੋਣ, ਸਭ ਲਈ ਬਾਲ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨੀ, ਇੱਕ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਈ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ‘ਤੇ ਵਾਧੂ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਕੇ ਜਨਕਲਿਆਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਲਈ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ,

ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇੱਥੇ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਲਾਮੋਫੋਬੀਆ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਫੈਲਾ ਕੇ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਰਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਜਾਤ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ।

ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ‘ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ — ਈਸਾਈ, ਯਹੂਦੀ, ਹਿੰਦੂ,

ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ — ਸਭ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਟਰੰਪ ਦੀ ਹਠਧਰਮਤਾ ਅਤੇ ਝੂਠ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਮਜ਼ਾਲ ਜਲਾਉਣਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਮਦਾਨੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੀ ਹੈ।

ਜੇ ਮਮਦਾਨੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪਿਛੋਕੜ ‘ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਕੰਪਾਲਾ (ਯੂਗਾਂਡਾ) ਵਿੱਚ 1991 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸਿਟੀ ਆ ਗਿਆ। 2018 ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 2021 ਤੋਂ ਉਹ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸਟੇਟ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ 36ਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ (ਐਸਟੋਰੀਆ/ਕੁਈਨਜ਼) ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ Democratic Socialists of America (DSA) ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਮੂਲ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਜਿੱਤ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਜੋਂ ਦੇਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ — ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ।

ਇਹ ਜਿੱਤ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਨੇਤ੍ਰਤਵ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਜਨ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਨੀਤੀਆਂ ਵੱਲ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਮੂਲ ਦੇ ਮੇਅਰ ਵਜੋਂ ਮਮਦਾਨੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਜਨਸਾਂਖਿਅਕੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਵੀ ਇੱਕ ਝਲਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਈਕਲ ‘ਤੇ ਸਹੁਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫੇਰਾ

ਸਹੁਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਿਆ ਨਵਾਂ ਸਾਈਕਲ...ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਫੇਰਾ ਸੀ...ਨਾਲਦੀ ਨੇ ਸੈਨਤ ਮਾਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸਾਈਕਲ ‘ਤੇ ਹੀ ਜਾਣਾ...!

ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਅਜੇ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਏਨਾ ਵਲ ਹੈਨੀ...ਟਾਂਗੇ ‘ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਹਾਂ...ਪੈਂਟ ਦੀ ਕਰੀਜ਼ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਿਕਰ ਸੀ...ਪਰ ਜਿੰਦ ਫਤ ਲਈ ਇਸੇ ‘ਤੇ ਹੀ ਜਾਣਾ...ਪੇਕਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨਕੋਰ ਸੋਗਾਤ...ਅਜੇ ਮੋਮਜ਼ਾਮਾ ਵੀ ਉੱਝ ਦਾ ਉੱਝ...ਕਾਠੀ ਤੋਂ ਲਾਹਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ...ਰਹਿਣ ਦਿਓ...ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਪੈਡਲ ਮਾਰਦੇ ਦੀ ਤਸਰੀਫ ਤਿਲਕ ਜਾਣੀ...ਸੁਣ ਕੇ ਖਿਤ ਖਿਤਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਈ...ਸ਼ਾਇਦ ਤਸਰੀਫ ਸ਼ਬਦ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ...ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਇਹ ਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਹੱਸਣਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ!

ਸ਼ਨੀਲ ਦਾ ਸੂਟ...ਗੋਟੇ ਵਾਲੀ ਚੁੰਨੀ ਦਾ ਘੁੰਡ...ਕਰੋਸ਼ੀਏ ਦੀ ਬੁਣੀ ਟੋਕਰੀ...ਅੰਦਰ ਹੱਥੀਂ ਉਣੀ ਸਕੀਵੀ (ਔਧਾ ਸਵੈਟਰ)...ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਕਸ...ਸੁਰਖੀ ਬਿੰਦੀ...ਜਿਧਰੋਂ ਲੰਘੀਏ ਮਹਿਕਾਂ ਖਿੱਲਰਦੀਆਂ ਜਾਵਣ...ਇੱਕ ਨਸਾ...ਇੱਕ ਸਰੂਰ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਮਸਤੀ...ਕੁਲ ਪੰਦਰਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਵਾਟ...ਅੱਧੀ ਕੱਚੀ ਅੱਧੀ ਪੱਕੀ...ਮੈਂ ਸਕੀਮ ਲੜਾਈ...ਡਾਂਡੇ-ਮੀਡੋ ਸਫਰ ਔਧਾ ਰਹਿ ਜਾਣਾ...ਸੋ ਓਧਰ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰਦੇ...!

ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਵੇਖਣ ਬਾਹਰ ਢੁੱਕ ਆਇਆ...ਇਸਦਾ ਮਗਰ ਬੈਠੀ ਦਾ ਲੰਮਾ ਘੁੰਡ...ਚੋੜੀ ਸੀਟ ‘ਤੇ ਡਰੀ ਵੀ ਜਾਵੇ...ਕਿਧਰੇ ਡਿੱਗ ਹੀ ਨਾ ਪਵਾਂ...ਪਰ ਮੇਰੇ ਲੱਕ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਪਾਵੇ...ਲੋਕਾਈ ਕੀ ਆਖੂ...ਇੱਕ ਵੇਰ ਇਸਦਾ ਹੱਥ ਫਤ ਲੱਕ ਦਵਾਲੇ ਕੀਤਾ...ਅੱਗਿਓਂ ਹੁੱਝ ਮਾਰੀ...ਗਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਿਧਰੋਂ ਲੰਘੀਏ ਸਨੌਤਾਂ...ਵੇ ਜੀਤਿਆ ਮਾਤਾ ਜਿਹਾ ਘੁੰਡ ਤੇ ਉਤਾਂਹ ਚੁਕਾ...ਚੱਜ ਨਾਲ ਤੇ ਵੇਖੀ ਵੀ ਹੈਨੀ...ਇਸਨੂੰ ਮਗਰ ਬੈਠੀ ਨੂੰ ਫੇਰ ਕੂਹਣੀ ਮਾਰੀ...ਪਰ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਾ ਹੋਵੇ...!

ਫੇਰ ਏਨੀ ਗੱਲ ਆਖ ਪਿਛਾ ਛੁਡਾਇਆ...ਚਾਚੀ ਅਜੇ ਸੰਗਰੀ ਏ...ਮਹੀਨਾ ਖੰਡ ਖਲੇ ਜਾਵੇਂ ਆਪੇ ਸੰਗਰੇਂ ਹਟ ਜਾਊ...!

ਕੁਝ ਆਖਣ ਲੱਗੀਆਂ ਅਸਾਂ ਤੇ ਸ਼ਗਨ ਪੋਣਾਂ ਸੀ...ਸਾਡੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੰਘੇ...!

ਲਾਰੇ ਲੱਪੇ ਲਾ ਮਸੀਂ ਜੂਹ ਟੱਪੇ...ਸਾਈਕਲ ਪੱਕੀ ਪਾ ਲਿਆ...ਮੈਂ ਆਖਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰ...ਪਰ ਚੁੱਪ...ਕੋਈ ਦੇ ਮੀਲ ਦਾ ਸਫਰ ਇੰਝ ਲੰਘਾਇਆ...ਮੈਂ ਨੂੰ ਕਾਹਲ ਜਿਹੀ ਪੈਣ

ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੋਲ ਆ ਗਏ...ਨਵੇਂ ਵਿਆਹੇ ਜੋਤੇ ਦਾ ਚਾਅ ਇੱਕ ਖਿੱਚ...ਇਥੋਂ ਤੀਕਰ ਕੇ ਮੈਲ ਖਾਣੇ ਕੂਕਰ ਵੀ ਪੂਛਾ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਦਵਾਲੇ ਫਿਰਨ ਲੱਗੇ...ਇਹ ਕੱਠੀ ਜਿਹੀ ਹੋ ਕੋਲ ਡਠੀ ਸਾਣੀਂ

ਲੱਗੀ...ਏਡਾ ਵੀ ਕਾਹਦਾ ਮੌਨ ਵਰਤ...ਵਿਆਹ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ...ਕੱਢ ਕੇ ਬੋਤਾ!

ਬੋਤਾ ਹੰਭ ਗਿਆ...ਇੱਕ ਬਾਈਂ ਗੁੜ ਕੱਢਣ ਡਰੇ ਸੀ...ਖਲਿਆਰ ਲਿਆ...ਸੋਚਿਆ ਪਾਣੀ ਧਾਣੀ ਪਿਆ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ...ਗੰਨੇ ਲਾਉਂਦਾ ਬਾਪੂ...ਡੰਗਰ ਹਿੱਕਦਾ ਸੀਰੀ...ਚੂਰਾ ਖਿਲਾਰਦੀ ਬੋਝੇ...ਚੁੱਬੇ ‘ਚ ਛਾਨਣਾ ਫੇਰਦਾ ਨੌਕਰ...ਸਾਰੇ

ਮੰਜੀ ਦੇ ਪਾਵੇ ਵੱਲ ਬੈਠ ਗਈ...ਬੋਤੀ ਬਹੁਤ ਵਾਕਫ਼ੀ ਸੀ...ਆਖਣ ਲੱਗੇ ਫੌਜੀਆ ਇਸਨੂੰ ਆਖ ਦੂਜੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਜਵੇ...ਇਥੇ ਸਣ ਚੁੱਭਦਾ ਹੋਣਾ...!

ਦਸ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਐਵੇਂ ਲੰਘ ਗਏ...ਬੋਝੇ ਠੂਠੀ ਤੇ ਪੰਜ ਰੁਪਈਏ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈ ਆਈ ਤੇ ਝੋਲੀ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਅੱਥੇ ਸ਼ਗਨ ਪਾਏ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ...ਫੇਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਕਫ਼ੀਆਂ

ਚਾਅ ਮਲਾਰ ਪੁੱਛ ਪ੍ਰਤੀਤਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ...ਕੋਈ ਪੈਰਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖੀ ਜਵੇ ਤੇ ਕੋਈ ਲੰਮੇ ਘੁੰਡ ਅੰਦਰ ਚੱਲਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਏਧਰ ਓਧਰ...!

ਬੋਤੀ ਵਾਟ ਹੀ ਚੱਲੇ ਸਾਂ ਕੇ ਅੱਗਿਓਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਤੁਰੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਔਲੂੜ ਕੁੜੀਆਂ...ਸਾਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਵੇਖ ਪਾਸੇ ਹੋ ਕੇ ਹੱਸੀ ਜਾਵਣ...ਮੈਂ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲਿਆ...ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਆਖਣਗੀਆਂ...ਓਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ...ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾ ਦਿੱਤੀ ਇੱਕ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ...ਵੀਰਾ ਵਹੁਟੀ ਤੇ ਵਿਖਾ ਜਾ...!

ਮੈਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਜਤਾਈ...ਮੇਰੇ ਆਖੇ ਘੁੰਡ ਨੀ ਚੁੱਕਦੀ...ਤੁਸੀਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਵੇਖੋ...ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਲੱਤ ਉੱਚੀ ਬਾਂ ਲਾ ਸਾਈਕਲ ਖਲਿਆਰ ਲਿਆ...ਤਰਲੇ ਕੱਢੀ ਜਾਵਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਈ ਜਾਣ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮੂੰਹ ਵਿਖਾ ਦੇ...ਅਖੀਰ ਮਨ ਮੇਹਰ ਪਈ...ਮਾਤਾ ਜਿਹਾ ਘੁੰਡ ਚੱਕਿਆ ਫੇਰ ਲਮਕਾ ਲਿਆ...ਹਾਇ ਨੀ ਮੈਂ ਮਰਜਾਂ...ਏਡੀ ਸੋਹਣੀ...ਪਰ ਆਹ ਕੀ ਅੱਖੀਆਂ ਤੇ ਉਤਾਂਹ ਚੁਕੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ...!

ਮੈਂ ਚੱਲ ਅਗਲੀ ਵੇਰ ਸਹੀ ਆਖ ਪੱਲਾ ਛੁਡਾਇਆ...ਉਹ ਵੀ ਓਨੀ ਦੇਰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਵੇਖਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੀਕਰ ਅਸੀਂ ਓਹਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਏ...!

ਰੇਤਲਾ ਰਾਹ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਾਈਕਲ ਬੋਤਾ ਭਾਰਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਾ...ਇੱਕ ਵੇਰ ਫੇਰ ਖਲਿਆਰ ਲਿਆ...ਇਸਨੂੰ ਸਾਮਣੇ ਵਗਦੇ ਖਾਲ ‘ਤੇ ਬਣੀ ਵੱਟ ‘ਤੇ ਛਾਵੇਂ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ...ਘੁੰਡ ਓਜ ਦਾ ਓਜ...ਇਸ ਵੇਰ ਕਹਿਣਾ ਬੇਕਾਰ ਲੱਗਿਆ...ਉੱਤੋਂ ਫੱਗਣ ਦਾ ਚੜਾਅ...ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਣ ਕਰਕੇ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਆ ਗਿਆ...ਕੋਟੀ ਲਾਹ ਦਿੱਤੀ...ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਨਾਲ ਟਾਇਰ ਦੱਬਿਆ ਤਾਂ ਹਵਾ ਘੱਟ ਲੱਗੀ...ਨਲਕੀ ‘ਤੇ ਪੋਟਾ ਗਿੱਲਾ ਕਰਕੇ ਲਾਇਆ... ਵਾਲਵ ਵੀ ਠੀਕ ਸੀ...ਫੇਰ ਸੱਕ ਹੋਇਆ ਮਲਿਆਂ ਵਾਲੀ ਪੈਲੀ ਕੋਲ ਦੀ ਲੀਹ ਤੋਂ ਕੋਈ ਕੰਡਾ ਵੱਜ ਗਿਆ ਹੋਣਾ...!

ਇੱਕ ਮਗਰ ਹੁੰਦਤ ਹੋਲ ਉੱਤੋਂ ਕੱਚੀ ਰੇਤਲੀ ਲੀਹ ਤੇ ਦੁਜਾ ਫੂਕ ਘੱਟ...ਪੈਡਲ ਨਾ ਵੱਜੇ...ਅੱਗਿਓਂ ਨਹਿਰ ਵਾਲੇ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਸਾਈਕਲ ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ...ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜਵੰਦਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਬੜੇ ਸੁਖਮ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਅਸਲੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਘੱਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਟਣਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਲਾਜਵਾਬ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜਵੰਦਾ ਦਾ ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ’ ਕਾਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਾਟ...ਆਖਿਆ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਨਾ ਪੈਣਾ...ਫੇਰ ਓਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ...ਜੁੱਤੀ ਕਸੂਰੀ ਪੈਰੀਂ ਨਾ ਪੂਰੀ...ਹਾਏ ਰੱਬਾ ਵੇ ਸਾਨੂੰ ਤੁਰਨਾ ਪਿਆ...ਜਿਹਨਾਂ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਮੈਂ ਸਾਰ ਨਾ ਜਾਣਾ...ਓਹਨੀਂ ਰਾਹੀਂ ਵੇ ਮੈਨੂੰ ਤੁਰਨਾ ਪਿਆ...ਪਰ ਬੋਤਾ ਤੁਰ ਲਵੇ ਫੇਰ ਹੰਭ ਜਾਵੇ...!

ਅਖੀਰ ਨਹਿਰ ਵਾਲੇ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਅੱਪੜ ਗਏ...ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਵਗਦਾ ਪਾਣੀ...ਹੱਥ ਵਾਲੇ ਨਲਕੇ ਤੋਂ ਹੱਥ ਗਿੱਲੇ ਕਰ ਪੈਂਟ ਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਕਰੀਜ਼ ਸਵਾਰੀ ਕੀਤੀ...ਪੈਚਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਰੋਹੀ ਦਾ ਚੁੱਭਿਆ ਕੰਡਾ ਵਿਖਾਇਆ...ਕੋਲ ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ...ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬੋਲੀ ਦਾ ਬਾਪੂ...ਦੁੱਧ ਪੱਤੀ...ਵੇਸਣ...ਥੋਏ ਵਾਲੀ ਬਰਫ਼ੀ...ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੀ ਧੀ ਧਿਆਣੀ...ਸਾਰੇ ਸੰਕੋਚਦੀਂ ਜਿਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਤੁਰਦੇ ਬਣਨ...ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਪੈਸੇ ਆਖੇ ਤਾਂ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਗਿਆ...!

ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ‘ਤੇ ਅੱਪੜ...ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਜੋਸ਼...ਵੱਖਰਾ ਨਸ਼ਾ...ਵਿਲੱਖਣ ਖੁਸ਼ਬੋ...ਜੀ ਕਰੇ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਵਾਂ ਉਚੀਆਂ ਕਰ ਇੱਕ ਹੋਕ ਲਾਵਾਂ...ਘੁੰਡ ਚੱਕ ਲੈ ਪਤਲੀਏ ਨਾਰੇ...ਪੇਕਿਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਆ ਗਿਆ!

ਛੱਕੇ 'ਤੇ ਛੱਕੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਯੁਵਰਾਜ ਯੂਵੀ

ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਡ ਨਾਲ 'ਯੂਵੀ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਜੱਗੇ ਜੱਟ ਬਾਰੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਜੁੜੇ ਨੇ ਉਵੇਂ ਯੁਵਰਾਜ ਯੂਵੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ: ਯੂਵੀ ਜੱਟ ਨੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਣ ਜਾਣਾ ਘਰ ਘਰ ਪੁੱਤ ਜੰਮਦੇ। ਉਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਲਾਗੇ ਪਿੰਡ ਕਨੇਚ ਦੇ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੀਆ ਮੁੰਡਾ ਹੈ। ਯੂਵੀ ਕਮਾਲ ਦਾ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਸਟੂਆਰਟ ਬਰੈਡ ਦੀਆਂ ਛੇ ਬਾਲਾਂ 'ਤੇ ਛੇ ਛੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਮੈਚ ਹੋਣੇ ਜਾਂ ਬੰਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਐਸਾ ਮਾਅਰਕਾ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟਵੰਟੀ-20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਾਰਿਆ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਯੂਵੀ ਦੀ ਅੱਧ ਅਸਮਾਨੇ ਚੜ੍ਹੀ ਗੁੱਡੀ ਪੂਰੇ ਅਸਮਾਨ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਸੀ।

ਉਦੋਂ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਦਾ ਵਾਈਸ ਕੈਪਟਨ ਸੀ। 2007 ਦਾ ਵਰਲਡ ਟਵੰਟੀ-20 ਕੱਪ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਯੁਵਰਾਜ ਉਦੋਂ ਭਰ ਜੁਆਨ ਸੀ। ਮੈਚ ਕਹਿੰਦੀ ਕਹਾਉਂਦੀ ਟੀਮ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਉਸ ਟੀਮ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਜੱਦੀ-ਪੁਸ਼ਤੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਗੁੱਲੀ-ਡੰਡਾ ਤੇ ਖਿੱਦੇ-ਖੁੰਡੀ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 6 ਫੁੱਟ 2 ਇੰਚ ਉੱਚੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਖਿਡਾਰੀ ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕ੍ਰਿਕਟ 'ਚ ਐਸੀ ਕਲਾ ਵਰਤਾਈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ!

ਬਤੌਰ ਬੱਲੇਬਾਜ਼, ਗੇਂਦਬਾਜ਼, ਫੀਲਡਰ, ਗੱਲ ਕੀ ਉਹਦੀ ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਟੈਸਟ ਮੈਚਾਂ 'ਚ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਕ ਓਵਰ ਵਿਚ ਛੇ ਛੱਕੇ ਮਾਰੇ ਸਨ। ਪਰ ਵਰਲਡ ਟਵੰਟੀ-20 ਕੱਪ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕ੍ਰਿਸਮਾ 'ਕ੍ਰਿਕਟ ਕਿੰਗ' ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਮੈਚ 'ਚ ਕੇਵਲ 12 ਬਾਲਾਂ 'ਤੇ ਚੌਥੇ ਛੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ 50 ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਅਰਧ ਸੈਂਚਰੀ ਵੀ ਬਣਾਈ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਸੀ ਜੋ ਮਸੀ 15-16 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਟੁੱਟਿਆ। 2011 ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਚ ਇਕ ਮੈਚ ਐਸਾ ਖੇਡਿਆ ਜੀਹਦੇ 'ਚ ਅਰਧ ਸੈਂਚਰੀ ਮਾਰੀ ਤੇ 5 ਵਿਕਟਾਂ ਵੀ ਝਾੜੀਆਂ। ਉਸ ਕੱਪ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਅੱਠ ਪਾਰੀਆਂ ਖੇਡੀਆਂ ਤੇ 362 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ 5.02 ਦੇ ਸੰਜਮੀ ਰੇਟ ਨਾਲ 15 ਵਿਕਟਾਂ ਵੀ ਲਈਆਂ।

ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 12 ਦਸੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਰੁਸਤਮੇ ਹਿੰਦ ਕ੍ਰਿਕਟਰ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਫਿਲਮੀ ਐਕਟਰ ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਾਣਮੱਤਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਤੇ ਮਾਤਾ ਸ਼ਬਨਮ ਕੌਰ ਦਾ ਲਾਡਲਾ ਲਾਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਕਨੇਚ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਘਰ 'ਚ ਹੀ ਪੱਕਾ ਪਿੱਚ ਬਣਾ ਕੇ ਯੂਵੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡਣ ਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਬਾਪ ਕਈ ਵਾਰ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਏਨੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਕਿ ਯੂਵੀ ਦੀ 'ਬੱਸ' ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਆਖ਼ਰ ਉਹ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਹੀ ਰੰਗ ਲਿਆਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਯੂਵੀ ਦਾ ਵੀ ਜੱਸ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹਦੇ ਬਾਪ ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੇ ਕੋਚ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ। ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪਤਨੀਆਂ ਤੋਂ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਧੀ। ਯੂਵੀ ਦੀ ਐਕਟਿੰਗ ਪਤਨੀ ਹੇਜ਼ਲ ਕੀਚ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਇਕ ਧੀ ਤੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਹੈ।

ਯੁਵਰਾਜ ਨੇ ਮੁਢਲੀ ਕੋਚਿੰਗ ਆਪਣੇ ਬਾਪ

ਤੋਂ ਲਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਦਲੀਪ ਵੈਂਗਸਰਕਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਅਕੈਡਮੀ ਤੋਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਚਿੰਗ ਲੈਣ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜੀ ਟਰਾਫੀ ਲਈ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ 'ਚ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਾਰੀ ਖੇਡਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ 'ਡੱਕ' ਹੋ

ਗਿਆ। ਯਾਨੀ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਰਨ ਬਣਾਏ ਆਉਂਦਾ। ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਉਹ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਚਲਦਾ ਬਣਿਆ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਚੱਜ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤਾਂ 'ਨੋਰੀਆਂ' ਲਿਆਈ ਗਿਆ।

ਉਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦਾ ਨੰਬਰ ਹਰੇਕ ਮੈਚ ਵਿਚ 12 ਹੀ ਰਿਹਾ। ਯੂਵੀ ਦਾ 12 ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਖ਼ਾਸ ਲਗਾਓ ਸੀ। ਉਹ 1981 'ਚ 12ਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 12 ਤਾਰੀਕ ਨੂੰ ਸੈਕਟਰ 12 ਪੀਜੀਆਈ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੇਡ ਕੈਰੀਅਰ ਵਿਚ 12 ਨੰਬਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡੀ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਟਵੰਟੀ-20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਚ 12 ਗੇਂਦਾਂ ਉਪਰ ਹੀ ਅਰਧ ਸੈਂਚਰੀ ਮਾਰ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ 2012 'ਚ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ।

ਯੁਵਰਾਜ ਦਾ ਖੇਡ ਕਰੀਅਰ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ, ਉਮੀਦਾਂ, ਦੁਆਵਾਂ ਤੇ ਤਪੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਫਲ ਹੈ। ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਖੁਦ 1983 ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ 'ਚ ਚੁਣਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅਧੂਰਾ ਸੁਫਨਾ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਆਖ਼ਰ ਯੂਵੀ ਨੇ 2011 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਸਾਕਾਰ ਕੀਤਾ।

ਯੂਵੀ ਖਬਰੂ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਸੀ ਤੇ ਖਬਰੂ ਹੀ ਗੇਂਦਬਾਜ਼। ਉਹ ਨਾ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਵਜੋਂ ਓਪਨਰ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਵਜੋਂ ਓਪਨਰ। ਪਰ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕਤ ਬਾਲ ਜਾਂ ਬੱਲਾ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜੁੱਸੇ ਦਾ ਤਕਤਾ ਸੀ ਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਪਾਰੀਆਂ ਖੇਡਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਖੇਡਦਾ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਸੀ ਪਰ ਗੱਲ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਲਰਾਉਂਡਰ ਖਿਡਾਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ

ਵਰਤ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਉਹ 1996-97 ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਤੇ ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਲਗਭਗ ਵੀਹ ਵਰ੍ਹੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜੀ ਟਰਾਫੀ ਦੇ ਮੈਚ 2018-19 ਤਕ ਖੇਡੇ। ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਮੈਚ 2000 ਤੋਂ 2017 ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ। ਯੂਵੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾ ਮੈਚ 3 ਅਕਤੂਬਰ 2000 ਨੂੰ ਕੀਨੀਆ ਵਿਰੁੱਧ ਖੇਡਿਆ। ਉਦੋਂ ਉਹ ਕੇਵਲ 17 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟੈਸਟ ਮੈਚ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵਿਰੁੱਧ 16 ਅਕਤੂਬਰ 2003 ਨੂੰ ਖੇਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। 2012 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹ ਆਪਣਾ ਆਖ਼ਰੀ ਟੈਸਟ ਮੈਚ ਖੇਡਿਆ। 2007 ਵਿਚ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਖ਼ਿਲਾਫ ਟੈਸਟ ਮੈਚ ਤੇ 2017 ਵਿਚ ਵੈਸਟ ਇੰਡੀਜ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਮੈਚ ਖੇਡੇ।

2003 ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਯੋਰਕਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਕਾਉਂਟੀ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ। 2008-10 ਤੇ 2018 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕਿੰਗਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਿਆ। 2014 ਵਿਚ ਰਾਇਲ ਚੈਲੇਂਜਰਜ਼ ਬੰਗਲੌਰ ਵੱਲੋਂ, 2015 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਡੇਅਰ ਡੈਵਿਲਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਤੇ 2016-17 ਵਿਚ ਸਨਰਾਈਜ਼ਰਜ਼ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਿਆ। 2018 'ਚ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ ਕਿੰਗਜ਼ ਵੱਲ ਆ ਗਿਆ। 2019 ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਇੰਡੀਅਨਜ਼, 2019 ਟੋਰਾਂਟੋ ਨੈਸ਼ਨਲਜ਼ ਤੇ 2019 ਵਿਚ ਮਰਾਠਾ ਅਰੈਬੀਅਨਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਿਆ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਖੇਡਿਆ ਹਰ ਥਾਂ ਉਹਦਾ ਸੁਕੋਤ ਨੰਬਰ 12 ਹੀ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 7 ਪਲੇਅਰਜ਼ ਆਫ਼ ਦਾ ਸੀਰੀਜ਼ ਅਵਾਰਡ ਜਿੱਤੇ ਜੋ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੇਵਲ ਸੌਰਵ ਗੰਗੂਲੀ ਨੇ ਜਿੱਤੇ ਸਨ।

2011 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਹਦੀ ਗੁੱਡੀ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਖੱਬੇ ਫੇਫੜੇ ਦੀ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਲਪੇਟੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਅਸੁਕੇ ਉਹਦੇ ਕਿ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਉਲਟੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮਿਥੇ ਮੈਚ ਪੂਰੇ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ 'ਯੂਵੀ ਦੀ ਗ੍ਰੇਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਫਿਰ ਘਰਦਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਉਤੇ ਉਹਦਾ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਬੋਸਟਨ ਤੇ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲਿਆ। ਕੀਮੋਥੈਰੇਪੀ ਦਾ ਸਾਈਕਲ ਪੂਰਾ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਮੁੜ ਅਪ੍ਰੈਲ 2012 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਲੱਗਾ। 2012 ਦੇ ਵਰਲਡ ਟਵੰਟੀ-20 ਮੈਚਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵਿਰੁੱਧ ਖੇਡਿਆ। ਤਦ ਤਕ ਉਹ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਟੱਪ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹਦਾ ਹੌਸਲਾ 20-25 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਗਭਰੂਆਂ ਵਰਗਾ ਸੀ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਖੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ 2012 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਜਨ ਅਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। 2014 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਦਮ ਸ਼੍ਰੀ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 2014 ਵਿਚ ਹੀ ਆਈਪੀਐੱਲ ਦੀ ਬੋਲੀ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਯੁਵਰਾਜ ਦੀ ਖਰੀਦ 14 ਕਰੋੜ ਰੁਪਈਆਂ ਤਕ ਚਲੀ ਗਈ ਜੋ ਰੋਇਲ ਚੈਲੇਂਜਰਜ਼ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਿੱਤੀ। 2015 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਕੈਪੀਟਲਜ਼ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 16 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ। ਮਹਿੰਗਾ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਉਹਦਾ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਇਲਜ਼ ਨੇ ਫਰਵਰੀ 2021 ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸ ਮੋਰਿਸ ਨੂੰ ਸਵਾ 16 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕੇ ਤੋੜਿਆ। ਫਰਵਰੀ 2014 ਵਿਚ ਯੁਵਰਾਜ ਨੂੰ 'ਫਿੱਕੀ' ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 'ਮੋਸਟ ਇੰਸਪਾਇਰਿੰਗ ਸਪੋਰਟਸ ਪਰਸਨ ਆਫ਼ ਦਾ ਯੀਅਰ' ਦੇ ਖ਼ਿਤਾਬ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਜੂਨ 2017 ਵਿਚ 36 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਵੈਸਟ ਇੰਡੀਜ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣਾ ਆਖ਼ਰੀ ਮੈਚ ਖੇਡਿਆ। ਗਲੋਬਲ ਟੀ-20 ਕੈਨੇਡਾ, ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਖੇਡਣ ਕਰਕੇ ਤੇ ਆਬੂ ਧਾਬੀ ਟੀ-10 ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਅਰਬ ਐਮੀਰੇਟਸ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਈਪੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਖੇਡਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਆਖ਼ਰ ਉਹ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ 10 ਜੂਨ 2019 ਦੇ ਦਿਨ ਕ੍ਰਿਕਟ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ।

ਕਈ ਕ੍ਰਿਕਟ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੱਚਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਥਾਂ ਟੈਨਿਸ ਤੇ ਰੋਲਰ ਸਕੇਟਿੰਗ ਉਹਦੀਆਂ ਮਨਚਾਹੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਕਟ ਉਹਦੀ ਨਹੀਂ, ਉਹਦੇ ਬਾਪ ਦੀ ਮਨਚਾਹੀ ਖੇਡ ਸੀ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਅਧੂਰੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਉਹਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੇ। ਉਸ ਨੇ ਯੂਵੀ ਦੇ ਅੰਡਰ-14 ਰੋਲਰ ਸਕੇਟਿੰਗ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਿੱਤੇ ਮੈਡਲ ਵਗਾਹ ਮਾਰੇ ਸਨ ਕਿ ਪੁੱਤਰਾ ਕੁਝ ਬਣਨਾ ਏ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡ। ਤਦੇ ਪਿਉ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਮੱਲੋਜ਼ੇਰੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕੋਚ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪਿਉ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬੋਲਚਾਲ ਕਦੇ ਚੱਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦੇ ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਭ੍ਹੇ ਵਾਲਾ ਜੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਗੁਮਾਨ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਪਲੇਨੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ-ਲਿਖਾਉਣ ਤੇ ਖਿਡਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡੀ। ਯੁਵਰਾਜ ਕੌਮਰਸ ਦਾ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਡੀਏਵੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਤੇ ਡੀਏਵੀ ਕਾਲਜ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਖਿਡਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜੇਤੂ ਭਾਰਤੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਕਪਿਲ ਦੇਵ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। 12 ਨਵੰਬਰ 2015 ਨੂੰ ਯੁਵਰਾਜ ਦੀ ਮੰਗਣੀ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਐਕਟਰੈਸ ਹੇਜ਼ਲ ਕੀਚ ਨਾਲ ਹੋਈ ਅਤੇ 12 ਦਸੰਬਰ 2015 ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ। 12 ਨੰਬਰ ਉਹਦਾ ਕਿਸਮਤੀ ਨੰਬਰ ਜੁ ਹੋਇਆ! ਯੂਵੀ ਜੋੜੇ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਓਰੀਅਨ ਦਾ ਜਨਮ 25 ਜਨਵਰੀ 2022 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਧੀ ਔਰਾ 25 ਅਗਸਤ 2023 ਨੂੰ ਜੰਮੀ।

ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਿਸੇ ਟੈਸਟ ਮੈਚ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਕੋਰ 203 ਬਾਲਾਂ ਉਤੇ 169 ਦੌੜਾਂ ਦਾ ਹੈ। 2007-2009 ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਅੱਵਲ ਨੰਬਰ ਖਿਡਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। 2011 ਆਈਸੀਸੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 362 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸੈਂਚਰੀ ਤੇ ਅਰਧ ਸੈਂਚਰੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਏਨੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ 15 ਵਿਕਟਾਂ ਵੀ ਲਈਆਂ। 10 ਜੂਨ 2019 ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਲੈਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਮੈਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ 400 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਚ ਖੇਡਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਮੈਨੂੰ 2004 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਖੇਡਿਆ ਪਹਿਲਾ

ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ
ਮਹਾਨ
ਖਿਡਾਰੀ

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 647-785-1661

ਟੈਸਟ ਮੈਚ ਵੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇਗਾ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾ ਸੈਂਕੜਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਨਾ 2007 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਰੁੱਧ ਸਟੂਆਰਟ ਦੀਆਂ 6 ਬਾਲਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰੇ 6 ਛੱਕੇ ਕਦੇ ਭੁੱਲਣਗੇ ਤੇ ਨਾ 2011 ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਫਾਈਨਲ ਭੁੱਲੇਗਾ।

ਚੰਗੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮਾਤੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਚੀਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇਗੀ ਜੋ 2014 ਵਰਲਡ ਟੀ-20 ਦੇ ਲੰਕਾ ਵਿਰੁੱਧ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਵਿਚ ਪਈ ਸੀ। ਉਥੇ ਮੈਂ 21 ਬਾਲਾਂ 'ਤੇ ਕੇਵਲ 11 ਦੌੜਾਂ ਹੀ ਬਣਾ ਸਕਿਆ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕ੍ਰਿਕਟ ਨਹੀਂ, ਕੈਂਸਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਜੋਗਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ 2024 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਰਲਡ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਆਫ਼ ਲੀਜ਼ੇਂਡਜ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਚੈਂਪੀਅਨਜ਼ ਟੀਮ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਕਰ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਚੈਂਪੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ ਨੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਟੈਸਟ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 33.92 ਦੀ ਔਸਤ ਨਾਲ 1900 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 3 ਸੈਂਚਰੀਆਂ ਤੇ 9 ਵਿਕਟਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਕ ਰੋਜ਼ਾ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 36.55 ਦੀ ਔਸਤ ਨਾਲ 8701 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 14 ਸੈਂਚਰੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ 111 ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ। ਟੀ-20 ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ 28.2 ਦੀ ਔਸਤ ਨਾਲ 1177 ਦੌੜਾਂ, 8 ਹਾਫ਼ ਸੈਂਚਰੀਆਂ ਤੇ 28 ਵਿਕਟਾਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਸੀ। ਚੌਥੇ ਛੱਕੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਯੂਵੀ 2011 ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਕੈਂਸਰ ਕਾਰਨ ਖੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਹੀ ਖੇਡਿਆ ਸੀ।

ਯੁਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿਤਵਾਏ। ਜਿਸ ਦੇ ਇਵਜ਼ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ 'ਮੈਨ ਆਫ਼ ਦਾ ਵਰਲਡ ਕੱਪ' ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲੇ। ਉਸ ਕੋਲ ਆਈਸੀਸੀ ਦੀਆਂ ਸਭਨਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟਰਾਫੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਦਿ ਟੈਸਟ ਆਫ ਮਾਈ ਲਾਈਫ ਫਰੌਮ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੂ ਕੈਂਸਰ ਐਂਡ ਬੈਕ' ਲਿਖੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਖੇਡ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਪੁੱਲ, ਫਲਿੱਕ ਕੇ ਕੱਟ ਸ਼ਾਟ ਮਾਰਨ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਸੁੱਟੀ ਗੇਂਦ ਨੂੰ ਬਾਉਂਡਰੀ ਟਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜੁਝਾਰੂ ਜੋਧਾ ਸੀ। ਯੁਵਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੇਡ ਕਰੀਅਰ ਦੌਰਾਨ ਘਰੇਲੂ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੈਚਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੁੱਲ 38,263 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 62 ਸੈਂਕੜੇ ਤੇ 212 ਅਰਧ ਸੈਂਕੜੇ ਹਨ। ਸਿਕਸਰ ਕਿੰਗ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਯੁਵਰਾਜ ਨੇ 512 ਛੱਕੇ ਤੇ 1631 ਚੌਕੇ ਜੜੇ। ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ 435 ਵਿਕਟਾਂ ਲਈਆਂ ਤੇ ਫੀਲਡਿੰਗ ਕਰਦਿਆਂ 440 ਕੈਚ ਬੋਢੇ। ਅੰਡਰ-19 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਤੇ ਆਈਸੀਸੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਚ 'ਮੈਨ ਆਫ ਦਿ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ' ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲੇ। ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ: ਯੂਵੀ ਜੱਟ ਨੀ ਕਿਸੇ ਬਣ ਜਾਣਾ ਘਰ ਘਰ ਪੁੱਤ ਜੰਮਦੇ!

ਜਦੋਂ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾ ਨੇ ਪੁਆਈ ਭਾਊ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ!

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਇੱਕ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਆਇਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੇ ਸਨ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਹੀ ਕਹਿ ਲਵੇ। ਦੂਜਾ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾ ਦੀ ਬੋਲਬਾਣੀ ਵੀ ਪਿਉਰ ਪੌਡੂ ਮਝੈਲ ਜੱਟੀਆਂ ਵਾਲੀ ਸੀ।

ਹਰ ਆਮ ਖਾਸ ਨਾਲ ਬੱਸ 'ਚ ਘੁਲ-ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਸਵਾਰੀ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹ ਜਿਸ ਬੱਸ 'ਤੇ ਰੁਟੀਨ ਵਾਈਜ਼ ਅੰਬਰਸਰੋਂ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਕੁਦਰਤੀ ਉਹ ਬੱਸ ਦਾ ਡਰੈਵਰ ਬਦਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਹਦੀ ਮਾਤੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾ ਵੀ ਮੂਹਰੇ ਬੈਠ ਗਏ ਡਰੈਵਰ ਸੀਟ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੂਜੀ-ਤੀਜੀ ਸੀਟ 'ਤੇ।

ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਸੋਹਣੀ ਸਵਾਰੀ ਵੇਖ

ਕੇ ਡਰੈਵਰ ਭਾਊ ਨੇ ਵੀ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ'ਤਾ। ਗੱਡ ਲੀ ਅੱਖ ਸੀਸੇ 'ਚੋਂ ਤੇ ਜਿਉਂ ਲੱਗਾ ਅੰਬਰਸਰੋਂ ਟਰਾਈਆਂ ਮਾਰਣ। ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਭਾਊ ਮੱਛਰ ਗਿਆ। ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾ ਵੀ ਕਿਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਹੱਸ ਪਏ। ਭਾਊ ਕਹਿੰਦਾ, 'ਗੱਲ ਬਣਗੀ।'

ਹਰੀਕੇ ਆ ਕੇ ਬੱਸ 2 ਕੁ ਮਿੰਟ ਰੁਕਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਡਰੈਵਰ ਭਾਊ ਨੇ ਪਰਚੀ 'ਤੇ ਨੰਬਰ ਲਿਖ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਸੀਸੇ ਦੀ ਬਾਰੀ ਬਾਣੀ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਪਰਚੀ ਸੁਟੀ ਤੇ ਆਪ ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਜ਼ੀਰਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਜ਼ੀਰਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ। ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ ਭਾਊ ਬੱਸ 'ਚੋਂ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਕਰਾਉਣ ਨੂੰ

ਫਿਰੇ। ਜਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ ਬੱਸ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਅੱਗੋਂ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾ ਦੇ ਗੰਨਮੈਨ ਵੀ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਬੱਸ ਖੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਗੰਨਮੈਨ ਭੱਜ ਕੇ ਬੱਸ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵਗੇਰਾ ਫੜਨ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਡਰੈਵਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬੀਬੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਫਸਰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਡਰੈਵਰ ਨੂੰ ਵੀ ਝਣਕਾਰੇ ਜਿਹੇ ਪੈਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੰਮ ਕਿਤੇ ਪੁਠਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲਿਆ। ਦਵਾ-ਦਵ ਉਤਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤੇ ਉਧਰੋਂ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾ ਵੀ ਗੱਡੀ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ 'ਅੱਡਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੱਦੇ।'

ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾ ਅੱਡਾ ਇੰਚਾਰਜ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ 'ਆਹ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਮੇਰੇ ਬੈਠਦੇ ਹੀ।'

ਬੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਭਾਊ ਨੂੰ ਵੀ ਆਉਣ ਤਰੇਲੀਆਂ।

ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ ਡਰੈਵਰ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾ ਕਹਿੰਦੇ 'ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਉਵੇਂ ਹੀ ਦੇਖ ਜਿਵੇਂ ਬੱਸ 'ਚੋਂ ਦੇਖਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਵੇਂ ਮੁੱਛਾਂ ਸਵਾਰ ਤੇ ਉਵੇਂ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰ।'

ਡਰੈਵਰ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਨੌਂ ਗਜੇ ਪੀਰ ਦੇ ਮਸਤ ਪਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦਾ 'ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲਿਓ, ਗਲਤੀ ਹੋਗੀ ਬਖਸ਼ ਲਉ, ਪਰ ਬੱਸ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ।' ਕਹਿੰਦਾ 'ਜੀ ਸਜ਼ਾ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਦਿਉ ਪਰ ਬੱਸ 'ਤੇ ਨਾ ਆਇਆ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੰਬਰਸਰ ਡੀਪੂ ਆਲੇ ਤਾਂ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਈ ਭੁਗਤਿਆ ਕਰਨਗੇ।'

-ਹਰਜੋਤ

ਕਵਿਤਾ ਵਰਗੀ ਪੱਤਝੜ

ਪੱਤਝੜ, ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਸੱਭ ਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਕਵਿਤਾ। ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਭਾਗ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ। ਕਾਇਨਾਤ ਦਾ ਮਨਮੋਹਕ ਨਮੂਨਾ। ਵਿਭਿੰਨ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਵਾਲੀ ਰੰਗਤ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼। ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਭਾਵੁਕ ਮਨੁੱਖ ਖੁਦ ਵੀ ਕਵਿਤਾ ਕਵਿਤਾ ਹੋਣਾ ਲੋਚਦਾ। ਜਦ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਪਸਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਇਨਾਤ ਵੀ ਕਾਵਿਕ ਰੰਗਣ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਜਾਂਦੀ।

ਪੱਤਝੜ ਕਦੇ ਬਾਹਰੀ ਤੇ ਕਦੇ ਅੰਤਰੀਵੀ। ਕਦੇ ਰੰਗੀਨ ਤੇ ਕਦੇ ਘਸਮੈਲੀ। ਕਦੇ ਉਦਾਸ ਤੇ ਕਦੇ ਹੁਲਾਸ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੋਰਵਾ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਸੁਗਮ ਸੁਨੇਹਾ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵਿਛੜਨ ਦੀ ਪੀੜਾ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਿਸਮਾਦ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਤੇ ਪਰਤਾਂ ਨੇ ਪੱਤਝੜ ਦੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਕਿਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ, ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਚੋੜਨਾ, ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਦੀ ਕਬਰ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨਾਉਣਾ, ਇਹ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ। 'ਕੇਰਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ':

ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਮੈਂ ਪੱਤਝੜ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂ
ਕਵਿਤਾ
ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਘੁੱਲੇ ਹੋਣ,
ਕੁਝ ਸੂਹੇ, ਕੁਝ ਪੀਲੇ, ਕੁਝ ਸੰਦਲੀ, ਤੇ ਕੁਝ ਭੂਰੇ।
ਰੰਗ ਜੋ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਤਸ਼ਬੀਹ,
ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਦਬੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਹਾਂ
ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਘੜਦੀ ਤਕਦੀਰੀ ਤਸਵੀਰ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵਚਿੱਤਰ
ਮਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ
ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੰਵੇਦਨਾ 'ਚ ਧਰਦੇ
ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਅਲੋਕਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਨਾਲ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦੇ
ਤੇ ਜੀਵਨ ਅਲੋਕਾਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਮੁਖਾਬਤ ਹੁੰਦਾ।
ਇਹ ਪੱਤਝੜ ਦੀ ਕਵਿਤਾ
ਦਰਅਸਲ ਮੇਰੀ ਅੰਦਰਲੀ ਪੱਤਝੜ ਦਾ ਸ਼ਬਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ
ਪਰ ਇਹ ਪੱਤਝੜ ਉਦਾਸ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ
ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਲਾਸ ਨਾਲ ਭਰੀ
ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਆਸ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼
ਸੁਖਨ, ਸਹਿਜ, ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤੇ ਸਕੂਨ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦਿੰਦੀ
ਇਹ ਪੱਤਝੜੀ ਕਵਿਤਾ
ਸੂਹੇ ਰੰਗ ਬਿਖੇਰਦੀ
ਮੇਰੇ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਛੇੜਦੀ
ਦਿਲਦਾਰੀ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਪਦੀ
ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਖੇਡਿਆਂ ਨਾਲ ਹੁਲਾਰਦੀ
ਤਲੀ ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਦਾਤ ਪਾਉਂਦੀ
ਮੱਥੇ ਤੇ ਤਕਦੀਰਾਂ ਉਘਾੜਦੀ
ਇਕ ਦਿਨ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਜਾਂਦੀ
ਪਰ
ਇਹ ਅਲਵਿਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਆਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ
ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਲਵਿਦਾ ਵਿਚ ਸਿੰਮਦਾ ਹੈ
ਬਹਾਰ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ।

ਅਕਸਰ ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਉਤਰੀ ਪੱਤਝੜ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੀਕ ਸੀਮਤ। ਬਿਰਖਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡਿਆਂ ਤੇ ਛਾ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵੈਰਾਨਗੀ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ। ਇਸਦੇ ਪਿੰਡੇ ਤੇ ਲੱਬਣ ਵਾਲੇ ਹਰਿਆਵਲੇ ਬਾਣੇ ਦੇ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਨੰਗੇ ਪਿੰਡੇ ਬਰਫ਼ਾਂ ਦੀ ਸੀਤ ਹੰਢਾਉਂਦੇ। ਬਿਰਖ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਮੱਧਦੀ ਅੰਗ ਦਾ ਹੀ ਕਮਾਲ ਕਿ ਉਹ ਮੌਸਮ ਪਰਤਣ ਦੀ ਆਸ ਤੇ ਫਿਰ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਲਈ ਨੈਣ ਵਿਛਾਉਂਦਾ। ਕਰੂੰਬਲਾਂ ਨਾਲ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣ, ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਦੀ ਹਵਾ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਮਾਨਣ ਦੀ ਚਾਹਤ ਸਜਾਈ ਰੱਖਦਾ।

ਪੱਤਝੜ ਆਉਣ 'ਤੇ ਬਿਰਖ ਕਦੇ ਵੀ ਉਦਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਨ ਜਾਂ ਅਫਸੋਸ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਰਖ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਤੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਥ ਵਿਚ ਹਰ ਪਲ ਨੂੰ ਮਾਨਣਾ। ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਕਿ ਹਰ ਪੱਤਝੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹਾਰ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਸਿਰਫ਼ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਆਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਪਰਤਦਿਆਂ ਪਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਚਿੰਤ ਵਿਚ ਧਰਵਾਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਿਛੜਨ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਮਿਲਾਪ ਵਰਗਾ ਵਿਸਮਾਦ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਮਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਠ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੱਤਝੜ ਦੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਵੀ ਬਹਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਲਿਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਬਰੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਰੱਕੜਾਂ ਨੂੰ ਲਹਿਰਾਉਂਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਗਨ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਕਦੇ ਦੇਖਣਾ! ਪੱਤਝੜ ਵਿਚ ਦਰੱਖਤ ਤੋਂ ਡਿਗਦੇ ਪੱਤੇ ਵਗਦੀ ਹਵਾ ਨਾਲ ਨੱਚਦੇ ਹੋਏ ਧਰਤੀ ਦੀ ਬੁਕਲ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੇ। ਜਰਾ ਦਰੇਗ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਿਰ ਪਰਤ ਆਉਣਾ ਏ।

ਪੱਤਝੜ ਵਿਚ ਸੋਨਰੰਗੇ ਅਤੇ ਸੂਹੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸੱਤਰੰਗੀ, ਬਿਰਖ 'ਤੇ ਧਰਤ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਧਰ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਪੱਤਝੜ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਆ।

ਪੱਤਝੜ ਵਿਚ ਬਿਰਖ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪੁਰਾਣੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਨਵੇਂ ਆਉਣਗੇ।

ਪੱਤਝੜ ਦਰਅਸਲ ਇਕ ਪੜਾਅ ਹੈ ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜੀ ਕਦੇ ਵੀ ਸਦੀਵ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਸਨੇ ਲੰਘ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜਖੀਰਾ ਸਾਡੇ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੀ ਕਿੱਲੀ 'ਤੇ ਟੰਗ ਜਾਣਾ ਕਿ ਪੱਤਝੜ ਦੇ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਜੀਵਿਆ? ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਸਿਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਅਪਣਾਇਆ? ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜੀਵਨੀ ਪੱਤਝੜਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਖੁਸ਼ਆਮਦੀਦ ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਬਹਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਤਣ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋਣਾ?

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਜੀਵਨ ਕਦੇ ਵੀ ਇਕਸਾਰ ਨਹੀਂ। ਕਦੇ ਇਸਦੇ ਵਿਹੜੇ ਬਹਾਰ ਦੀ ਦਸਤਕ, ਕਦੇ ਪੱਤਝੜ ਦੀ ਹੱਲਚੱਲ,

ਕਦੇ ਤੱਪਦੀਆਂ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਕਦੇ ਹੱਡ-ਚੀਰਵੀਂ ਸੀਤ। ਕਦੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਖੇਡਿਆਂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਨਾ। ਕਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਹੂੰਗਰ ਅਤੇ ਕਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਹੋਕਰਾ। ਕਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਕੂਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕੁਝ ਅਸਫ਼ਲਤਾਵਾਂ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਸੱਚ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਆਸ ਦਾ ਬੇਦਾ ਹੋਣਾ। ਕਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਉਗਣਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਉਗੀਆਂ ਖਾਈਆਂ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੀਵਨ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਬਰਕਰਾਰ। ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰੁੱਕਦੀ, ਬੱਕਦੀ, ਅੱਕਦੀ ਜਾਂ ਝੱਕਦੀ। ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਪੈਤ-ਚਾਲ ਨੂੰ ਸਾਵਾਂ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਵਿਚੋਂ ਨਵੀਆਂ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਦੀ ਸੁਗਤ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਤੌਰ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਲਈ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜੁਟਾਉਂਦੀ।

ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਸਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਕੋਈ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਅ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਠਹਿਰਾਅ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁਪਨੇ, ਸੱਧਰਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਫ਼ਲਤਾਵਾਂ। ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਅਹਿਮ। ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਿਸਮਤ ਬਦਲਦਿਆਂ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅਕੀਦੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪਾਉਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਦਾ ਹਾਣੀ ਹੋਵੇ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪਤਝੜ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਹਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬੰਦੇ ਦੀ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਪੱਤਝੜ ਵਿਚੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਤਲੀ ਤੇ ਮਾਯਾਸੀ ਉਗਦੀ ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੰਗੀਨੀਆਂ ਦਾ ਝਾਉਲਾ ਪੈਦਾ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਸ ਅਤੇ ਮੁਰਾਦ ਮਨਫ਼ੀ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਦ ਤੇ ਇੰਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੱਤਝੜ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸੁਖਨ, ਸਹਿਜ, ਸੁਹਜ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਪੱਤਝੜ ਤੋਂ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਪੱਤਝੜ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਬਹਾਰ ਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਲਾਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੁੰਦਾ ਉਸ ਲਈ ਪੱਤਝੜ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਨ ਦਾ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਬਿਰਤੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ।

ਪੱਤਝੜ ਵਿਚ ਪੱਤੇ ਬਿਰਖ ਨੂੰ ਇੰਝ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿੰਦੇ; ਹਰੇ ਕਚੂਰ ਪੱਤੇ ਰੁੱਮਕਦੀ ਵਾਅ 'ਚ ਗਾਉਂਦੇ। ਤੇ ਫਿਜ਼ਾ ਦੀ ਝੋਲੀ ਯੁੱਗ ਜਿਉਣ ਦਾ ਨਿਉਂਦਾ ਪਾਉਂਦੇ। ਪੱਤੇ ਰੰਗ ਵਟਾਉਂਦੇ ਬਿਰਖ 'ਤੇ ਸੱਤਰੰਗੀ ਸਜਾਉਂਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਮਲਕਤੋਂ ਜਹੇ ਵਾਅ ਦੀ ਕੰਨੀ ਫੜ੍ਹ ਟਾਹਣੀ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਆਖਰੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਤੁੱਰਦਿਆਂ ਬਿਰਖ ਨੂੰ ਢਾਹਸ ਬੰਨ੍ਹਾਉਂਦੇ; 'ਰੁੱਤ ਬਦਲੀ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਆਵਾਂਗੇ ਟਾਹਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜਾਵਾਂਗੇ ਤੇ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਗੀਤ ਗਾਵਾਂਗੇ।' ਪੱਤੇ ਅਲਵਿਦਾ ਇੰਝ ਕਹਿੰਦੇ ਆ।

ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਪੱਤਝੜ ਕਲਮ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਪਨਪਦੀ ਜਦ ਕੋਈ ਵੀ ਅੱਖਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਦਾ ਰੂਪ ਵਟਾਉਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਇਹੀ

ਮੁਨਕਰੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅੰਤਰੀਵ ਫਰੋਲਣ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਾਪਰਦੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੀਝ ਨਾਲ ਦੇਖਣ-ਘੋਖਣ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਅਸੀਮ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਣ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮੋਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਬੋੜ੍ਹਚਿਰੀ ਪੱਤਝੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਲਮ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਅਜੇਹੀ ਕਿਣਮਿਣ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਅਲੋਕਾਰੀ ਕਿਰਤਾਂ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਵਰਕਿਆਂ ਦਾ ਹਾਸਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ।

ਖਦੇ-ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪੱਤਝੜ ਅਜੇਹੀ ਹਾਵੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਮਾਨਸਿਕ ਵਰਤਾਰਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੋੜ੍ਹਚਿਰਾ। ਸਮਾਂ ਬਦਲਦਾ, ਹਾਲਾਤ ਪਾਸਾ ਵੱਟਦੇ, ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਮਈ ਰੰਗਤ ਮਨ ਦੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਬਦਲਦੀ। ਮਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸਾਰੂ ਬਦਲਾਅ ਹੀ ਨਕਾਰਤਮਿਕਤਾ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ, ਬਹਾਰ ਦੀ ਸੰਦਲੀ ਸੂਹ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਮਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਬਦਲਾਅ ਹੀ ਦਰਅਸਲ ਮਨ ਵਿਚਲੀ ਪੱਤਝੜ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਦੇ ਦਿੱਸਹੱਦੇ ਵਿਸਥਾਰਨ ਦਾ ਸਬੋਧ ਬਣਦਾ।

ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਹ ਪੱਤਝੜ ਬੰਦੇ ਨੂੰ, ਬਿਰਖਾਂ ਨੂੰ, ਬਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਬਹੁਤਾਤਾਂ ਨੂੰ। ਸਿਰਫ਼ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੋਵੇ। ਕਦੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਕੂਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕੱਚੀਆਂ ਲਗਰਾਂ ਦੀ ਕੋਮਲਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਇਮਤਾ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਖਸੂਸ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ ਕਰੋ, ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਕਰਮ ਵਿਚਲੀ ਅੱਖਤਤਾ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਤਤਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਦੇ ਪੱਤਝੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਿੱਤੇ ਹੋਏ ਫੁੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਦੇਖਣਾ। ਇਹੀ ਨਜ਼ਾਰੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਮਾਨਣ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਦੇ ਬਹਾਰ ਆਈ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਪੱਤਝੜ ਨੂੰ ਕੋਸਦੇ ਰਹੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਨਾਲ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰਲੀ ਬਦਬੂ ਨੇ ਮਹਿਕ ਦੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਜੁ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਖ਼ਲਜਗਣ ਵਿਚ ਅਜੇਹੇ ਉਲਝੇ ਕਿ ਪੱਤਝੜ ਨੂੰ ਹੀ ਕੋਸਦੇ ਰਹੋ ਪਰ ਪੱਤਝੜ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਨ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਰੰਗ-ਬਰੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸਣ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਰਹੋ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਰ ਪੱਤਝੜ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਬਹਾਰ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਸਨੇ ਵਕਤ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਹਾਸਲ ਨਾਲ ਕਾਇਨਾਤ ਨੂੰ ਸੂਹੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਬੰਦਿਆ ਕਦੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਉਡੀਕ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰ। ਫਿਰ ਦੇਖਣਾ ਤੇਰੇ ਲਈ ਹਰ ਪੱਤਝੜ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬਹਾਰ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਦਾ ਜਲੋਲ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੂੰ ਹਰ ਪੱਤਝੜ ਨੂੰ ਮਾਨਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿਰਫ਼ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਖਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੱਤਝੜ ਆ ਠਹਿਰਦੀ। ਪਰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚਲੀ ਪੱਤਝੜ ਦੇ ਉਤਰਨ 'ਤੇ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਬਹਾਰ ਵਿਚ ਵਟਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਪੱਤਝੜ ਸਾਡੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਅਤੇ ਤਮੰਨਾਵਾਂ ਵਿਚਲਾ ਅਸਾਵਾਪਣ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ, ਨਿਭਾਉਣ, ਅਪਨਾਉਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਤਾ ਅਤੇ

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਪਾਹੁਲਤਾ ਨੂੰ ਰੂਹੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣ ਤੋਂ ਆਨਾ-ਕਾਨੀ ਕਰਦੇ। ਜਦ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਪੱਤਝੜ ਦਾ ਆਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ। ਪਰ ਜਦ ਅਸੀਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿਬਰੀ ਅਤੇ ਰੂਹਦਾਰੀ ਦਾ ਨਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਰਗੀ ਬਣਾਂਗੇ ਤਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਦਾ ਵਾਰਾ-ਪਹਿਰਾ ਰਹੇਗਾ।

ਪੱਤਝੜ ਸਾਡੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਜਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅਸਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧੁਆਂਖੇ। ਕਦੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸਫ਼ਰ ਲਈ ਸਰਾਪ ਨਾ ਬਣੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਵਾਜ਼, ਜਿਉਣ-ਅੰਦਾਜ਼ ਅਤੇ ਜੀਵਨੀ ਨਾਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਲੋਲ ਪੈਦਾ ਕਰੇ।

ਪੱਤਝੜ ਲਈ ਪੱਤਝੜ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ। ਪੱਤਝੜ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖੁਦ ਦੀ ਹੋਸ਼ ਨਹੀਂ। ਪੱਤਝੜ ਕਦੇ ਵੀ ਮਦਹੋਸ਼ ਜਾਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਨਹੀਂ। ਇਸਨੇ ਆਉਣਾ ਵੀ ਤੇ ਜਾਣਾ ਵੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਫ਼ਰਾਂ ਦੀ ਹਾਮੀ ਅਤੇ ਇਹੀ ਇਸਦੀ ਫੁਰਮਾਨੀ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪੱਤਝੜ ਵਿਚੋਂ ਬਹਾਰ ਦੇ ਉਗਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੀ? ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵਨੀ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਤਾਰਨਾ? ਇਸਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਬਹਾਰ ਲਈ ਸਾਡੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਅਤੇ ਦੁਆਵਾਂ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਆਸ ਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੂਰ ਪੈਦਾ ਰਹੇ।

ਪੱਤਝੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੂਚਕ ਕਿ ਪੱਤਝੜਾਂ ਨੇ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ, ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਪਰ ਆਖਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਬਹਾਰ ਲਈ ਵਿਹੜਾ ਮੋਕਲਾ ਕਰ ਜਾਣਾ। ਵਕਤ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਸੁਰਖ ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਸੰਧਾਰਾ ਧਰ ਜਾਣਾ। ਅਛਪਲੇ ਜਹੇ ਦਸਤਕ ਦੇ ਕੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ। ਇਹ ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਆਵਾਗੋਣ, ਜੀਵਨ-ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਸੂਚਕ। ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ। ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹਾਂ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼। ਹਰੇਕ ਵਕਤ ਕੁਝ ਕਹਿ ਕੇ, ਕੁਝ ਦੇ ਕੇ, ਕੁਝ ਸਮਝਾ ਕੇ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੰਨੀ ਪਕਤਾ ਅਗਾਂਹ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੁਖਨ-ਸੰਬੂਰੀ ਦੀ ਗੱਠੜੀ ਵਕਤ ਦੇ ਟਾਹਣ 'ਤੇ ਟੰਗ ਜਾਂਦਾ।

ਪੱਤਝੜ ਵਿਚ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣਾ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਪੱਤਝੜਾਂ ਅਤੇ ਬਹਾਰਾਂ ਦੀ ਸਮੀਕਰਣ ਬਣਾਉਣਾ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪੱਤਝੜ ਨਾਲੋਂ ਬਹਾਰਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਣਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਪੱਤਝੜ ਵੀ ਬਹਾਰਾਂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ।

ਪੱਤਝੜ ਨੂੰ ਖੁਸ਼-ਆਮਦੀਦ ਇੰਝ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਆਉਣ 'ਤੇ ਬਸੰਤੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਦੁਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀ ਪੱਤਝੜਾਂ ਦੀ ਬਹਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਾ ਮਾਨਣ ਵਰਗੀਆਂ ਹੀ ਹੋਣ।

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਇਕ ਵਿਚਾਰ

ਇੱਕ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਹੈ! ਇਹ ਬਿਆਨ ਗਾਲਿਬ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਖਯਾਲ ਅੱਛਾ ਹੈ ਗਾਲਿਬ ਦਿਲ ਕੇ ਬਹਲਾਨੇ ਕੇ! ਬੱਸ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਬਣਨਾ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਾਰ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਟਿਕਟਾਂ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਾਰ

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੇਢੀ
ਫੋਨ: 480-794-0325

ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਦੀਆਂ ਹਨ ਫਲਾਣੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਡਕੈਤੀ ਕੀਤੀ...ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਉੱਤੇ 12 ਮੁਕੱਦਮੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੋ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਕਲ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਸਿਵਲ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਅਜਿਹੇ ਜੱਜਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ ਕਦੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਿਸ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਸੱਜਣੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲੇ

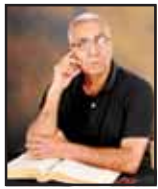
ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਛੱਡਣ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਡਿਵਾਈਸ ਲਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਏਰੀਆ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ...

ਸਾਡੀ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਏਨੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਖਤ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਪਏ ਸਮਾਨ ਵਿਚੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ ਜਨਰਲ ਨਿਆਜ਼ੀ ਦਾ ਸਰਵਿਸ ਰਿਵਾਲਵਰ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੋਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਜਨਰਲ ਨਿਆਜ਼ੀ ਉਹ ਸ਼ਖ਼ਸ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਨੱਥੇ ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜੀਆਂ ਸਮੇਤ (ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ 1971) ਦੀ ਜੰਗ ਹਾਰਨ 'ਤੇ ਜਨਰਲ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨੌਟ ਜੋ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਖੇਪ ਵਿਚੋਂ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਰੰਸੀ ਲੁੱਟ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਏਨੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਗਿਰੋਹ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਦਨ-ਦਨਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋਣ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖਣਾ ਅਚੰਭਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਚੁਸਤ-ਦਰੁਸਤ ਕਰੋ ਫਿਰ ਸੁਪਨਾ ਵੇਖਿਓ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਫੋਰਸ ਭਰਤੀ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ: ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਦੀ ਭਾਲ ਵਲ

ਅਸੀਂ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਜਿੱਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ ਜੋ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਅੱਗੇ ਸਟੇਟ ਵੀ ਖੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਪਰ ਅਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਚੇਤਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਫੈਲੀ ਕਿ ਜੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆਰਥਕ ਤਾਕਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕੀ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਡਬਲਿਊ.ਟੀ.ਓ. ਦਾ ਨਵ-ਉਦਾਰ ਮਾਡਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕਿਹੜਾ ਮਾਡਲ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਖੇਤੀ ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਾਲੀ ਹੋ ਸਕੇ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਡਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਮਾਡਲ ਅਧੀਨ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਡਲ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਡਲ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਭ ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ

ਬਲਦੇਵ ਦੂਹੜੇ
ਈਮੇਲ: davebduhre@live.ca
ਫੋਨ: 519-731-1985

ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ.) ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਗ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਾਡਲ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਾਡਲ ਪਰਖਾਂਗੇ ਅਤੇ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਮਾਡਲ ਬਿਹਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਮੰਡੀ (ਮਾਰਕਟਿੰਗ) ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਾਡਲ ਪਰਖਾਂਗੇ ਅਤੇ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਮਾਡਲ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਵਧੀਆ ਹੈ।

ਮਾਡਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਡਲ, ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਟਿਕਾਊ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਆਰਥਕਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਹੋਵੇ ਸਗੋਂ ਵਿਕਾਸਮੁਖੀ ਵੀ ਹੋਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਵਧੀਆ ਵਸੀਲੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ, ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਚਾਰ ਮੌਸਮ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਹਮਤਾਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਅਨਾਜ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਨਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ। ਹੁਣ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਮਾਡਲ ਬਦਲ ਕੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਟਨ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਸਰਮਾਇਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ, ਨਵੀਂ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਾਲਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਬਣਾਉਣ, ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਰਮਾਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਹੁਣ ਵਕਤ ਹੈ ਕਿ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਮਾਰਕਟਿੰਗ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮਾਡਲ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਵੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਰਮਾਇਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਣ ਤਾਂ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕੇ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਆਵੇ।

ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮਾਰਕਟਿੰਗ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਾਡਲ ਪਰਖਣ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

1) ਅਮਰੀਕਨ ਮਾਡਲ

ਅਮਰੀਕਨ ਮਾਡਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦਾ ਮਾਡਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਮਾਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਮੰਡੀ ਬਹੁਤ ਕਾਰਗਰ ਅਦਾਰਾ ਹੈ ਪਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਉਤਪਾਦਨ, ਮੰਗ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ (over production) ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਤਪਾਦਨ, ਮੰਗ ਤੋਂ ਵਾਧੂ

ਬਲਦੇਵ ਦੂਹੜੇ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਦੁਆਬਾ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿਛਲੀ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਹਿਲੇ 20-25 ਸਾਲ ਸਰੀ ਤੇ ਹੁਣ ਬਰੈਂਪਟਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਡਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ। ਉਹ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਵੇਂ ਇਥੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਤਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਉਹ ਛਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। 2022 ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਅਸੀਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਜੋਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਤਪਾਦਕ ਨਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਡਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਫਾਰਮ ਲਗਾਤਾਰ ਖਤਮ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਫਾਰਮ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਆਧਾਰਤ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਸੁਖਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੰਨੇ ਅਮੀਰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮ-ਹਤਿਆ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਅੰਨਦਾਤਾ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਿਸਾਨ ਹੁਣ ਅਜਿਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਉੱਝ, ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਇਨਸਾਨੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨਕ ਕੀਮਤ ਤਾਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਜੇ ਇਨਸਾਨ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਪੱਖੀ ਮਾਡਲ ਬਣਾਉਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਤਪਾਦ ਲਈ ਬੋਝੀ ਜਿਹੀ ਵਾਧੂ ਕੀਮਤ ਤਾਂ ਦੇਣੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮਾਡਲ ਬਾਰੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਤੋਰਾਂਗੇ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮਾਡਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਫ੍ਰੀਟ ਬੋਰਡ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਟੀਵਨ ਹਾਰਪਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੀ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕਣਕ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਡਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ (ਕਣਕ, ਮੱਕੀ ਆਦਿ) ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਘੱਟ ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਭੈੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਝ ਵੀ, ਇਹ ਗੱਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਲਈ ਅਤਿਅੰਤ ਭੈੜੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਲੱਭੇ ਜਾਣ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮਿਲੀਅਨ ਮਿਲੀਅਨ ਲਿਟਰ ਦੁੱਧ ਡੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੀ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਵਿਕਾਸ ਰੁਚੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਸਤਿਆਨਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਤਰਕਮਈ ਮਾਡਲ ਉਸਾਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆ ਇਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਖੇਤੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਨਅਤ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਜਾਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਨਅਤੀ ਜਾਂ ਉਤਰ-ਸਨਅਤੀ ਅਰਥਚਾਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਇਹ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਸੰਕਟ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਖਪਤਕਾਰੀ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨਾ ਮਹਾਂ ਮੂਰਖਤਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੋ, ਅਮਰੀਕਨ ਮਾਡਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

2) ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਮਾਡਲ

ਇਸ ਮਾਡਲ ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਲੋੜ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਅਨਾਜ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਦੇ ਹੇਠ ਨਾਲ ਖਰੀਦਦੀ ਹੈ। ਬੜਾ ਸਾਦਾ ਜਿਹਾ ਮਾਡਲ ਹੈ ਪਰ ਹੋ ਨੇਤਰਹੀਣ। ਆਓ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ।

ਪਹਿਲੀ ਸਮੱਸਿਆ: ਇਸ ਮਾਡਲ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਉਹੀ ਫਸਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੋਨੋਕਲਚਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ; ਭਾਵ, ਕਿਸਾਨ ਬਹੁਤ ਬੋਝੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਹੀ ਬੀਜੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੋਨੋਕਲਚਰ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਜਾਊਤਾ ਘਟਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਝਾੜ ਲੈਣ ਲਈ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਭੈੜਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਹਵਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ, ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਭੈੜਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਸਮੱਸਿਆ: ਵਸੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਦਾ ਖਰਚਾ ਕਰਕੇ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਗੋਦਾਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਬਿਨਾ ਵਰਤੋਂ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ। ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ 'ਟੋਰਾਂਟੋ ਸਟਾਰ' ਵਿਚ ਛਪੇ ਇੱਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਉਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ

ਅਨਾਜ ਸਤਨ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਕ ਕੁਤਾਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੁਪੋਸ਼ਿਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦਰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ'।

ਤੀਜੀ ਸਮੱਸਿਆ: ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਡਲ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਲਗਾਤਾਰ ਡਿਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਪਾਣੀ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਚੌਥੀ ਸਮੱਸਿਆ: ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੈਕਟਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਆਪਣੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਹੋਰ ਸਭ ਸਨਅਤਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੈਰਿਸ ਆਧਾਰਤ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਮੂਹ (ਬਿੱਕ ਟੈਂਕ) ਅਨੁਸਾਰ, ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਆਪ ਨਹੀਂ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਨਾਕਾਮ ਮਾਡਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੰਗ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਉਤਪਾਦਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਜੋ ਨਾ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਵੀ ਆਵੇਗੀ) ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਡਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰਮਾਏ ਦੀ ਇਕਤਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਵੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਮਾਡਲ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਡਲ ਅਧੀਨ ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਮਾਡਲ

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਮਾਡਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਰਕਟਿੰਗ ਬੋਰਡ ਰਾਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ

ਮਾਡਲ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਇਹ ਬੋਰਡ ਆਪ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਡਾਇਰੈਕਟਰਜ਼ ਵੀ ਆਪ ਚੁਣਦੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਮਾਰਕਟਿੰਗ ਬੋਰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਉਤਪਾਦ ਨੂੰ ਵੇਚਣਾ। ਇਹ ਬੋਰਡ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਪੱਧਰ ਦਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸਪਲਾਈ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਕੇ ਕੀਮਤਾਂ ਡਿਗਣ ਤੋਂ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੰਗ ਵਧ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧਣ ਲੱਗਣ ਤਾਂ ਬੋਰਡ ਆਪਣੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਪਲਾਈ ਵਧਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ; ਜੇ ਸਪਲਾਈ ਵਧ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਡਿਗਣ ਲੱਗਣ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪਲਾਈ ਘਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਹੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਪੱਧਰ ਅਜਿਹੀ

ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਧੂ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਹਟੇਗੀ। ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਮੁੜ ਉੱਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਸ਼ੋਕ ਗੁਲਾਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ 8275 ਕਰੋੜ ਦੀ ਹੈ। ਖਾਦਾਂ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਕੋਈ 5000 ਕਰੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕਈ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ 15000 ਕਰੋੜ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਪੈਸਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਹਿਮ ਕੰਮ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ 100 ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਾਈਲੋ 5 ਲੱਖ ਦਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 15000 ਕਰੋੜ ਨਾਲ ਬੇਗਿਣਤ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਾਈਲੋ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਕਣਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਇਕ ਵੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਮਾਰਕਟਿੰਗ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਜ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਹੈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪਲਾਈ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਮਾਰਕਟਿੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬੇਟ ਬਦਲ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਮਾਨੰਤਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਟਾਈਲ ਦਾ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ, ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥ ਵੇਚਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਮੰਗਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਨਾਜ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸ ਫਸਲ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਤਪਾਦ ਵਿਚ ਵਾਧੂ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਨਾ ਬਣੇ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਕੀਮਤਾਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜ ਏਕੜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੇ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਫਾਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਿਆਰ ਨਾਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਫਾਰਮ ਹੀ ਛੋਟੇ ਫਾਰਮ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਅਕਾਰ ਦੀ ਬੱਚਤ (Economy of scale) ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਾਗਤ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਲਾਉਣੀ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਮਾਏ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਠੀਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚੇ ਲਈ ਫਾਰਮ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵਧਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਆਮ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 500 ਤੋਂ 1000 ਏਕੜ ਤੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਜ ਦੇ ਫਾਰਮ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਜਿਹਾ ਆਕਾਰ ਹੈ। ਜੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਪਿੰਡ ਇੱਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣ ਜਿਵੇਂ ਲਾਂਬਤਾ ਕਾਂਗੜੀ ਵਿਚ ਹਨ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਲਾਂਬਤਾ ਕਾਂਗੜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜ਼ਮੀਨ 3500 ਏਕੜ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਫਾਰਮ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮਾਡਲ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਡਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਮਾਡਲ ਬਿਹਤਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇਸ਼ਤ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰ ਸਕਣ।

1) ਮੌਂਡਰਾਗੋਨ ਮਾਡਲ

ਮੌਂਡਰਾਗੋਨ ਮੈਂਬਰ ਕੋਆਪ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਣਤਰ ਵੀ ਕੋਆਪ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਕਰਜ਼ ਜਾਂ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਕੋਆਪ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਕਾਮਯਾਬ ਕੋਆਪ ਹੈ ਪਰ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਮਾਡਲ ਨਹੀਂ। ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਚਿੰਤਨੀ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਸੀ ਬਲਦੇਵ ਦੂਹੜੇ

ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੂਹੜਾ ਵਿਚ 5 ਨਵੰਬਰ 1945 ਨੂੰ ਜਨਮਿਆ ਬਲਦੇਵ ਦੂਹੜੇ 4 ਨਵੰਬਰ 2025 ਨੂੰ ਇਸ ਫ਼ਾਨੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਛੱਡ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿ ਦਾ ਸੋਗ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਗਿਆ। ਉਝ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਜੀਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ 80 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਥੇ ਗੱਲ ਸਾਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਦਰ ਨਾਲ ਮਾਣਨ ਦੀ ਵੱਧ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਖੂਬ ਆਈ। ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਸਬੇ ਗਲਫ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ

ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ
ਫੋਨ: 647-866-6091

ਠੀਕ-ਠਾਕ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਮਹਿਫ਼ਲ ਵਿਚ ਬਲ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮਖੌਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦੂਹੜੇ ਸਾਹਿਬ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਦੁਖ ਦਰਦ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਲ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਬਲਦੇਵ ਦੂਹੜੇ ਸਾਧ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ-ਚੁਗਲੀ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ।

ਉਹ 1970 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਕੁ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਤੋਂ ਗਲਫ (ਓਟਵਾ) ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਦੂਹੜੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਲੀਗਲ ਇੰਟਰਪਰੇਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਇੱਥੇ ਬਰੈਂਪਟਨ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੂਰੀ ਇੰਟਰਪ੍ਰੇਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ

ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਨਿਸ਼ਕ ਹਵਾਈ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ।

ਬਲਦੇਵ ਨੇ ਨੌਬੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਾਹਿਤਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਲੇਖਣੀ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੇਖ ਬੀ.ਸੀ. ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਅਤੇ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਦੇ ਸੰਪਾਦਿਤ; 'ਵਤਨ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ, 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਨ', ਅਤੇ ਰਘਬੀਰ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਰਸਾਲੇ 'ਸਿਰਜਣਾ' ਵਿਚ ਛਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੇਖ 'ਹੁਣ', ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਵੀ ਛਪੇ ਹਨ। ਉਸਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, 'ਕਦਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ', 'ਸਦਾਚਾਰ, ਇਕ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ', 'ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼', 'ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ'

ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਮਾਰਕਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਲਏ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਹੇਠ ਅਜੋਕੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਬਾਰੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤੇ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਕਦਰ ਵਿਚਲੇ ਵਧੇਰੇ, ਤਰਕ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਾਰੇ ਹੀਗਲ ਅਤੇ ਕਿਰਕੋਗਾਰਦ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਹੋਂਦ ਦੀ ਲੋੜ, ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤਹਿਤ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਨਅਤਕਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਤਹਿਤ ਨਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਉਸਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਅਤੇ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ ਸਨ। 'ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ ਦਾ ਹੱਲ: ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਦੀ ਭਾਲ', 'ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਕ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ' ਆਦਿ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਮੌਡਰਾਈਨ ਸਹਿਕਾਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਕੋਆਪ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਅਤੇ

ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕੇਂਦਰੀ ਦਫਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਵੱਡੇ ਉਤਪਾਦਨ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਆਪ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਣ। ਇੰਝ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦਯੋਗ ਵੀ ਲਾ ਸਕਣਗੇ। ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਵੀ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮ-ਕਰਮ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਿਜਾਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਅਤੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ 'ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਘੋਰਾਬੰਦੀ ਨਾਮਕ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖ 'ਅਜਮੇਰ

ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬੱਜਰ ਗਲਤੀਆਂ' ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਜੇਪੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਨਾ ਤਾਂ ਖਤਮ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਸਦਾ ਹੱਲ ਕਦਾਚਿੱਤ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਅਧਾਰਤ ਆਪਣਾ ਸੂਬਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਲਦੇਵ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਧਾਰਤ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਵੀ ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬਲਦੇਵ ਦੂਹੜੇ ਇਕ ਵਧੀਆ ਆਲੋਚਕ ਵੀ ਸੀ, ਮਿਸਾਲ ਲਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਦੇ ਨਾਵਲ, 'ਓਟ' ਅਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਪਨਾਗ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ, 'ਮੁਰਗਾਬੀਆਂ' ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਰੀਵਿਊਜ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੀ ਅਕਸਰ ਬਹੁਤ

ਤੁਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਜਦ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਗਾ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕਦਮ ਦੂਰ ਅਤੇ ਨੇੜੇ। ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਲਦੇਵ ਦੂਹੜੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਾਥੋਂ ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ।

ਜਿਥੋਂ ਤੀਕ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੋਈ ਦਸ-ਬਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਸਾਂ, ਉਹ ਵੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਨਾਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਟਰਿੰਟਨ (ਓਟਵਾ) ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦੇ ਹੋਟਲ ਪਾਰਕ ਮੋਟਲ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਜਦ ਵੀ ਬਰੈਂਪਟਨ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਅਕਸਰ 'ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ' ਦੀਆਂ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲ

ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਕੁਝ ਕੁ ਵਾਰ ਉਹ ਬਲਰਾਜ ਚੀਮਾ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮੋਟਲ ਵਿਚ ਵੀ ਆਏ ਅਤੇ ਰਹੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਾਥੀ ਦੀ ਓਟਵਾ ਵਿਚ ਆਯੋਜਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਸਬੰਧ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਥੇ ਸਾਡੇ ਜਵਾਈ ਦਾ ਹੋਟਲ 'ਹੋਲੀਡੇਅ ਇੰਨ' ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਰਹੇ। ਬਲਦੇਵ ਦੂਹੜੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗੰਭੀਰ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੰਦਾ, ਬਾਦਸਤੂਰ। ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਖਪਾਲ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ, ਗਲਫ ਹੋਣ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਖਾਸੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਸੂਹ ਮਿਲੀ ਕਿ ਉਹ Beyond Marxism ਨਾਮਕ ਪੁਸਤਕ ਵੀ ਰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ, ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੈਂ ਚਾਚੇ ਚੀਮੇ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਗਲਫ

ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਣ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕੱਤਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਿਰ ਪੱਤਣ ਨਾ ਲਗਦੀ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬਿੱਕਰਜ਼ ਫੋਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਮਝੀ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਬਲਦੇਵ ਦੂਹੜੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਫੋਰਮ ਤਹਿਤ ਹੋਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਵੀ। ਪਹਿਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਬਲਰਾਜ ਚੀਮਾ, ਪ੍ਰੋ. ਇੰਦਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੀਸੀਐਸ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ, ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਭਾਸ਼ ਸਰਮਾ, ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਾਂ, ਹੋਲੇ-ਹੋਲੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਜੁੜਦੇ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਮਹਰੂਮ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ, ਸ਼ਮੀਲ, ਡਾਕਟਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਗੁਰਦੇਵ ਮਾਨ, ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪਾਧੀ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਆਦਿ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਆਲੀਸ਼ਨ ਮਹੱਲ ਦੇ ਤੀਜੀ ਮੰਜ਼ਲ ਸਥਿਤ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਥਾਨਕ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਜਿਵੇਂ ਇਸ਼ਤਿਆਕ ਅਹਿਮਦ, ਪ੍ਰੋ. ਚਮਨ ਲਾਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪ੍ਰੋ. ਅਰਵਿੰਦ ਆਦਿ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਵ੍ਰਟਸਐਪ ਗਰੁੱਪ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦਮ ਵੀ ਬਲਦੇਵ ਦੂਹੜੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਉਸ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਘਾਟ ਹੋਰ ਵੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਮਨ!

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੀ ਚਾਹੁਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਮਾਡਲ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ, ਇਹ ਮਾਡਲ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਨਅਤ ਲਾਉਣ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸੂਬਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੱਧਰ ਦਾ ਮਾਰਕਟਿੰਗ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਵਧੀਆ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2) ਲਾਂਬੜਾ ਕਾਂਗੜੀ ਮਾਡਲ

ਲਾਂਬੜਾ ਕਾਂਗੜੀ ਮਾਡਲ ਕਾਮਯਾਬ ਮਾਡਲ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਖੇਤੀ ਦਾ ਮਾਡਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਂਝੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦਾ ਮਾਡਲ ਹੈ ਜੋ ਸਰਵਿਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਡਲ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੈਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਿੱਖੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਬੜਾ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ; ਮਸਲਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੈਂਕ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੀਥੇਨ ਗੈਸ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਉਦਮ ਹੈ।

ਇਹ ਮਾਡਲ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੇ ਫਾਰਮ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਂਝੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕੋਈ ਬੇਗਾਨੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਮੁਨਾਫਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦਾਣੇਦਾਰ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਵੱਡੇ ਫਾਰਮ ਵਧੇਰੇ ਮੁਨਾਫਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਫਾਰਮਾਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਦੇ ਆਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 700 ਏਕੜ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ

ਫਾਰਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਫਾਰਮ ਵਾਧੂ ਮੁੱਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਸਰਮਾਇਆ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਧੂ ਸਰਮਾਇਆ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਸਨਅਤ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ

ਉਪਰਲੇ ਤਜਰਬੇਸ਼ੁਦਾ ਮਾਡਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਅਤੇ ਲਾਂਬੜਾ ਕਾਂਗੜੀ ਮਾਡਲ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੱਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਉਦਮਕਾਰੀ (ਜਾਇੰਟ ਵੈਂਚਰ) ਜਾਂ ਕੋਆਪ ਮਾਡਲ ਵਰਤ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੱਧਰ ਦਾ ਮਾਰਕਟਿੰਗ ਬੋਰਡ ਬਣਾ ਕੇ ਮੌਡਰਾਈਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਸਨਅਤ ਲਾਉਣ ਲਈ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਮਾਡਲ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜੇ ਮਾਰਕਟਿੰਗ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਵਿਭਾਗ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮਾਰਕਟਿੰਗ, ਰਿਸਰਚ, ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼, ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਮ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਬਣਾਉਣਾ ਆਦਿ।

ਇਹ ਮਾਡਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣਗੇ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮੂਹਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰਵਾਇਤ 'ਤੇ ਹੀ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਵੀ ਮਾਹੌਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ

ਤੋਂ ਹੀ ਮੰਗਾਂ ਮੰਗਦੇ ਰਹੇ। ਉਦਮਕਾਰੀ, ਈਜਾਦਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਮਾਇਆਕਾਰੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਹਰੋਂ ਢਾਹੁਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਫਤਿਹ ਕਰਨਾ ਵਧੇਰੇ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਪਰੀ ਲਗੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਸਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕੈਨੇਡਾ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਕਰੋੜਪਤੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਲੋਕ ਜੋ ਜੇਬ ਵਿਚ ਵੀਹ ਕੁ ਡਾਲਰ ਲੈ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਆਏ ਸਨ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸੌ ਸੌ ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਅਸਾਮੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਟੈਕਸੀ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਟਰੱਕ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਫਾਰਮ, ਜੈਨੇਟੋਰੀਅਲ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਪੀਜ਼ੇ, ਆਪਟੀਕਲ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਹੁਤ ਨਿੱਕੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਜੋ ਸੂਝ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਹੌਸ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਆਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਸ਼ਾਇਦ ਹੁਣ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਗਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਕੰਮ ਲੋਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਸੰਯੁਕਤ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਡਲਾਂ ਵਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ।

ਪੰਜਾਬ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਆਮਦਨ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਭ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਡਿਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਹੇਠਾਂ ਹੀ ਗਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰ ਪੈਣ ਤਾਂ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ, ਚੀਨੀ, ਆਦਿਵਾਸੀ ਤੇ ਕਾਲੇ, ਸਭ ਸਖਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਸਲਵਾਦ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਨ। ਆਦਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਮੰਗਣ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜੋ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲੇ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਤਾਕਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕੰਮ ਲੱਭਣ ਲਈ ਹੋਰ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵਕਤ ਸੀ, ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੀ ਯੈਲੋ ਕੈਥ ਟੈਕਸੀ ਕੰਪਨੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹੋਏ ਕਿ ਗਰੇਟਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਟੈਕਸੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੇਠ ਆ ਗਈਆਂ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਵਿਕਤਰੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

ਮੇਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਪੀਲ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਉਤਪਾਦਨ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਜੰਧਿਗ ਬੋਰਡ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤ ਕੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ

ਕੰਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਭੱਜਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਛੱਡ ਕੇ ਆਰਥਕ ਇਨਕਲਾਬ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੋ। ਲੋਕ-ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦਾ ਮਾਡਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ।

ਸਾਂਝੇ ਉਦਮ ਜਾਂ ਲੋਕ-ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮਿਸਾਲਾਂ

1917 ਵਿਚ ਕੋਈ 35 ਕੁ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਲੱਕੜ ਦੀ ਮਿੱਲ ਮੁੱਲ ਲਈ ਜੋ ਅਜੇ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਉਦਮ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਸਬੇ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪਾਲਦੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਉਦਮਕਾਰੀ ਇੰਨੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ ਕਿ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ, ਜਪਾਨੀਆਂ, ਚੀਨੀਆਂ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਗੋਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੀ ਲੰਬਰ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ। 1500 ਈਸਵੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡੱਚ ਵਪਾਰੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਜਾਇੰਟ ਸਟਾਕ ਕੰਪਨੀ (ਡੱਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ) ਬਣਾ ਲਈ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਸਗੋਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤ ਬਣ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਮਿਸਾਲ ਸਿਰਫ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਹੈ।

ਪੰਜ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮੌਡਰਾਈਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕੋਈ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹਨ।

ਅਪ੍ਰੈਲ ਦਾ ਅੱਧ ਟੱਪ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਣਕਾਂ ਵੱਢ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਤੂਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸੀ। ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਲੋਕ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਸੱਜਣ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਆਉਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮਿਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਹਰੇਕ ਸ਼ਕੀਰੀ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਗਿਆ। ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਦੇਵੇਂ ਚਾਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦੀ। ਦੇਵੇਂ ਚਾਚਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਰੁਪਏ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਨਾਜ਼ਰ ਚਾਚੇ ਤੋਂ ਵਿਆਜ 'ਤੇ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਸਤਾਈ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ 'ਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੇ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਚਾਚੇ ਨਾਜ਼ਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪਹਿਚਾਣ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਲੋਹਾ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਮੱਚਦਾ ਹੋਇਆ ਸੋਨਾ ਬਣਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਦੇਵੇਂ ਚਾਚਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਤਾਣੀ ਸੁਲਝਾਈ, ਪਰਿਵਾਰਾਂ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏ ਕਲਾਂ
916-273-2856

ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਫਹਿਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਗਾਂਹ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਪਤੰਗ ਇਕੱਠੇ ਉਡਾਵਾਂਗੇ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ।

ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਗਿਆ। 24 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਖੇਤ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਕੇ ਮੱਥੇ ਲਾਈ। ਇਸ ਖੇਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਖੇਤੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨਾ ਹਾਤੀ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਨੇ ਮੁੱਖ 'ਤੇ ਹਾਸੀ ਲਿਆਂਦੀ, ਨਾ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਨੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਦਾ ਸੰਗਲ ਗੱਲਾਂ ਲਾਹਿਆ। ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਝੰਗ ਮੇਚ ਨਾ ਆਇਆ। ਖੇਤੀ ਮਿਹਨਤ ਭਾਲਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਮਿਹਨਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ 'ਖੇਤੀ ਕਰਮਾਂ ਸੇਤੀ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਦੀ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਬੱਲੇ ਵਿਛੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਖੇਤੀ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਰੁਪਏ ਹੱਥ ਨਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਣ ਲੱਗਿਆ। ਕਈ ਵਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਅਜਿਹਾ ਵਾਪਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪੈਂਡੇ ਵਿਚ ਫੁਲ ਵਿਛਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣਾ ਵੀ ਇਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਵਧੀਆ ਮੰਜ਼ਿਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਗਵਾਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਉਹੀ ਖੇਤ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਨੇਕ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਨਾਵਲ, ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਸਾਹਿਤ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸੋਧ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਵੇਂ ਜਿਉਣੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਪੂ ਜੀ ਸੁਧਾਰ ਵਾਲੀ ਮੋਟਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲੈ ਗਏ, ਜੋ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਖ਼ਰੀਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਾਦੇ ਨਾਲ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਖੇਤਾਂ

ਰੋਣਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਲਕਦਾ ਪੰਜਾਬ

ਵਿਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਖੇਤਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖ਼ਰੀਦੀ ਸੀ। ਦਾਦਾ ਜੀ, ਤੋਂ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆਈ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਵੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਖੂਹ ਵੀ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ ਦਾਦਾ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਸਿੱਖੀ ਸੀ। ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਕਿੰਝ ਸਾਂਭਣਾ, ਇਹ ਵੀ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੇ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ।

ਪੱਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ ਰੋਣਕ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਜੱਸੇਵਾਲ ਵਾਲੇ ਚੌਕ ਵਿਚ ਵੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਜਣੇ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਬਹੁਤ ਵਧੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਮਸਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਖਾਦਾਂ, ਮਹਿੰਗਾ ਡੀਜ਼ਲ, ਲੇਬਰ, ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦਾ ਲੋਕ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਡੂੰਘੇ ਹੋ ਗਏ, ਵੱਡੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਸੰਦ ਪਏ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ ਤੋਂ 20-22 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਈਆਂ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਘਰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪੱਕਾ ਭਈਆ ਸਾਂਝੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਭਈਏ ਵੀ ਹਾਤੀ-ਸਾਉਣੀ ਦਾ ਸੀਜ਼ਨ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਆਉਂਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪਿੰਡਾਂ-ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲਏ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਨਾਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਅੱਸੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਟ ਗਿਣਤੀ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਭਈਆ ਕਲਚਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਤਾਂ ਭਰਨੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਛੱਡ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਪਿੰਡੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਡੀ ਥਾਂ ਮਲ ਲਈ ਹੈ।

ਭਈਆ ਹਰੇਕ ਘਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਘਰੇ ਗੈਸ ਦਾ ਸਲੰਡਰ ਦੇਣ ਭਈਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨ, ਮਾਲੀ, ਕੂੜਾ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਾ, ਸਾਰੇ ਭਈਏ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਹਲੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਭਈਆਂ ਦੇ ਘਰਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਘਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਮਹੀਨਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਚਾਹ, ਰੋਟੀ ਵੀ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਵੀ ਭਈਆ ਰਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਚੰਗਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਇਕੋ ਲਹੂ ਹਰੇਕ ਇਨਸਾਨ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਜੋ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਨਿਧਤਕ, ਦਲੇਰ, ਹਿੰਮਤ ਵਾਲਾ ਲਹੂ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫ਼ਰਕ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਢੇ ਜਵਾਕਾਂ ਦੇ ਨੈਣ,

ਨਕਸ਼, ਰੰਗ, ਢੰਗ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਕਾਂ ਦੇ ਕੱਦ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਗਏ ਹਨ। ਬਜ਼ਾਰੀ ਭੋਜਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਆਦੀ ਜੰਜੀਰ ਨਾਲ ਜਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਜਕੜ ਕੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਚੀਜ਼-ਵਸਤੂ ਵਿਕਣੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਆਮ ਚਾਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਇਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚਾ ਮੁੰਡਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਗਲਾ ਬੱਚਾ ਆਉਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਜੇ ਪਹਿਲੀ ਕੁੜੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਚਾਹਤ ਪਤਾ ਨਹੀਂ

ਕਿੰਨੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਕੱਲਾ ਬੱਚਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲਾਡਲਾ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲਾਡਲੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਖ਼ਰੇ ਵੀ ਜਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਸਕੀਰੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਗਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਭਾਈ! ਇਕ ਦੋ ਜਵਾਕ ਹੋਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਵੋ, ਹਰੇਕ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਬਈ! ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤਾਂ ਨਾ-ਮਾਤਰ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਿਆਹਾਂਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਉਸ ਵਕਤ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲੇਗਾ ਕੌਣ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਬਾਈ ਜੀ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਚੌਦਾਂ ਘੰਟੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ।

ਬਾਈ ਜੀ! ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਪਤਾਈ ਕਰਵਾਉਣੀ ਔਖੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਬੱਸ ਇਕੋ ਬੁਝੰਗੀ ਬਹੁਤ ਹੈ।

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਰਾਕਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ। ਰੋਹਤੀਆਂ ਦੇ ਸਵਾਦ ਨੇ, ਜਣੇਪੇ

ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੀ ਖੋ ਲਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਦਵਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਰਭਪਾਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਫਿਰ ਜਣੇਪੇ ਤੱਕ ਬੈਠ ਰੈਸਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਇਕ ਜਵਾਕ ਹੀ, ਜ਼ਨਾਨੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਡਰਦੀ ਹੋਈ ਅਗਲੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਆਪਣੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਲੋਕ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਟੁੱਟਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਈਆਂ ਦੇ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਜਵਾਕ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਇਕ ਜਮਾਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਪੰਜ ਮੁੰਡੇ ਹੋਏ ਸੀ ਤੇ ਛੇਵੇਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਲਈ ਜਮਾਦਾਰ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਸੱਤਵੇਂ ਮਹੀਨੇ ਵੀ ਗੋਰੇ ਦਾ ਟੋਕਰਾ ਚੱਕੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਟਿੱਚਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਜਮਾਦਾਰਾ! ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਜਵਾਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਹਨ?' ਜਦੋਂ ਬੇਟੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ, ਜਮਾਦਾਰ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਤੇ ਸਾਡੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੱਬ ਮੁੰਡਾ ਦੇ ਦੇਵੇ ਫਿਰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਜਵਾਕ ਜੰਮਣਾ।

ਭਈਆ ਵੱਧੇ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੰਪ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਰਦਾਰ ਜੀ! ਆਪ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਹੋ, ਬਹੁਤ ਅੱਛੇ ਹੋ। ਫਿਰ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਫੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸਮਾਉਂਦਾ।

ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਈਆਂ ਨੂੰ ਘਰੇ ਸੱਦ ਕੇ ਦਾਰੂ ਵੀ ਪਿਲਾਈ ਤੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾੜੇ ਵਕਤ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਭਈਏ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੰਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਾਡੇ ਨੂੰ ਜਵਾਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਹੋਊਗੀ, ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਡੇ ਹੋਣਗੇ, ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਹੋਣਗੇ, ਫਿਰ ਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬਹੁਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲਾ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਕੋਈ ਰਹਿ ਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਈ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਆਹ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਟੱਪਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘਾਟ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੱਚ ਜਾਣਿਓ, ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਗਏ ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਕੁੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੀਆਂ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ।

ਹੋ ਸਕਦਾ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ-ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਵੀ ਸਟੱਡੀ ਵੀਜ਼ੇ ਤੇ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਵੀਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਬਾਡਰਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਡੈੱਕੀ ਤੇ ਆਈਲੈਂਟਸ ਨੂੰ ਬਰੇਕ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਿਰ ਰੋਣਕਾਂ ਪਰਤ ਆਉਣ। ਬਹੁਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਖ਼ੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਫਸੀ ਤੇ ਫੜਕਣ ਕੀ, ਵਕਤ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਖੁਆਇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੂਬਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਹੈ। ਕਾਸ਼! ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇ!!

ਇਕ ਬਹੁ-ਰੂਪੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਰੰਗ-ਢੰਗ

ਮੇਰੀ ਸਿਹਤ ਹੁਣ ਬਹੁਤੇ ਸਫਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਘਰ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲੈਂਦਿਆਂ ਮਨ ਉਕਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਪਿਛਲੇ ਸਪਤਾਹ ਵਾਲੀ ਦਿੱਲੀ ਯਾਤਰਾ ਕੁਝ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਧਾਨ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੀ ਮਿਲੇ ਤੇ ਵਰਖਾ ਨਾਲ ਉਜੜੇ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਕਾਰਕ ਵੀ ਤੱਕੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਲਗੀ ਕਿ ਸੜਕ ਦੇ ਖੱਬੇ ਸੱਜੇ ਜਿਹੜੇ ਬੂਟੇ ਤੀਹ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਸਨ ਹੁਣ ਲਹਿਲਾਉਂਦੇ ਰੁੱਖ ਬਣ ਕੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਛਾਵਾਂ ਤੇ ਵਾਵਾਂ ਵੰਡ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੇਰੇ ਲਈ ਨਵੀਂ ਤੇ ਵਖਰੀ ਗੱਲ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸਨੂੰ ਉਤਮਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਮੁਖੀ ਸਦੀਕਸ਼ਾ ਦੀ ਚਿੱਟੇ ਕਪੜੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਇੱਕ ਅੱਧ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਉੱਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਸੀ। ਸੌ-ਪੰਜਾਹ ਬਾਵਾਂ ਉੱਤੇ। ਇਹ ਸੱਦਾ ਸੋਨੀਪਤ ਤੇ ਮੁਰਬਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਸੀ। ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੀ।

ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ। 'ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਹੈਂ ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣ' ਸਮੇਤ ਹਉਮੈ ਦੀਰਘ ਰੋਗ ਹੈ ਦਾਰੂ ਭੀ ਇਸ ਮਾਹਿਰ ਵਾਲਾ। ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਤੇ ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਣ ਦੇਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਣ ਵਾਲੇ ਸਦੀਕਸ਼ਾ

ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਾਦਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1948 ਵਿਚ ਇਸਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼-ਪਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਕਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਲਹਿਰਾਂ ਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਹੋਇਆ ਜਿਹੜਾ 1978 ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਟਕਰਾਓ ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਧਾਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਭ ਤਾਂ ਇਹ ਵਾਲਾ ਵਿਰੋਧ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਮੱਠਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਮਹਿਲਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਖਰ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੀ ਨਾਮ ਜਪੋ, ਕਿਰਤ ਕਰੋ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕੋ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ-ਜੁਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਸਬੱਬ ਵੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਾਪਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਭਾਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ ਦੀ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਪਹਿਚਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੀਤ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀਆਂ ਹੀ ਸਨ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਗੋਲੀਆ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਦੂਤ ਐਸ ਪੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਤੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੁਕੀਰਤ ਵੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਪੁਤਰੀ ਉਰਮਿਲਾ ਅਨੰਦ ਦਾ ਬੇਟਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਵਾਲੀ ਭਾਵਨਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛਾਪਾ ਖਾਨੇ ਦਾ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸੁਕੀਰਤ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛਾਪਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਤੇ ਫੇਰ ਸੰਪਾਦਕ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਫਰ ਤੱਕ ਹੀ

ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਘੁੰਮ ਕੇ ਸਫੈਦਪੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਵਨਾ ਸੰਮਿਲਤ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵੀ ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ ਵਾਲੀ ਹੀ ਹੈ। ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਸਮੀ ਸਥਾਪਨਾ 1948 ਵਿਚ ਹੋਈ ਪਰ ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੰਕ ਇਸ ਤੋਂ 15 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 1933 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਇਸਨੂੰ ਪਰਨਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਮੇਰੀ ਹਰ ਦਿੱਲੀ ਫੇਰੀ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲੀਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬੇਟਾ ਹਰਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਰਗ ਗਏ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ ਜਿੰਨੇ ਹੋਰ ਰੁਝੇਵੇਂ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮੇਰੇ ਹਾਣੀ ਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੇਰੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਿਆਮ ਦੇ 35 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮੁਕਰੀ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸਾਬਕਾ ਆਈ ਦੇ ਐਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਜੇ ਦੇਵ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਜਿਹੜਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਦਾ ਚੀਫ ਸੈਕਟਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਟੇਟ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਸਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤਾਇਨਾਤ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਉਸਦੇ ਘਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪੁਰਤਗੀਜ਼ ਪਤਨੀ ਸੋਨੀਆ

ਨਿੱਕ
ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਵੀ ਮਿਲੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਵਰਾਲਿਕਾ ਤੇ ਜਵਾਈ ਵੀ, ਜਿਹੜੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜ਼ੈਡ ਪਰੈਕਟਿਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਇਸ ਵਾਰੀ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 2 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਿਹਾ। ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਹਾਣੀ ਮਾਮਾ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸਦੇ ਵਡੇਰੇ ਬਾਬਾ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੱਸਾ ਰੰਘੜ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਤੇ ਮੈਂ ਖੁਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡਣ ਉਪਰੰਤ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਉੱਤੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਗੂੰਜ 41 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਸੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ

ਬਦਾਯੂਆਨੀ॥

ਨਹੀਂ ਆਤੀ ਤੇ ਉਨਕੀ ਯਾਦ ਮਹੀਨੇ ਭਰ ਨਹੀਂ ਆਤੀ ਮਗਰ ਜਬ ਯਾਦ ਆਤੇ ਹੈ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਯਾਦ ਆਤੇ ਹੈ।

ਔਰਤ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਅਨਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਨਾਵਲ – ਹਵੇਲੀਆਲਾ

ਜਸਪਾਲ ਮਾਨਖੇੜਾ
ਮੁੱਲ-250 ਰੁਪਏ
ਪੰਨੇ -152

ਪੀਪਲਜ਼ ਫੋਰਮ ਬਰਗਾੜੀ

ਜਸਪਾਲ ਮਾਨਖੇੜਾ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਲੋਕ ਘੋਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗਲਪੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਨਾਵਲ ਵੀ। ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਤੇ ਲੋਕ ਘੋਲਾਂ ਨਾਲ ਰਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਨੇਤਾ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਮਸਲੇ, ਲੋਕ ਚੇਤਨਾ,

ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ
ਫੋਨ: 89682-82700

ਲੋਕ ਏਕਤਾ ਤੇ ਲੋਕ ਜਿੱਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਲਪੀ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਤੱਤਸਾਰ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਾਵਲ 'ਹਵੇਲੀਆਲਾ' ਇਸ ਤੱਤਸਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੰਜੀਵਾਦੀ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠਲੀ ਵਸਤੂ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਯੁੱਗ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਕੱਲੀ ਸਕੂਲ ਕਾਲਜ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਾਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਕਰਨਾ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਨਾਵਲ ਇਸ ਅਮਾਨਵੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਨਾਰੀ ਚੇਤਨਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਨਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਨਤਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਵੀ ਉਭਾਰਦਾ ਹੈ।

ਮਾਨਖੇੜਾ ਦੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਘੋਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਹੋਣਹਾਰ ਧੀ ਨਾਲ ਹੋਏ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਤੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜਾਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਇਆ। ਨਾਵਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਲਪਿਤ ਪਿੰਡ ਹਵੇਲੀਵਾਲਾ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚੰਗਾ

ਰਸੂਖ ਰਖਦੇ ਧਨਾਢ ਜ਼ਿੰਮੀਂਦਾਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਅਜੇ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਮਨਪ੍ਰਚਾਵੇ ਲਈ ਰਖੇਲ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਕਬਾਲਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਸੀ ਨੌਕਰ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਇਸ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਖੇਤ ਵਿਚ ਦੱਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੀ ਸੁੰਦਰ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਖੇਲ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਸਕੇ। ਪਿਤਾ ਪੁਰਖੀ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਉਸਦੇ ਵਿਗੜੇ ਕਾਕੇ ਛੀਮਦਾ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਮਾਸਟਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦੀ ਦੀ ਰਿਸ਼ਮਦੀਪ ਨੂੰ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਬੇ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਰਿਸ਼ਮ ਦੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੀ ਬਦਲੇ ਉਸ ਅੱਗੇ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, "ਗੁੱਸਾ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਸੋਹਣਿਓ... ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਆਂਗੇ। ਏਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਆਪ ਛੁੱਡੀ 'ਤੇ ਆਉਣ ਪਿਆ ਕਰਨੈ।"

ਅਣਖੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਅਣਖੀ ਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਈਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਉਸਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਮੀਰ ਕਾਕਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਛੀਮਦਾ ਬੜੀ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਆਖਦਾ ਹੈ—

“ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ ,ਟੋਆ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੱਬ ਪਰ੍ਹੇ। ਬਾਪੂ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਬਬੇਰਾ ਦੱਬੀਆਂ ਨੇ।”

ਨਾਵਲ ਦਾ ਅਗਲਾ ਭਾਗ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਸਥਾਈ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁਕੇ ਇਸ ਭਰਮ ਨੂੰ ਤੋੜਣ ਵੱਲ ਹੀ ਸੋਧਤ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਜਬੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਹੁਣ ਕਾਕਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਪੂਆਂ ਵਾਂਗ ਗਰੀਬ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤ ਲੁਟਣ ਤੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਦੱਬਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਰਸੂਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕੇਗਾ।

ਸਕੂਲ ਗਈ ਜਵਾਨ ਧੀ ਘਰ ਨਾ ਪਰਤਣ 'ਤੇ ਗਰੀਬ ਮਾਪਿਆਂ 'ਤੇ ਜੋ ਬੀਤਦੀ ਹੈ ਨਾਵਲਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਜਿਆ ਉਸ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਵਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪਾਠਕੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਧਨਾਢ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਵਿਕੇ ਕਿਸੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਬਾਣੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਦੋਂ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 'ਕਿਸੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਉਧਲ ਗਈ ਹੋਊ, ਆਪੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਐਸ਼ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਆਊ' ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਪੁੱਛਿਆ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਧੀ 'ਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਇਕੱਲਿਆਂ ਲੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ

ਲੜਾਈ ਬਹੁਤ ਅਸਾਵੀਂ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਧਨਾਢ ਧਿਰ ਦੇ ਜੇਤੂ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਸਤ ਮੁਹੱਬਤ ਪਾਲ ਦੀ ਰਾਇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੁਝ ਜਬੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਟਕਰਾਅ ਹੋਣ ਦੇ ਅਸਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਕਾਬਲੇ ਦੇ ਕਾਕਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਲੜਾਈ

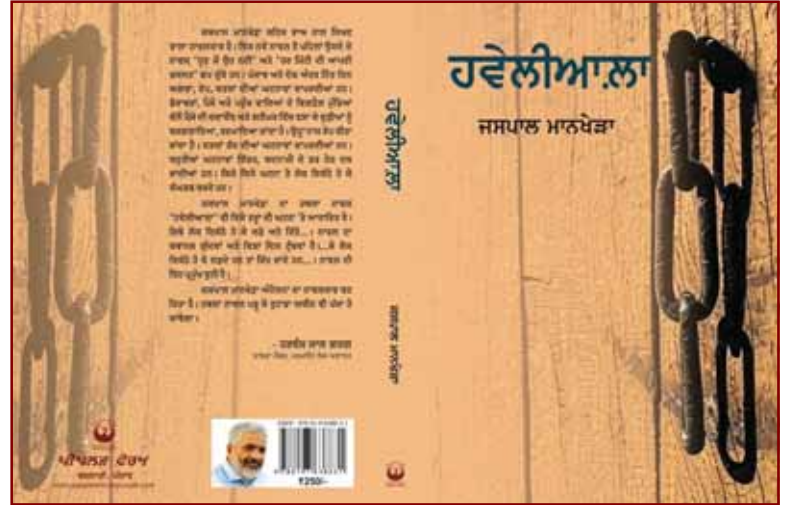
ਨਾਵਲਕਾਰ ਜਸਪਾਲ ਮਾਨਖੇੜਾ

ਦੇ ਧਿਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਾਜਸੀ ਸੁਪਰਸਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਧਨਾਢ ਤੇ ਗੁੰਡਾ ਧਿਰ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗ਼ੈਰਤ ਤੇ ਅਣਖ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈ ਲੜਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਲੋਕ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜਨਤਕ ਜਬੇਬੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਨਤਕ ਦਬਾਅ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਰਿਸ਼ਮਦੀਪ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਲੜਾਈ ਲੰਮੀ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਕਈ ਵਾਰ ਜਨਤਕ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਮਾਅਰਕੇਬਾਜ਼ ਆਗੂ ਘੋਲ ਨੂੰ ਹਿੰਸਕ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਹ ਤੋਂ ਭਟਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਟੇਟ ਜਨਤਕ ਘੋਲ ਨੂੰ ਆਗੂ ਰਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਦੇ ਤਿੰਨ ਅਹਿਮ ਲੀਡਰਾਂ ਮੁਹੱਬਤ ਪਾਲ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਅਮਰੀਕ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਝੂਠਾ ਕਤਲ ਕੇਸ ਪੁਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਘੋਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਆਗੂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਸਗੋਂ ਨਵੇਂ ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਦਾਅ ਪੇਚਕ ਢੰਗ

ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾ ਕੇ ਜਨਤਕ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਵੀ ਏਨਾ ਵਧਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਟੇਟ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਪਾਏ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੰਭਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਸਟੇਟ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਪਾਏ ਕੇਸ ਹੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਜਨਤਕ ਲਾਮਬੰਦੀ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕ ਏਕਾ ਆਖਿਰ ਵਿਚ ਸਟੇਟ ਤੇ ਗੁੰਡਾ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ

ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤੇ ਗਲਪਕਾਰ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਘੋਲ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਸਰੂਪ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਸਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਲਪਕਾਰ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਮਨ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਘੋਲ ਦੀਆਂ ਮਹੀਨ ਤੰਦਾਂ ਫੜ ਕੇ ਬਾਹਰੀ ਘੋਲ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗਲਪੀ ਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚਲੀ ਭਾਸ਼ਣੀ ਸੁਰ ਉੱਚੀ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਗਲਪੀ ਕ੍ਰਿਤ ਦੀ ਕਲਾਤਮਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਨਾਵਲ

ਨਾਵਲ 'ਹਵੇਲੀਆਲਾ' ਦਾ ਸਰਵਰਕ।

ਤੀਜੇ ਆਗੂ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਨੂੰ ਵੀ ਰਿਹਾਅ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਗੁੰਡਾ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਦੀ ਇਸ ਸਮਾਜਿਕ ਧਾਰਨਾ ਜਾਂ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੰਮੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਰਿਸ਼ਮਦੀਪ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਘੋਲ ਆਸ਼ਾ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕਈ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੰਘ ਕੇ ਵੀ ਆਖਿਰ ਜਿੱਤ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਣ, ਨਾਹਰੇਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਜਲਸੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਜਨਤਕ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੋਕ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਜਾਂ ਲੋਕ ਘੋਲ ਦਾ ਨਾਵਲ ਜਾਂ ਕਹਾਣੀ ਵਰਗੀ ਵਿਧਾ ਵਿਚ ਗਲਪੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਸ਼ਣੀ ਸੁਰ ਜਿੰਨੀ ਸੰਕੇਤਕ ਹੋਵੇ ਉਨੀ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਬਾਹਰੀ ਘੋਲ ਦੇ ਸਮਾਂਤਰ ਨਾਵਲ ਜਾਂ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਘੋਲ ਚਲਦਾ ਹੁੰਦਾ

ਦੀ ਪਾਤਰ ਉਸਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਨਖੇੜਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਮਨ ਦੇ ਘੋਲ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਫੜਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਵਰਗੇ ਸਮਰੱਥ ਨਾਵਲਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਵਾਜਿਬ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਨਾਵਲ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦਵੰਦੀ ਘੋਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਅਗਰਭੂਮੀ ਵਿਚ ਲਿਆਵੇਗਾ।

ਨਿੱਜ ਕੇਂਦਰਿਤ ਤੇ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਮਨੁੱਖੀ ਯਥਾਰਥ 'ਤੇ ਨਾਵਲ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਗਲਪਕਾਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਹਨ ਪਰ ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮਨੋ-ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਨਖੇੜਾ ਵਰਗੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮਾਨਖੇੜਾ ਨੂੰ ਇਹ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਵਜੋਂ ਬਣੀ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇ। ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦਾ ਮੁੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਉਣਗੇ।

ਇਕੱਲੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਅੱਜ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ 'ਚ ਦੌੜ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਫ਼ਤਰੀ ਕੰਮਕਾਜੀ ਦਬਾਅ, ਆਰਥਿਕ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਸਬਰ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਮਾਂ-ਪਿਉ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਘਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸਮਝੌਤਾ, ਸਬਰ ਤੇ ਆਪਸੀ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਸਮਾਜਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਕੱਲੇ ਮਾਪਿਆਂ, ਖਾਸਕਰ ਇਕੱਲੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ, ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੰਗਰੂਰ

ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਅੰਕੜਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਕਾਰਨ ਮਾਂਵਾਂ ਇਕੱਲੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਘਰ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਸਹਿਯੋਗ, ਆਪਸੀ ਅਹੰਕਾਰ, ਲੰਮੇ ਦਫ਼ਤਰੀ ਘੰਟੇ, ਆਰਥਿਕ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਘਾਟ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਵਿਆਹ, ਜੋ ਕਦੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਬਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ, ਹੁਣ ਤਣਾਅ ਤੇ ਤੌਲ-

ਮੇਲ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤ ਦੋਵੇਂ ਕੰਮਕਾਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਅਸਤ ਹਨ ਪਰ ਘਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਪੱਖ 'ਤੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਟਕਰਾਅ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਟਕਰਾਅ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਲੱਗ ਰਹਿਣਾ ਜਾਂ ਤਲਾਕ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਧੁਨਿਕ ਔਰਤ ਸਿੱਖਿਅਤ, ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਗੌਰਵ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਖੁਦ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੱਥੇ ਔਰਤਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਦਬਾਅ ਕਰਕੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਵਿਆਹਾਂ ਨੂੰ ਝੱਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਥੇ ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਚੁਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹਿੰਮਤ ਸਿੱਖਿਆ, ਆਰਥਿਕ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਨਵੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵੀ ਜੁੜੀਆਂ ਹਨ।

ਇਕੱਲੀ ਮਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ। ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਚਿੰਤਾ — ਇਹ ਸਭ

ਕੁਝ ਇਕੱਲੇ ਸੰਭਾਲਣਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੈ। ਦਿਨ ਵਿਚ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਦੌੜ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਘਰ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਸਮਾਂ ਕੱਢਣਾ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ

ਨਜ਼ਰੀਏ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ — ਜਿਵੇਂ ਇਕੱਲੀ ਮਾਂ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਕਮੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਦਬਾਅ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇਪਣ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਘਰੇਲੂ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਦੇਵੇਂ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਘਰੇਲੂ

ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਜੇ ਵੀ ਔਰਤ ਦੇ ਮੱਥੇ ਹੈ। ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਹੋਮਵਰਕ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਦਿ, ਇਹ ਸਭ ਕੰਮ ਅਜੇ ਵੀ 'ਮਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼' ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਮਰਦ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚ ਵੀ ਬਦਲਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਘਰ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਸਿਰਫ਼ ਔਰਤ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।

2025 ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕੱਲੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਨਾਲੋਂ ਲਗਭਗ ਤੀਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਧੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਲਗਭਗ ਹਰ ਪੰਜਵੇਂ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਇਕੱਲਾ ਮਾਪਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਦਰ ਦੂਹਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ — ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਮਤਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਰਾਹ ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਮਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮਾਂ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਪਿਤਾ ਵੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ, ਹੌਸਲਾ ਅਤੇ

ਪਿਆਰ ਸਲਾਮ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

ਪਰ ਹੱਲ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹਨ। ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ, ਜੋੜਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਊਂਸਲਿੰਗ, ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਲਚਕਦਾਰ ਨੀਤੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ — ਜਿਵੇਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਛੂਟ, ਡੇਅ ਕੇਅਰ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਹਿਯੋਗ ਕੇਂਦਰ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਕੱਲੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ, ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਛੂਟਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਕਣ। ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਤਰਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਕੱਲੀ ਮਾਂ ਹੋਣਾ ਕਿਸੇ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਹਿੰਮਤ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਵਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਵੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨ ਮੌਕੇ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇਣੀਏ, ਤਾਂ ਕਈ ਘਰ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਸਬਰ, ਸਮਝਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ — ਕਿਉਂਕਿ ਜਦ ਘਰ ਵਿਚ ਸਾਂਝ ਤੇ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਰੋਮਾਂਸ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨੂੰ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜੋ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਹਰ ਹੀਰੋ ਨੇ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ 'ਚ ਵੀ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਵਾਂਗ ਰੋਮਾਂਸ ਨੂੰ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਉਤਾਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਲਾ 'ਚ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਇਕ 'ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਰੋਮਾਂਸ ਦੇ ਐਸੇ ਜਾਦੂਗਰ ਸਨ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਕਮਾਲ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ 'ਕਿੰਗ ਆਫ ਰੋਮਾਂਸ', 'ਰੋਮਾਂਸ ਦਾ ਜਾਦੂਗਰ', 'ਰੋਮਾਂਸ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ' ਆਦਿ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

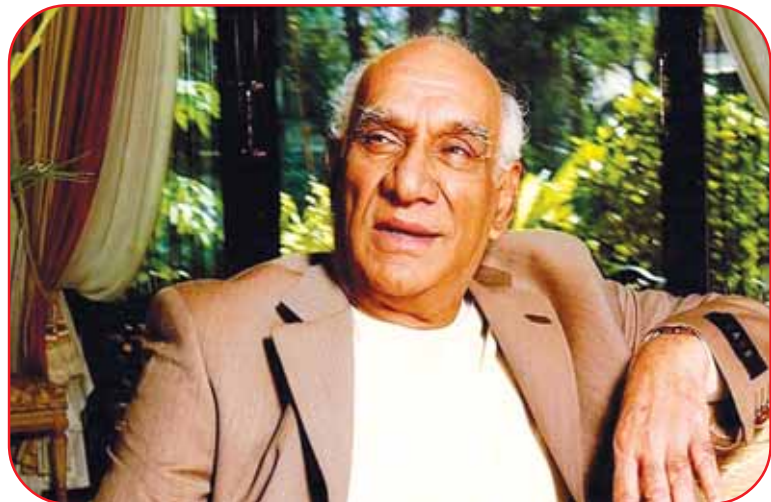
ਰਾਹੀਂ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਸੰਨ 1973 ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਚੋਪੜਾ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ 'ਯਸ਼ਰਾਜ ਫਿਲਮਜ਼' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਰਾਜੇਸ਼

ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਚੱਬਾ)

ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 'ਦਾਗ਼' ਬਣਾਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਸੰਨ 1995 ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਅੰਦਿਤਿਆ ਚੋਪੜਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਦਿਲਵਾਲੇ ਦੁਲਹਨੀਆਂ ਲੇ ਜਾਏਗੇ' ਦੇ ਹਿੱਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ 'ਯਸ਼ਰਾਜ ਸਟੂਡੀਓ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਵਿਆਹ

ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦਾ ਵਿਆਹ 1970 ਵਿਚ

ਫਿਲਮੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਚੋਪੜਾ ਦੀ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਨ। ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਅਗਲੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਲੰਡਨ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਚੋਪੜਾ ਕੋਲ ਮੁੰਬਈ ਗਏ। ਉੱਥੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਮਨ ਇਸੇ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨੂੰ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਚੋਪੜਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਫਿਲਮੀ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਥੇ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦਾ ਮਨ ਨਾ ਲੱਗਿਆ। ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਚੋਪੜਾ ਨਾਲ ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ 'ਏਕ ਹੀ ਰਾਸਤਾ', 'ਨਯਾ ਦੌਰ' ਤੇ 'ਸਾਧਨਾ' ਆਦਿ ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਇਕ ਦਿਨ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਫਿਲਮ 'ਧੂਲ ਕਾ ਫੂਲ' ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਮੁੱਖ ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ 'ਉਮੀ ਬੇਦੀ' ਤੇ 'ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ' ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਇੱਕਲੇ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। 'ਇਸ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਚਰਚੇ ਹਰ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਆ ਗਏ। ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਸੰਨ 1959 ਤੋਂ 'ਧੂਲ ਕਾ ਫੂਲ'

ਪਾਮੇਲਾ ਚੋਪੜਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਲੜਕੇ ਅੰਦਿਤਿਆ ਚੋਪੜਾ ਤੇ ਉਦੈ ਚੋਪੜਾ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਲੜਕੇ ਅੰਦਿਤਿਆ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੀਰੋਇਨ ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬਤੌਰ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਬਣਾਈਆਂ ਫਿਲਮਾਂ

'ਦਾਗ਼-ਏ-ਪੋਇਮ ਆਫ ਲਵ' (1973), 'ਕੁਝੀ ਕੁਝੀ' (1976), 'ਦੁਸਰਾ ਆਦਮੀ' (1977), 'ਨੂਰੀ', 'ਕਾਲਾ ਪੱਥਰ' (1979), 'ਨਾਖੁਦਾ' (1981), 'ਮਹੱਲ' (1982),

ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਪਤਨੀ ਪਾਮੇਲਾ ਚੋਪੜਾ ਨਾਲ

'ਮਸ਼ਾਲ' (1984), 'ਫ਼ਾਸਲੇ' (1985), 'ਵਿਜੇ' (1988), 'ਚਾਂਦਨੀ' (1989), 'ਲਮਹੇ' (1991), 'ਡਰ' (1993), 'ਯੇ ਦਿਲਲਗੀ' (1994), 'ਦਿਲਵਾਲੇ ਦੁਲਹਨੀਆਂ ਲੇ ਜਾਏਗੇ' (1995), 'ਹਮ ਕੋ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਮਾਰਾ', 'ਦਿਲ ਤੋਂ ਪਾਗਲ ਹੈ' (1997), 'ਮੁੱਝਤੋ' (2000), 'ਮੇਰੇ ਯਾਰ ਕੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੈ', 'ਮੁਝ ਸੇ ਦੋਸਤੀ ਕਰੋਗੇ', 'ਸਾਥੀਆ' (2002), 'ਹਮ ਤੁਮ', 'ਧੂਮ', 'ਵੀਰ ਜ਼ਾਰਾ' (2004), 'ਬੰਟੀ ਔਰ ਬੰਬਲੀ', 'ਸਲਾਮ ਨਮਸਤੇ', 'ਨੀਲ-ਨ-ਨਿਕੀ'

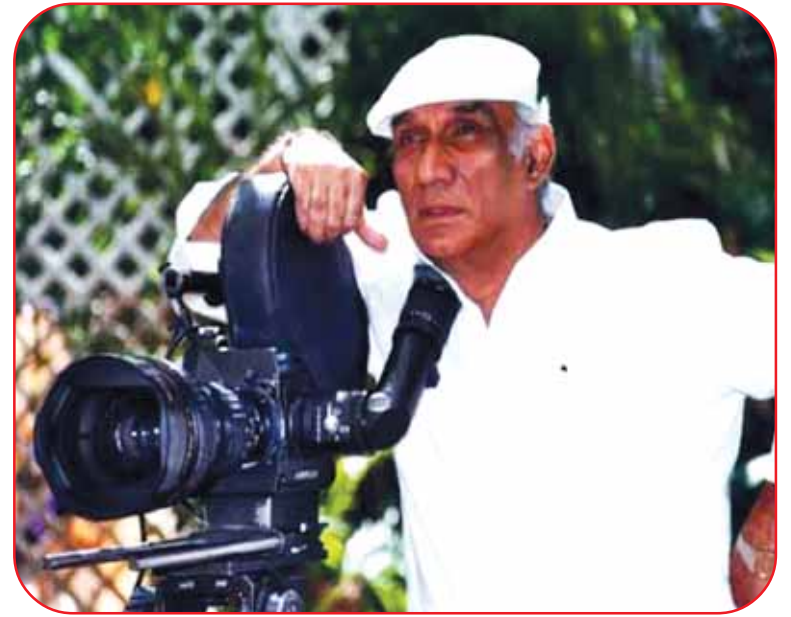
(2005), 'ਫਨਾ', 'ਧੂਮ ਟੂ', 'ਕਾਬਲ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' (2006), 'ਤਾਰਾ ਰਮ ਪਮ', 'ਝੂਮ ਬਰਾਬਰ ਝੂਮ', 'ਚੱਕ ਦੇ ਇੰਡੀਆ', 'ਲਾਗਾ ਚੁਨਰੀ ਮੇਂ ਦਾਗ਼', 'ਆਜਾ ਨੱਚ ਲੈ' (2007), 'ਟੇਸ਼ਨ', 'ਬੋਤੂ ਪਿਆਰ ਬੋਤੂ ਮੈਜ਼ਿਕ', 'ਬਚਨਾ ਐ ਹਸੀਨੋ', 'ਰੋਡ ਸਾਈਡ ਰੋਮੀਉ', 'ਰੱਬ ਨੇ ਬਣਾ ਦੀ ਜੋਤੀ' (2008), 'ਨਿਊਯਾਰਕ', 'ਦਿਲ ਬੋਲੇ ਹੱਥੀਆ', 'ਰਾਕਟ ਸਿੰਘ' (2009), 'ਪਿਆਰ ਇਮਪੋਸੀਬਲ', 'ਬੈਂਡ ਬਾਜਾ ਬਰਾਤ' (2010), 'ਮੇਰੇ ਬਦਰ ਕੀ ਦੁਲਹਨ', 'ਮੁਝ ਸੇ ਫਰੈਂਡਸ਼ਿਪ ਕਰੋਗੀ', 'ਲੇਡੀਜ਼ ਵਰਸਜ਼ ਵਿਕੀ ਬਹਲ' (2011), 'ਇਸ਼ਕਜ਼ਾਦੇ', 'ਏਕ ਬਾ ਟਾਈਗਰ' ਤੇ ਸ਼ਾਹਰੁੱਖ ਖਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਣਾਈ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ 'ਜਬ ਤੱਕ ਹੈ ਜਾਨ' (2012) ਫਿਲਮਾਂ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਬਤੌਰ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ।

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ

ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਜੋ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਹੈ: 'ਧੂਲ ਕਾ ਫੂਲ' (1959), 'ਧਰਮ ਪੁੱਤਰਾ' (1961), 'ਵਕਤ' (1965), 'ਆਦਮੀ ਔਰ ਇਨਸਾਨ', 'ਇਤਫਾਕ' (1969), 'ਦਾਗ਼', 'ਜ਼ੋਸ਼ੀਲਾ' (1973), 'ਦੀਵਾਰ' (1975), 'ਕੁਝੀ ਕੁਝੀ' (1976), 'ਤ੍ਰਿਸੂਲ' (1978), 'ਕਾਲਾ ਪੱਥਰ' (1979), 'ਸਿਲਸਲਾ' (1981), 'ਮਸ਼ਾਲ' (1984), 'ਫ਼ਾਸਲੇ' (1985), 'ਵਿਜੇ' (1988), 'ਚਾਂਦਨੀ' (1989), 'ਲਮਹੇ' (1991), 'ਪਰੰਮਪੁਰਾ', 'ਡਰ' (1993), 'ਦਿਲ ਤੋਂ ਪਾਗਲ ਹੈ' (1997), 'ਵੀਰ ਜ਼ਾਰਾ' (2004), 'ਜਬ ਤੱਕ ਹੈ ਜਾਨ' (2012) ਆਦਿ ਫਿਲਮਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਮੋਹ

ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਨ। ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਖਾਸਾ ਮੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਬੰਬਈ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਮੋਹ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਟਾਈਮ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚੱਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਯਾਰਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ। ਕਾਫੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੀਤੀ। 'ਦਿਲਵਾਲੇ ਦੁਲਹਨੀਆਂ ਲੇ ਜਾਏਗੇ' ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦਾ ਕਾਫੀ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਏਰੀਏ ਵਿੱਚ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਲਮ 'ਵੀਰ ਜ਼ਾਰਾ' ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ 'ਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। 'ਰੱਬ ਨੇ ਬਣਾ ਦੀ ਜੋਤੀ' ਦੀ ਕਾਫੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਨ 2004 ਵਿਚ 'ਵੀਰ ਜ਼ਾਰਾ' ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਸਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਆਫ ਫਿਲਮਸਟਰੀ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਉਹ ਹਰੀਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵੀ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਘੁੰਮਿਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਜਦ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਨਕੋਦਰ ਇਕ ਰੋਹਤੀ ਵਾਲੇ ਕੋਲੋਂ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਰੋਹਤੀ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸੌ ਦੇ ਚਾਰ ਨੋਟ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ

ਉਹ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਵੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਬਕਾਇਦਾ ਸਟਾਰ ਕਾਸਟ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਉਦਘਾਟਨ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ ਹੀਰੋ ਲਏ ਸਨ। ਫਿਲਮ 'ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ' ਸੀ। ਜਦ ਰਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ ਨੇ ਸਟੋਰੀ ਸੁਣੀ ਕਿ ਸੋਹਣੀ, ਮਹੀਵਾਲ ਨੂੰ ਘੜੇ ਤੇ ਤੈਰ ਕੇ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਰਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਹੀਵਾਲ ਘੜੇ ਤੇ ਤੈਰ ਕੇ ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਏਗਾ। ਬਬੇਰਾ

ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ।

ਐਵਾਰਡ

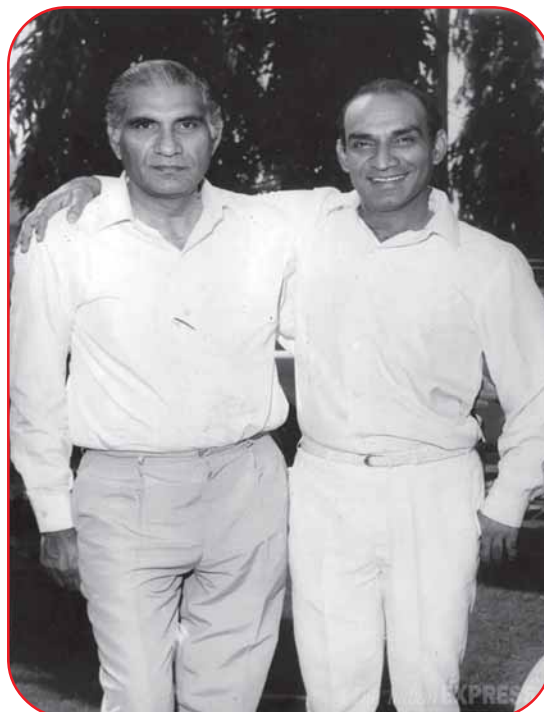
ਧਰਮ ਪੁੱਤਰਾ (1961), ਚਾਂਦਨੀ (1989), ਡਰ (1993) ਲਈ ਬੈਸਟ ਫਿਊਚਰ ਇਨ ਹਿੰਦੀ ਐਵਾਰਡ। ਵਕਤ (1966), ਇਤਫਾਕ (1970), ਦਾਗ਼ (1974), ਦੀਵਾਰ (1976) ਲਈ ਬੈਸਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਫਿਲਮ ਫੇਅਰ ਐਵਾਰਡ। ਲਮਹੇ (1992), ਦਿਲਵਾਲੇ ਦੁਲਹਨੀਆਂ ਲੇ ਜਾਏਗੇ (1996), ਦਿਲ ਤੋਂ ਪਾਗਲ ਹੈ (1998), ਵੀਰ ਜ਼ਾਰਾ (2005) ਲਈ ਬੈਸਟ ਫਿਲਮਫੇਅਰ ਐਵਾਰਡ। ਦਿਲਵਾਲੇ ਦੁਲਹਨੀਆਂ ਲੇ ਜਾਏਗੇ (1995), ਦਿਲ ਤੋਂ ਪਾਗਲ ਹੈ (1997), ਵੀਰ ਜ਼ਾਰਾ (2004), ਚੱਕ ਦੇ ਇੰਡੀਆ (2008) ਲਈ ਬੈਸਟ ਪਾਪੂਲਰ ਫਿਲਮ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡਿੰਗ ਵੂਲਸਮ ਇੰਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਿਲਮ ਐਵਾਰਡ। ਦਿਲਵਾਲੇ ਦੁਲਹਨੀਆਂ ਲੇ ਜਾਏਗੇ (1996), ਵੀਰ ਜ਼ਾਰਾ (2005), ਚੱਕ ਦੇ ਇੰਡੀਆ (2008) ਲਈ ਬੈਸਟ ਫਿਲਮ ਸਕਰੀਨ ਐਵਾਰਡ। ਦਿਲ ਤੋਂ ਪਾਗਲ ਹੈ (1998), ਵੀਰ ਜ਼ਾਰਾ (1998), ਚੱਕ ਦੇ ਇੰਡੀਆ (2008) ਲਈ ਬੈਸਟ ਫਿਲਮ ਜੀ ਸਿਨੇਮਾ ਐਵਾਰਡ। ਵੀਰ ਜ਼ਾਰਾ (1998, 2005), ਚੱਕ ਦੇ ਇੰਡੀਆ (2008) ਲਈ ਬੈਸਟ ਪਿਕਚਰ ਆਈਫਾ ਐਵਾਰਡ। 2001 'ਚ ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਫਾਲਕੇ ਐਵਾਰਡ, 2002 'ਚ ਆਊਟਸਟੈਂਡਿੰਗ ਕੰਨਟਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਟੂ ਇੰਡੀਅਨ ਸਿਨੇਮਾ ਐਵਾਰਡ। 2005 'ਚ ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ, 'ਵੀਰ ਜ਼ਾਰਾ' ਲਈ ਬੈਸਟ ਫਿਲਮ ਤੇ ਬੈਸਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਮੂਵੀ ਐਵਾਰਡ, ਬੈਸਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਈਫਾ ਐਵਾਰਡ ਅਤੇ ਬੈਸਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜੀ ਸਿਨੇਮਾ ਐਵਾਰਡ।

2006 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਰਤਨ

2013 'ਚ ਲਾਈਫ ਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਐਵਾਰਡ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਫੋਟੋ ਵਾਲੀ ਡਾਕ ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ। ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਾਅ 'ਤੇ ਚਲਾਈ ਰੇਲ ਗੱਡੀ।

ਮੌਤ

ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦੀ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ 'ਜਬ ਤੱਕ ਹੈ ਜਾਨ' ਸੀ। ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਹਰੁੱਖ ਖਾਨ ਨੇ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਅਗਲੀ ਫਿਲਮ ਕਦੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਰੀਟਾਇਰਮੈਂਟ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦੀ ਕਹੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਹੋ ਗਈ। ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਨੂੰ ਡੋਂਗੂ ਬੁਖਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਬੁਖਾਰ ਹੋਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 13 ਅਕਤੂਬਰ 2012 ਨੂੰ ਲੀਲਾਵਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਤ 21 ਅਕਤੂਬਰ 2012 ਨੂੰ ਉਹ 80 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ।

ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਚੋਪੜਾ ਤੇ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ

Golden State Realty

Real Estate and Loans Under One Roof

ਘਰਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਡੀਲ ਤੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

Selling Homes from Gilroy to Sacramento, CA

Call us before visiting new model homes to save big time.

ਪਿਛਲੇ 38 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

Time to buy new home in Tracy, Manteca, Lathrop and Stockton

Pinnacle Award Winner 2014, 2015, 2016 & 2017

Grand Master Award Winner: 2018-2021, Platinum Award 2022

Call for Listing Special 2025

Ph: 510-304-9292 or 408-666-8279

Anmol Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02062952

Armaan Singh Gill
Sales Agent
Bre. # 02161166
Ph: 510-709-7987

Jaswinder (Jassi) Gill
M.Sc (PAU)
CA BRE# 00966763
Broker/Owner

Harjot Singh Gill
REALTOR
Bre. # 02036421
Ph: 408.413.8350

Rakesh Pabla
REALTOR
Lic no: 01507068
Ph: 408.531.5464

Fremont Office: 86 Pilgrim Loop, Fremont CA 94539
Tel: 510-440-9292

Visit us @ www.jassigill.com
for hot listings

Recent Sales

1. 7722 Curry Dr
Gilroy CA 95020

13. 985 Silver Birch Ln
Hayward CA 94544

2. 5645 Evergreen terr
Fremont CA 94536

4. 4643 Sloan St
Fremont CA 94538

7. 776 Vereda ct San Jose
CA 95123

10. 9810 Bobcat Ct
Gilroy CA 95020

14. 9550 Appaloosa Pl
Elk Grove CA 95624

3. 1916 Ticino Ct
Pleasanton CA 94566

5. 30252 Cedarbrook Dr
Hayward ca 94544

8. 8455 Peachtree Ave
Newark CA 94560

11. 1777 Osage Ave
Hayward CA 94545

6. 4452 Alice Way
Union city CA 94587

9. 2169 Charger Dr
San Jose CA 95131

12. 2249 moody ave
Hayward ca 94545

Purchase Loan and Refinance

Call Sukhveer (Sukhi) Gill Ph: 510-207-9067
DHMS, Loan Broker

CA BRE Lic.#01180969
NMLS# 352095

ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾਕਾ॥ ਕੀਨੋ ਬਡੋ ਕਲੂ ਮਹਿ ਸਾਕਾ॥
ਸਾਧਨ ਹੋਤਿ ਇਤੀ ਜਿਨਿ ਕਰੀ॥ਸੀਸੁ ਦੀਆ ਪਰ ਸੀ ਨ ਉਚਰੀ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ 350ਵਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ 24 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤ, ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ, ਬੇਮਿਸਾਲ, ਅਨੋਖੀ, ਅਦੁੱਤੀ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

ਅਦਾਰਾ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੀ ਸਾਰੀ ਟੀਮ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਦੇ ਰਾਖੇ, 'ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ' ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਕੋਟਨਿ-ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਣਾਮ!

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਰਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟ) ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੋੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਆਗਿਆਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ

ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਢਿਲੋਂ ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ (ਨਿੱਕੀ) ਸੇਖੋਂ ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਸ. ਹੈਪੀ ਸਿੰਘ ਹੀਰ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Ph: 847-359-0746

ਬੇਲਾਗ, ਬੇਬਾਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਈ

Published simultaneously from Chicago, California & New York.

e-mail: punjabtimes1@gmail.com, website: www.punjabtimesusa.com